

THE FATE OF YOUNG UKRAINIANS
ON THE LABOR MARKET
IN CENTRAL EUROPE

RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH REALIZOWANYCH W RAMACH PROJEKTU: “THE FATE OF YOUNG UKRAINIANS ON THE LABOR MARKET IN CENTRAL EUROPE”

Raport z modułu badań realizowanych w Polsce

Autorzy:

dr Paweł Walawender, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, e-mail:
pawel.walawender@up.krakow.pl, ORCID: 0000-0003-4573-5759

dr Damian Liszka, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, e-mail:
damian.liszka@up.krakow.pl; ORCID: 0000-0002-2192-1672

*The project is financed by the Polish National Agency for Academic Exchange under the NAWA
Intervention Grants Program*

Abstrakt:

Raport prezentuje wyniki badania ilościowego przeprowadzonego wśród uchodźców wojennych w ramach projektu „THE FATE OF YOUNG UKRAINIANS ON THE LABOR MARKET IN CENTRAL EUROPE” (finansowanego ze środków Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej: NAWA). Badanie zostało przeprowadzone w formie sondażu ankietowego, techniką CAPI. W doborze próby posłużono się próbą dobraną wedle schematu znanego jako *random-route*. Badanie zrealizowano w listopadzie i grudniu 2022 roku wśród osób w wieku 18 lat i więcej, które przeszły granicę polsko-ukraińską po dacie inwazji Rosji na Ukrainę (24 lutego 2022 r.). Raport porusza problematykę losów uchodźców w Polsce, z uwzględnieniem kwestii ich aktywności na rynku pracy oraz edukacji.

Słowa kluczowe: uchodźca wojenny, migracje, rynek pracy.

Abstract:

The report presents the results of a quantitative survey conducted among war refugees as part of the project "THE FATE OF YOUNG UKRAINIANS ON THE LABOR MARKET IN CENTRAL EUROPE" (financed by the National Agency for Academic Exchange: NAWA). The study was conducted in the form of a survey using the CAPI technique. In the selection of the sample, a sample selected according to a scheme known as *random-route* was used. The survey was carried out in November-December 2022 among people aged 18 and over who crossed the Polish-Ukrainian border after the date of Russia's invasion of Ukraine (February 24, 2022). The report discusses the fate of refugees in Poland, including the issue of their activity on the labor market and education.

Keywords: war refugee, migrations, labor market.

Spis treści

Wstęp	5
1. Metodologia badania sondażowego	7
2. Grupa zmiennych: dane demograficzne	8
2.1 Płeć	8
2.2 Wiek	8
2.3 Obwód, w którym respondent mieszkał przed pierwszym przekroczeniem polskiej granicy	9
2.4 Miejsce zamieszkania na Ukrainie (typ i wielkość miejscowości zamieszkania)	11
3. Grupa zmiennych: doświadczenie zawodowe	13
3.1 Status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy	13
3.2 Doświadczenie zawodowe	14
4. Grupa zmiennych: kapitał społeczno-kulturowy	18
4.1 Wykształcenie respondentów	18
4.2 Wykształcenie rodziców	19
4.3 Powiązania (siła więzi z innymi mierzona natężeniem stosunków rodzinnych i towarzyskich)	21
4.4 Zaufanie do innych osób oraz instytucji społecznych	22
4.5 Uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym	23
4.6 Czytelnictwo	25
4.7 Ocena poziomu życia przed opuszczeniem Ukrainy	26
5. Grupa zmiennych: kapitał indywidualny	27
5.1 Znajomość języków obcych	27
5.2 Dodatkowe kwalifikacje	29
5.3 Źródła utrzymania na Ukrainie	30
6. Grupa zmiennych: sytuacja rodzinna i zdrowotna	31
6.1 Stan cywilny	31
6.2 Stan rodziny (dzieci, wiek dzieci)	32
6.3 Niepełnosprawność	33
6.4 Potrzeby w zakresie pomocy medycznej, fizjoterapeutycznej i psychologicznej	35
6.5 Osoby przebywające obecnie pod opieką respondenta (zależne)	36
7. Grupa zmiennych: mobilność przestrzenna i zawodowa	39
7.1 Gotowość do podjęcia działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia (chęć uczestnictwa w kursach, szkoleniach)	39
7.2 Plany dotyczące pozostawania w Polsce lub dalszej migracji	42

7.3	Zamierzenia na najbliższą przyszłość dotyczące pracy.....	43
7.4	Miejsce poszukiwania pracy	44
7.5	Gotowość do podjęcia pracy pomimo trudności i wyrzeczeń z nią związanych	44
8.	Grupa zmiennych: zachowanie na rynku pracy	46
8.1	Praca respondentów od momentu przekroczenia granicy w 2022 r.....	46
8.2	Praca i zamiary w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania	48
8.3	Największe utrudnienie lub przeszkoda w znalezieniu przez respondenta satysfakcjonującej pracy	51
9.	Grupa zmiennych: oczekiwania, percepcja i ocena własnej sytuacji	53
9.1	Ocena szans na znalezienie pracy w Polsce w ciągu najbliższego roku.....	53
9.2	Wynagrodzenie za pracę w kraju osiedlenia.....	54
9.3	Akceptacja dla pracy w szarej strefie oraz wiedza o instytucjach rynku pracy.....	55
10.	Grupa zmiennych: wartości i aspiracje związane ze sferą pracy	57
10.1	Ocena cech pracy	57
10.2	Preferencje dotyczące sektora zatrudnienia	58
11.	Grupa zmiennych: sytuacja życiowa i materialna na uchodźstwie	60
11.1	Data przybycia do kraju pobytu oraz powroty na Ukrainę	60
11.2	Motywy wyboru kraju uchodźstwa.....	62
11.3	Miejsce zamieszkania w Polsce (typ i wielkość miejscowości zamieszkania)	63
11.4	Województwo zamieszkania.....	64
11.5	Miejsce i rodzaj zakwaterowania w Polsce.....	65
11.6	Pochodzenie środków na utrzymanie.....	66
12.	Grupa zmiennych: oczekiwania i potrzeby związane z aktualną sytuacją respondenta	68
12.1	Adresaci oczekiwań uchodźców w zakresie pomocy	68
12.2	Formy wsparcia, które mogą pomóc respondentom w znalezieniu zatrudnienia w Polsce	69
13.	Religijność.....	71
	Podsumowanie.....	72
	Spis tabel	79
	Spis wykresów.....	81
	Słowniczek użytych skrótów i terminów	83
	Bibliografia.....	84

Wstęp

Prezentowany dokument został wypracowany w ramach projektu: „THE FATE OF YOUNG UKRAINIANS ON THE LABOR MARKET IN CENTRAL EUROPE” (finansowanego ze środków Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej: NAWA).

Celem projektu była próba odpowiedzi na pytanie dotyczące losów Ukraińców, którzy dotarli do Europy Środkowej po dniu ataku Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w 2022 roku.

Konflikt zbrojny spowodował migrację Ukraińców m.in. do Europy Środkowej (do maja 2022 r., Polska, gdzie przybyło ponad 3,6 mln obywateli Ukrainy i Węgry z ponad 671 tys. są w pierwszej trójce państw Unii Europejskiej, jakie przyjęły Ukraińców). Projekt posiadał charakter interdyscyplinarny i miał na celu zbadanie kondycji psychicznej młodych Ukraińców, którzy przebywają w Europie Środkowej, ich planów dotyczących dalszych migracji lub powrotu do ojczyzny, stopnia zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Szczególną uwagę poświęcono badaniom losów młodych imigrantów w nowych krajach ich pobytu, obejmującym problematykę aktywizacji na rynku pracy lub edukacji, biorąc pod uwagę m.in. takie zmienne jak wykształcenie i status społeczny respondentów.

Projekt realizowany jest przez ponadnarodowy i interdyscyplinarny Zespół Badawczy w składzie:

A) Polska (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie):

- Dr Paweł Walawender, Kierownik Zespołu Badawczego
- Dr Damian Liszka, Z-ca kierownika Zespołu Badawczego
- Dr Aldona Guzik, Autor desk research
- Dr Mateusz Szast, Autor desk research

B) Węgry (Uniwersytet w Debreczynie):

- *Prof. Molnárné Kovács Judit, Head of the Hungarian Team, Contractor Researcher*
- *Dr. Csukonyi Csilla, Contractor Researcher*
- *Dr. Karolina Eszter Kovács, Contractor Researcher*
- *BA Szandra Roman, Interviewer*

Prezentowany dokument jest jednym z wielu, które powstały w ramach projektu. Prócz niego powstały jeszcze raporty cząstkowe z badań ilościowych sporządzone dla uchodźców przybywających do Węgier, raport porównawczy (uchodźcy przybywający do Polski z uchodźcami przybywającymi do Węgier), raporty *desk research* oraz raport z badań jakościowych.

Niniejszy raport zawiera informacje o rozkładzie wartości zmiennych dla badania realizowanego wśród uchodźców przebywających w Polsce. Rozkłady zostały zaprezentowane w postaci wykresów (prezentowały rozkład procentowy) oraz tabel (liczebności).

Raport ma następującą strukturę. Rozdział pierwszy stanowi krótkie wprowadzenie do metodologii badań.

Rozdział drugi prezentuje charakterystykę demo-społeczną badanych.

Kolejne trzy rozdziały (rozdział 3-5) prezentują rozkłady cech uchodźców odnoszące się do potencjału zawodowego, społeczno-kulturowego oraz indywidualnego.

Rozdział szósty odnosi się do sytuacji zdrowotnej i rodzinnej badanych.

Rozdziały siódmy charakteryzuje mobilność przestrzenną oraz zawodową uchodźców.

Rozdziały 8-10 odnoszą się do postaw uchodźców wobec rynku pracy. Badano tu aktywność zawodową po przybyciu do kraju uchodźstwa (rozdział 8), preferencje i oczekiwania wobec pracy (rozdział 9-10).

Rozdział 11 dotyczy warunków materialnych respondentów na uchodźctwie.

W rozdziale 12 odniesiono się do oczekiwań respondentów w zakresie pomocy i form wsparcia.

Rozdział 13 odnosi się do kwestii religijności badanych.

Raport z badań kończy się podsumowaniem i wnioskami z badań.

1. Metodologia badania sondażowego

W badaniu zastosowano metodę sondażu ankietowego. „Metoda ta może być stosowana do celów opisowych, wyjaśniających i eksploracyjnych. Są one stosowane głównie w takich projektach badawczych, w których jednostkami analizy są pojedynczy ludzie” (Babbie, 2004, s. 268). Badanie zrealizowano przeprowadzając z respondentami wywiad bezpośredni *face-to-face*. Zastosowano tu zmodyfikowaną technikę CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*).

W badaniu użyto wystandaryzowane narzędzie pomiarowe – kwestionariusz zawierający pytania zarówno zamknięte (z gotową listą odpowiedzi do wyboru przez respondenta), półotwarte (posiadające w kafeterii opcji inne – jakie?, która pozwalała na dopowiedzenie przez respondenta treści nieujętej w pozycjach kafeterii) jak i otwarte (pozwalające na swobodną wypowiedź respondenta).

Badanie zrealizowano w listopadzie i grudniu 2022 roku wśród osób w wieku 18 lat i więcej, które przekroczyły granicę polsko-ukraińską oraz węgiersko-ukraińską po dacie inwazji Rosji na Ukrainę (24 lutego 2022 r.). Struktura tak określonej populacji nie była znana.

Do badań przyjęto próbę wedle schematu znanego jako *random-route* (w polskiej metodologii często spotykana nazwa to: „ścieżka ustalona”). Metoda doboru próby polega na tym, że ankieter otrzymuje wybrany adres (punkt startowy) i rozpoczyna realizację badania, przeprowadzając kolejne wywiady w co n -tym mieszkaniu, od punktu startowego poczynając. Liczebność próby przyjęto na poziomie $n=400$ dla populacji z Polski. Stanowiło to ok. 0,013% szacowanej liczebności populacji w Polsce. Ankieter wybierał respondenta zgodnie z dyspozycjami co do próby i przekazywał mu urządzenie mobilne, na którym wgrane było narzędzie (ankieta w języku ukraińskim lub rosyjskim). Dane były automatycznie rejestrowane w systemie i gotowe do analizy - nie było więc konieczności ręcznego kodowania. Automatyzacja przyspieszyła opracowywanie wyników. Respondent samodzielnie wypełniał kwestionariusz w języku ukraińskim lub rosyjskim. Czas wywiadu trwał około 30 – 40 minut. Pytania dotyczyły problemów badawczych. Narzędzie poddano wcześniej sprawdzeniu w ramach badań pilotażowych.

2. Grupa zmiennych: dane demograficzne

Badaną zbiorowość scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- płeć,
- wiek,
- region, z którego przybyły osoby z Ukrainy,
- miejsce zamieszkania (typ i wielkość miejscowości zamieszkania).

2.1 Płeć

Próba była bardzo sfeminizowana (89,8%). Co dziesiąty badany był mężczyzną. Rozkład zmiennej „płeć” koresponduje z innymi reprezentatywnymi badaniami uchodźców z Ukrainy prowadzonych w podobnym czasie w Polsce (Narodowy Banki Polski, 2023, s. 4).

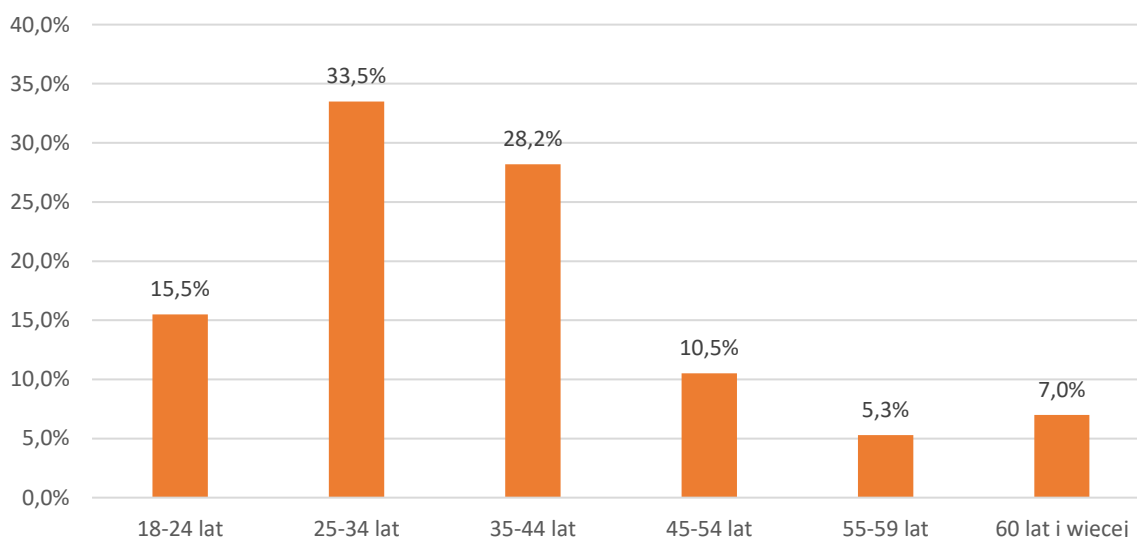
Tabela 1 *Badani według płci*

Płeć	N=	%
Kobiety	359	89,8
Mężczyźni	41	10,2

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

2.2 Wiek

Wykres 1 *Badani według wieku*

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Najliczniejszą kategorię wiekową stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat. Co trzecia osoba należała do tego przedziału wiekowego. Z kolei nieco częściej niż co czwarta badana osoba należała do kategorii wieku 35-44 lat. Osoby z najmłodszej

kategorii wiekowej stanowiły 15,5 proc. Co dziesiąta osoba należała do kategorii wiekowej 45-54 lat. Najmniejszy odsetek stanowiły osoby z najstarszych kategorii wiekowych: 55-59 lat (5,3 proc.) oraz 60 lat i więcej (7,0 proc.).

Tabela 2 *Badani według wieku*

Wiek	N=
18-24 lat	62
25-34 lat	134
35-44 lat	113
45-54 lat	42
55-59 lat	21
60 lat i więcej	28

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Przeciętny wiek respondentów wynosił 37 lat, zaś mediana wieku (wiek środkowy) była o dwa lata niższa. Najwięcej było osób w wieku 40 lat. Współczynnik zmienności wskazywał na przeciętną jednorodność badanej zbiorowości statystycznej (V=33,0%). Najmłodsze osoby miały 18 lat, a najstarsze 65.

Tabela 3 *Podstawowe statystyki opisowe dla zmiennej „wiek uchodźców” (N=400)*

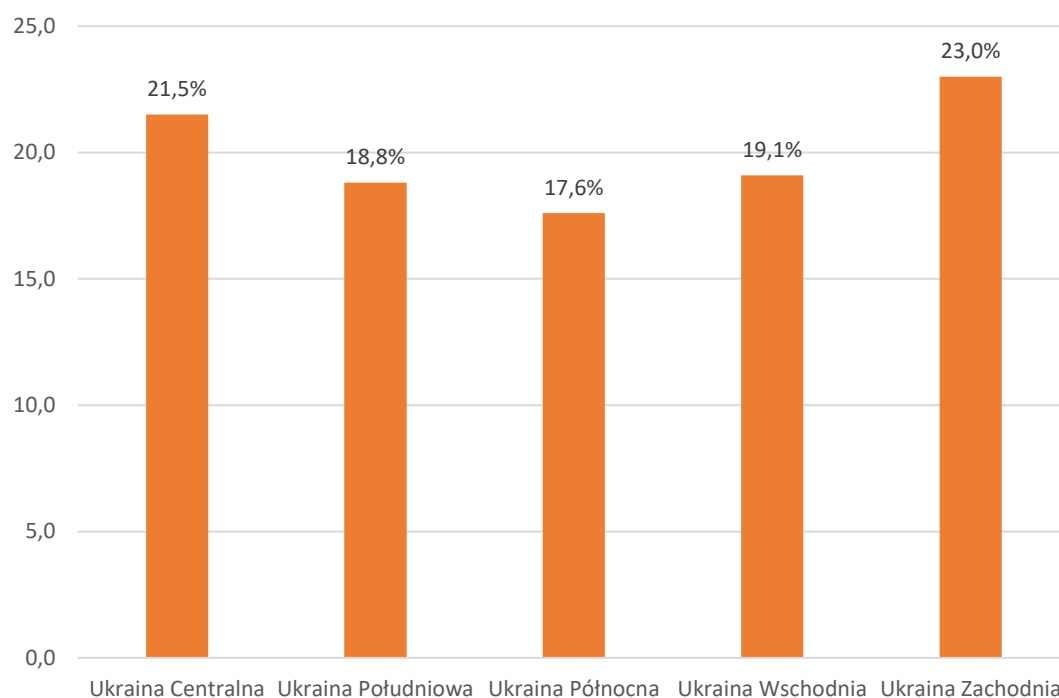
Statystyka	Wartość
Średnia arytmetyczna (M)	36,8
Mediana (Me)	35
Dominanta (Do)	40
Odchylenie standardowe (SD)	12,1
Współczynnik zmienności (V)	33%
Minimum (Min)	18
Maksimum (Maks)	65

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

2.3 Obwód, w którym respondent mieszkał przed pierwszym przekroczeniem polskiej granicy

Z badań wynika, że uchodźcy, którzy przybyli do Polski pochodzili ze wszystkich regionów Ukrainy. Najczęściej zamieszkiwali oni obszary, na których toczyły się walki (głównie Kijów i okolice) oraz z terenów sąsiadujących z Polską (Ukraina Zachodnia).

Wykres 2 Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy wedle regionalnego podziału Ukrainy (w %)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Poniższa tabela prezentuje szczegóły dotyczące podziału respondentów wedle miejsca zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy (podział na obwody).

Tabela 4 Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy (obwód)

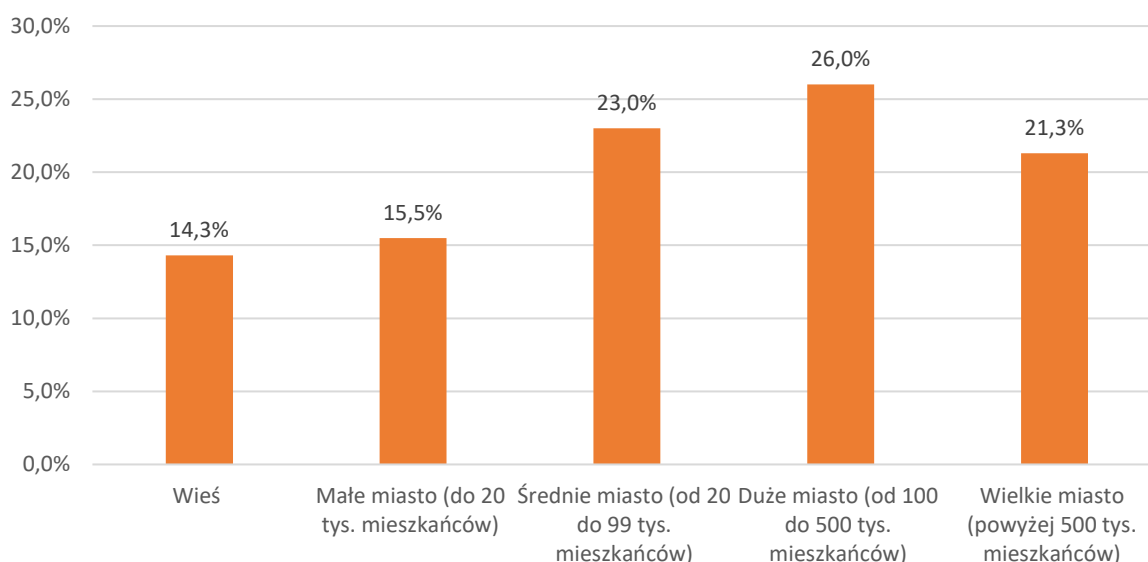
Stolica obwodu	Część Ukrainy	N=	%
Dniepropietrowski	Ukraina Centralna	27	6,8
Kijowski	Ukraina Centralna	33	8,3
Winnicki	Ukraina Centralna	9	2,3
Połtawski	Ukraina Centralna	9	2,3
Czerkaski	Ukraina Centralna	3	0,8
Kirowohradzki	Ukraina Centralna	4	1,0
Odeski	Ukraina Południowa	23	5,8
Republika Autonomiczna Krymu	Ukraina Południowa	1	0,3
Zaporoski	Ukraina Południowa	29	7,2
Mikołajowski	Ukraina Południowa	8	2,0
Chersoński	Ukraina Południowa	14	3,5
Kijów	Ukraina Północna	53	13,3
Żytomierski	Ukraina Północna	9	2,3
Sumski	Ukraina Północna	2	0,5
Czernihowski	Ukraina Północna	6	1,5
Doniecki	Ukraina Wschodnia	27	6,8
Charkowski	Ukraina Wschodnia	44	11,0
Ługański	Ukraina Wschodnia	5	1,3
Lwowski	Ukraina Zachodnia	53	13,3

Stolica obwodu	Część Ukrainy	N=	%
Iwanofrankowski	Ukraina Zachodnia	7	1,8
Chmielnicki	Ukraina Zachodnia	11	2,8
Zakarpacki	Ukraina Zachodnia	4	1,0
Rówieński	Ukraina Zachodnia	4	1,0
Tarnopolski	Ukraina Zachodnia	7	1,8
Wołyński	Ukraina Zachodnia	6	1,5
Czerniowiecki	Ukraina Zachodnia	2	0,5

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

2.4 Miejsce zamieszkania na Ukrainie (typ i wielkość miejscowości zamieszkania)

Wykres 3 *Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy*

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Jeżeli chodzi o wielkość miejscowości zamieszkania migrantów przed przyjazdem do Polski, to znaczny udział mieli migranci pochodzący z miast średnich liczących od 20 do 99 tys. mieszkańców (blisko co czwarty respondent), dużych miast od 101 do 500 tys. mieszkańców (co czwarty respondent) oraz z wielkich miast, tj. powyżej 500 tys. mieszkańców (co piąty respondent). Nieco rzadziej niż co trzeci respondent pochodził z małego miasta (poniżej 20 tys. mieszkańców) lub wsi.

Tabela 5 *Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy*

Proszę wskazać wielkość miejscowości, w której Pan(i) mieszkał(a) przed przekroczeniem granicy Polski	N=	%
Wieś	57	14,3
Małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	62	15,5
Średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	92	23,0

Proszę wskazać wielkość miejscowości, w której Pan(i) mieszkał(a) przed przekroczeniem granicy Polski	N=	%
Duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	104	26,0
Wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	85	21,3

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

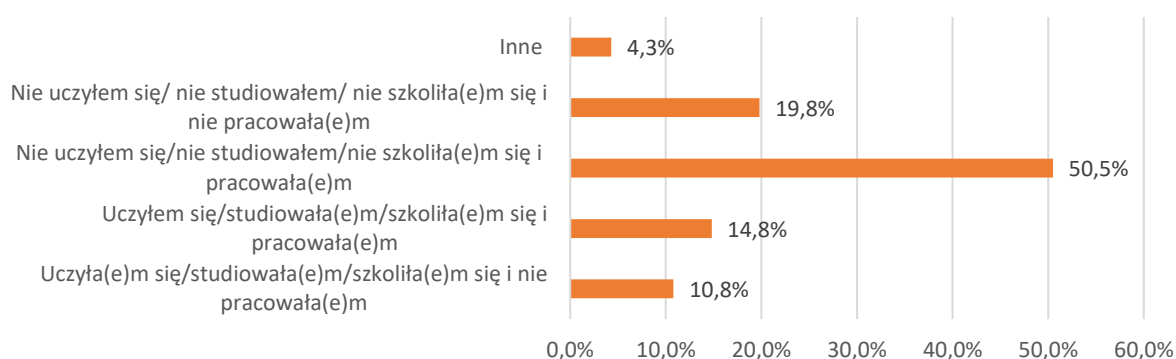
3. Grupa zmiennych: doświadczenie zawodowe

Aspekt zawodowy badanej zbiorowości scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy,
- doświadczenie zawodowe.

3.1 Status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy

Wykres 4 Jaki był Pana(i) status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski nie uczyła się/ nie studiowała/ nie szkoliła się i pracowała co druga badana osoba. Nie uczyła się/ nie studiowała/ nie szkoliła się i nie pracowała co piąta osoba. Uczyła się/ studiowała/ szkoliła się i nie pracowała co dziesiąta osoba. Z kolei 14,8 proc. badanych uczyło się/ studiowało/ szkoliło się i pracowało.

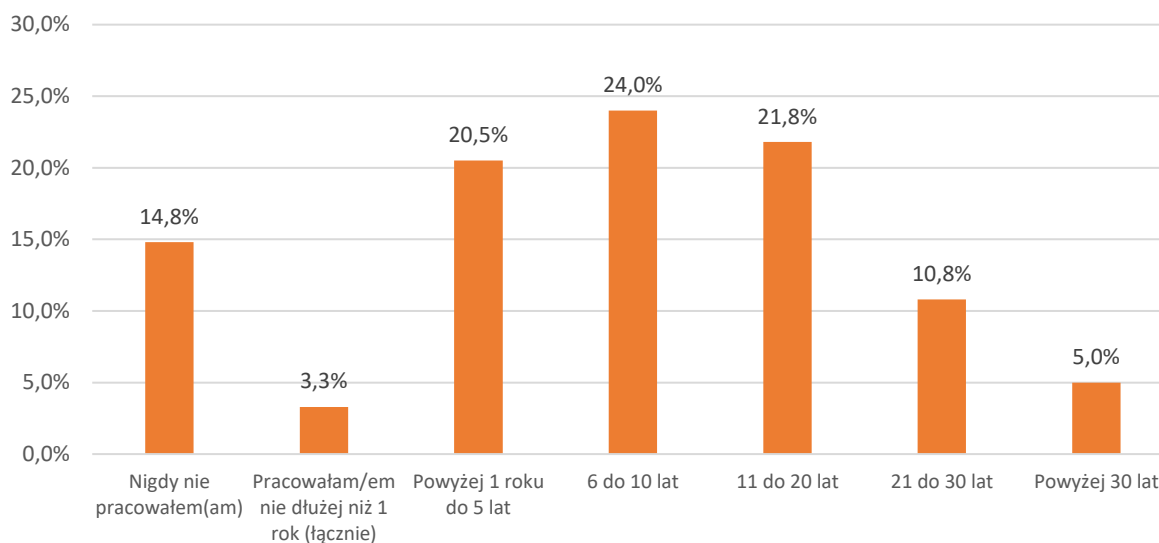
Tabela 6 Status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski

Jaki był Pana(i) status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski	N=
Uczyła(e)m się/ studiowała(e)m/ szkoliła(e)m się i nie pracowała(e)m	43
Uczyłem się/ studiowałem/ szkoliła(e)m się i pracowałem(e)m	59
Nie uczyłem się/ nie studiowałem/ nie szkoliła(e)m się i pracowałem(e)m	202
Nie uczyłem się/ nie studiowałem/ nie szkoliła(e)m się i nie pracowałem(e)m	79
Inne	17

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

3.2 Doświadczenie zawodowe

Wykres 5 Jakie jest Pana(i) doświadczenie zawodowe?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

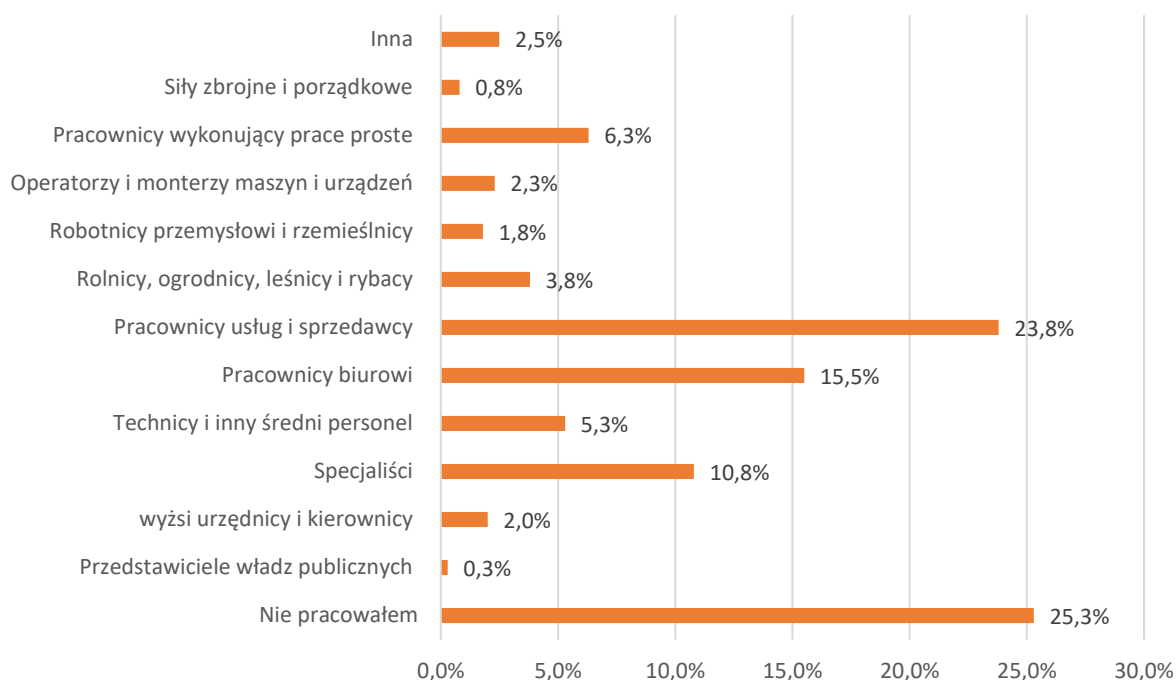
Badani w zdecydowanej większości posiadają staż pracy. Jedynie rzadziej niż co piąty respondent nigdy nie pracował lub pracował nie dłużej niż 1 rok (odpowiednio 14,8 i 3,3 proc.). Najwięcej respondentów posiadało staż od 6 do 10 lat (co czwarty respondent). Co piąty respondent posiadał staż pracy od 11 do 20 lat. Podobny udział w badanej zbiorowości pod względem stażu pracy mieli respondenci ze stażem od 1 roku do 5 lat. Co dziesiąty respondent posiadał staż między 21 do 30 lat, a co dwudziesty powyżej 30 lat.

Tabela 7 Doświadczenie zawodowe

Jakie jest Pana(i) doświadczenie zawodowe?	N=
Nigdy nie pracowałem(am)	59
Pracowałem(em) nie dłużej niż 1 rok (łącznie)	13
Powyżej 1 roku do 5 lat	82
6 do 10 lat	96
11 do 20 lat	87
21 do 30 lat	43
Powyżej 30 lat	20

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 6 Ostatni wykonywany przez respondenta zawód przed przekroczeniem granicy Polski

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

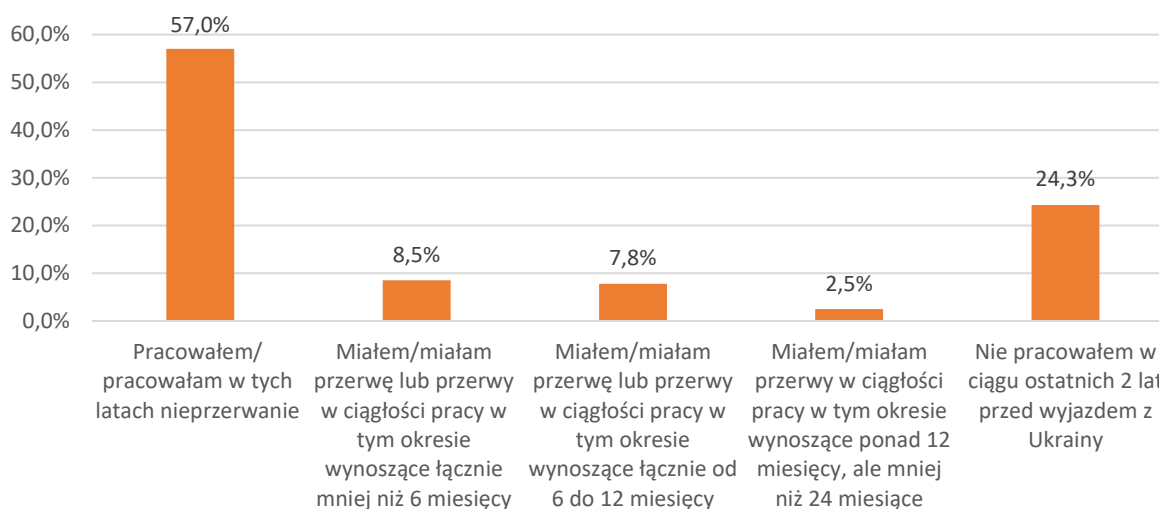
Respondentom zadano pytanie o ostatni wykonywany przez nich zawód przed przekroczeniem granicy Polski. Co czwarty respondent swoje miejsce pracy przypisał do grupy zawodów „pracownicy usług i sprzedawcy”. Drugą grupę zawodową stanowili pracownicy biurowi (15,5 proc.). Co dziesiąty respondent określił się jako specjalista. Co czwarty respondent nie pracował.

Tabela 8 Ostatni wykonywany przez respondenta zawód przed przekroczeniem granicy Polski

Jaki był ostatni wykonywany przez Pana(-nią) zawód przed przekroczeniem granicy Polski	N=
Nie pracowałem	101
Przedstawiciele władz publicznych	1
wyżsi urzędnicy i kierownicy	8
Specjaliści	43
Technicy i inny średni personel	21
Pracownicy biurowi	62
Pracownicy usług i sprzedawcy	95
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	15
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	9
Pracownicy wykonujący prace proste	25
Siły zbrojne i porządkowe	3
Inna	10

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 7 Czy w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do obecnego kraju pobytu pracował(a) Pan(i) nieprzerwanie?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Blisko 60 procent badanych pracowało w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do Polski nieprzerwanie. Co piąty badany nie pracował w ciągu wspomnianego okresu. Badani, którzy mieli przerwę w ciągłości pracy wynoszącą łącznie mniej niż 6 miesięcy stanowili 8,5 proc. Podobny procent badanej zbiorowości stanowiły osoby, których przerwa w ciągłości pracy wynosiła od 6 do 12 miesięcy. Ci respondenci, których przerwa wyniosła od 12 do 24 miesięcy stanowili 2,5 proc.

Tabela 9 Ciągłość zatrudnienia respondentów w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do Polski

Czy w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do obecnego kraju pobytu pracował(a) Pan(i) nieprzerwanie?	N=
Pracowałem/ pracowałam w tych latach nieprzerwanie	228
Miałem/miałam przerwę lub przerwy w ciągłości pracy w tym okresie wynoszące łącznie mniej niż 6 miesięcy	34
Miałem/miałam przerwę lub przerwy w ciągłości pracy w tym okresie wynoszące łącznie od 6 do 12 miesięcy	31
Miałem/miałam przerwy w ciągłości pracy w tym okresie wynoszące ponad 12 miesięcy, ale mniej niż 24 miesiące	10
Nie pracowałem w ciągu ostatnich 2 lat przed wyjazdem z Ukrainy	97

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 8 Czym były spowodowane te przerwy?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Najczęstszym wskazywanym przez respondentów powodem przerw w ciągłości pracy było w kolejności: prowadzenie domu, wychowywanie dzieci, opieka nad dziećmi lub osobami starszymi lub niepełnosprawnymi, inne przyczyny rodzinne, (wskazał tak co czwarty respondent), nauka, szkolenie, udział w kursach (nieco częściej niż co piąty respondent) oraz brak potrzeby pracy - utrzymanie przez partnera lub rodzinę, posiadanie oszczędności (prawie co piąty respondent).

Tabela 10 Powody przerw w ciągłości pracy

Czym były spowodowane te przerwy?	N=
Brakiem interesującej mnie pracy, brakiem dostępności ofert pracy	28
Zniechęceniem spowodowanym długotrwałym poszukiwaniem pracy	15
Moim stanem zdrowia: chorobą lub niepełnosprawnością lub leczeniem lub rehabilitacją	25
Prowadzeniem domu: wychowywaniem dzieci, opieką nad dziećmi lub osobami starszymi lub niepełnosprawnymi, innymi przyczynami rodzinnymi	44
Działalnością społeczną, wolontariatem	3
Nauką, szkoleniem, udziałem w kursach	39
Wyjazdem za granicę, podróżami (w znaczeniu poznawczym)	15
Brakiem potrzeby pracy: utrzymaniem przez partnera lub rodzinę, posiadaniem oszczędności	32
Innymi przyczynami niż wyżej wymienione	7

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

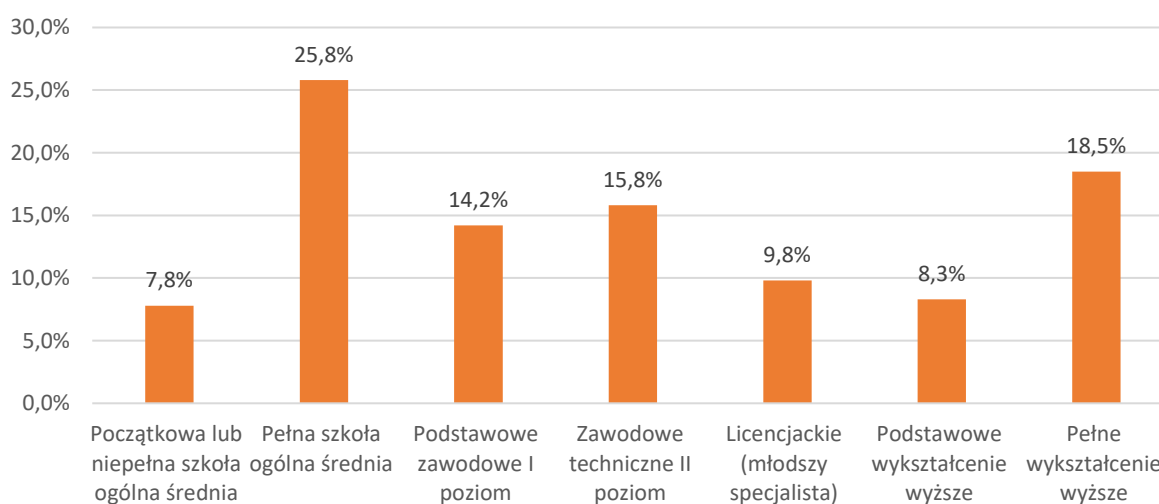
4. Grupa zmiennych: kapitał społeczno-kulturowy

Aspekt odnoszący się do kapitału społeczno-kulturowego badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- wykształcenie respondentów,
- wykształcenie rodziców,
- powiązania (siła więzi z innymi mierzona natężeniem stosunków rodzinnych i towarzyskich),
- zaufanie do innych osób oraz instytucji społecznych,
- uczestnictwo w kulturze,
- uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym,
- czytelnictwo,
- ocena poziomu życia przed opuszczeniem Ukrainy.

4.1 Wykształcenie respondentów

Wykres 9 *Jakie jest Pana(i) najwyższe uzyskane wykształcenie?*

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykształcenie należy do jednych z podstawowych zmiennych, które różnicują pozycję na rynku pracy. Badana zbiorowość była stosunkowo dobrze wykształcona. Świadczy o tym z jednej strony stosunkowo wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym (18,5 proc. wyższe pełne, 8,3 proc. podstawowe wyższe) oraz niski odsetek osób o najniższym wykształceniu (początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia - 7,8 proc.)

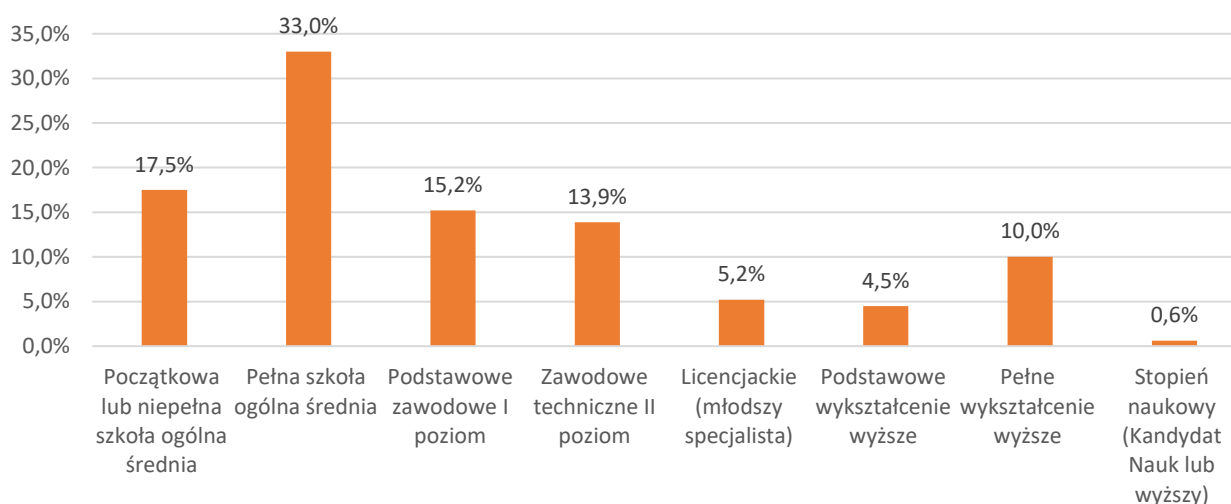
Tabela 11 Najwyższe uzyskane wykształcenie

Jakie jest Pana(i) najwyższe uzyskane wykształcenie?	N=
Początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia	31
Pełna szkoła ogólna średnia	103
Podstawowe zawodowe I poziom	57
Zawodowe techniczne II poziom	63
Licencjackie (młodszy specjalista)	39
Podstawowe wykształcenie wyższe	33
Pełne wykształcenie wyższe	74

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

4.2 Wykształcenie rodziców

Wykres 10 Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) ojca lub opiekuna prawnego?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

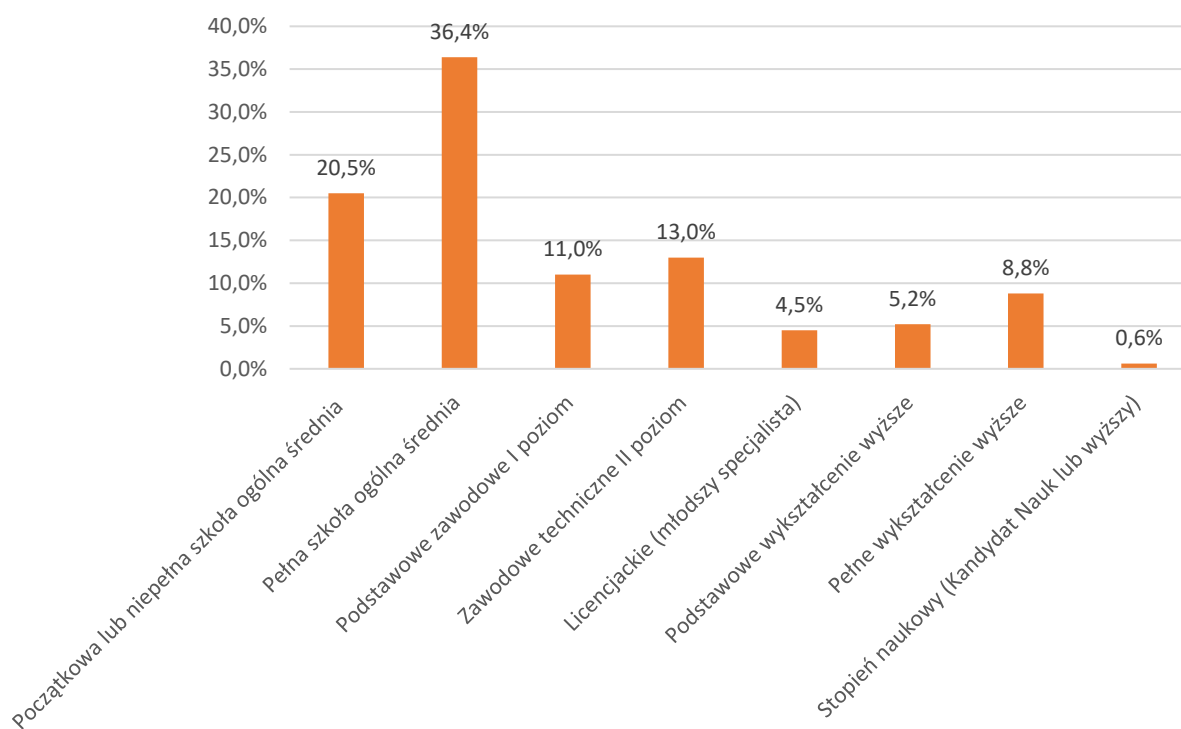
Najwięcej, bo co trzeci z ojców lub opiekunów prawnych respondentów legitymował się wykształceniem średnim. Poziomowi temu w ukraińskim systemie odpowiadają następujące typy ukończonych szkół: pełna szkoła ogólna średnia, podstawowa szkoła zawodowa I poziomu, zawodowa techniczna II poziomu. Z kolei co piąty z ojców lub opiekunów prawnych uchodźców uzyskał wykształcenie wyższe, (licencjackie (młodszy specjalista), podstawowe wykształcenie wyższe, pełne wykształcenie wyższe, stopień naukowy). Nieco rzadziej niż co piąty respondent wskazał, że jego ojciec bądź opiekun prawny legitymował się wykształceniem podstawowym (początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia).

Tabela 12 Najwyższe uzyskane wykształcenie ojca lub opiekuna prawnego respondenta (N=309)

Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) ojca lub opiekuna prawnego?	N=
Początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia	54
Pełna szkoła ogólna średnia	102
Podstawowe zawodowe I poziom	47
Zawodowe techniczne II poziom	43
Licencjackie (młodszy specjalista)	16
Podstawowe wykształcenie wyższe	14
Pełne wykształcenie wyższe	31
Stopień naukowy (Kandydat Nauk lub wyższy)	2

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 11 Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) matki lub opiekunki prawnej?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Podobną strukturę wykształcenia prezentowały matki lub opiekunki prawne respondentów. Największy odsetek spośród nich legitymowało się wykształceniem średnim (36,4 proc). Odsetek ten był nieco wyższy niż w przypadku ojców lub opiekunów prawnych badanych. Odsetek matek, opiekunek prawnych uchodźców z wykształceniem wyższym wynosił 19,2 proc. Podobny odsetek stanowili uchodźcy, których matki lub opiekunki prawne posiadały wykształcenie podstawowe. Niższy był tu odsetek osób z wykształceniem zawodowym niż w grupie ojców i opiekunów prawnych.

Tabela 13 Najwyższe uzyskane wykształcenie matki lub opiekunki prawnej respondenta (N=309)

Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) matki lub opiekunki prawnej?	N=
Początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia	63
Pełna szkoła ogólna średnia	112
Podstawowe zawodowe I poziom	34
Zawodowe techniczne II poziom	40
Licencjackie (młodszy specjalista)	14
Podstawowe wykształcenie wyższe	16
Pełne wykształcenie wyższe	27
Stopień naukowy (Kandydat Nauk lub wyższy)	2

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

4.3 Powiązania (siła więzi z innymi mierzona natężeniem stosunków rodzinnych i towarzyskich)

Bodaj najczęstszą formą pozyskiwania informacji o zatrudnieniu są kontakty osobiste. Z tego też powodu w badaniach uchodźców skorzystano z dwóch pytań wskaźnikowych, które dotyczyły: częstości kontaktów z członkami rodziny spoza swego gospodarstwa domowego oraz z przyjaciółmi i dobrymi znajomym. Oceny udzielono na skali 5-stopniowej. Badania prowadzone wśród uchodźców pokazują wysoki stopień częstości kontaktów społecznych o czym świadczy wysoki odsetek kategorii odpowiedzi „raz lub kilka razy w tygodniu” oraz „raz lub kilka razy w miesiącu”. Odsetki tych odpowiedzi (suma dwóch wymienionych kategorii) wynosiła 68,0 proc. dla pierwszego pytania i 76,6 proc. dla drugiego.

Tabela 14 Wziąwszy pod uwagę ostatnie 2 lata sprzed przekroczenia granicy Polski, jak często spotykał(a) się Pan(i): z członkami rodziny spoza swego gospodarstwa domowego?

	N=	%
Raz lub kilka razy w tygodniu	136	34,0
Raz lub kilka razy w miesiącu	136	34,0
Raz lub kilka razy w roku	84	21,0
Rzadziej niż raz w roku	21	5,3
Wcale lub prawie wcale	23	5,8

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Tabela 15 Wziąwszy pod uwagę ostatnie 2 lata sprzed przekroczenia granicy Polski, jak często spotykał(a) się Pan(i): z przyjaciółmi i dobrymi znajomymi, z którymi Pan(i) dobrze się czuje, może porozmawiać o sprawach osobistych oraz poprosić o pomoc lub radę?

	N=	%
Raz lub kilka razy w tygodniu	153	38,3
Raz lub kilka razy w miesiącu	153	38,3
Raz lub kilka razy w roku	62	15,5
Rzadziej niż raz w roku	18	4,5
Wcale lub prawie wcale	14	3,5

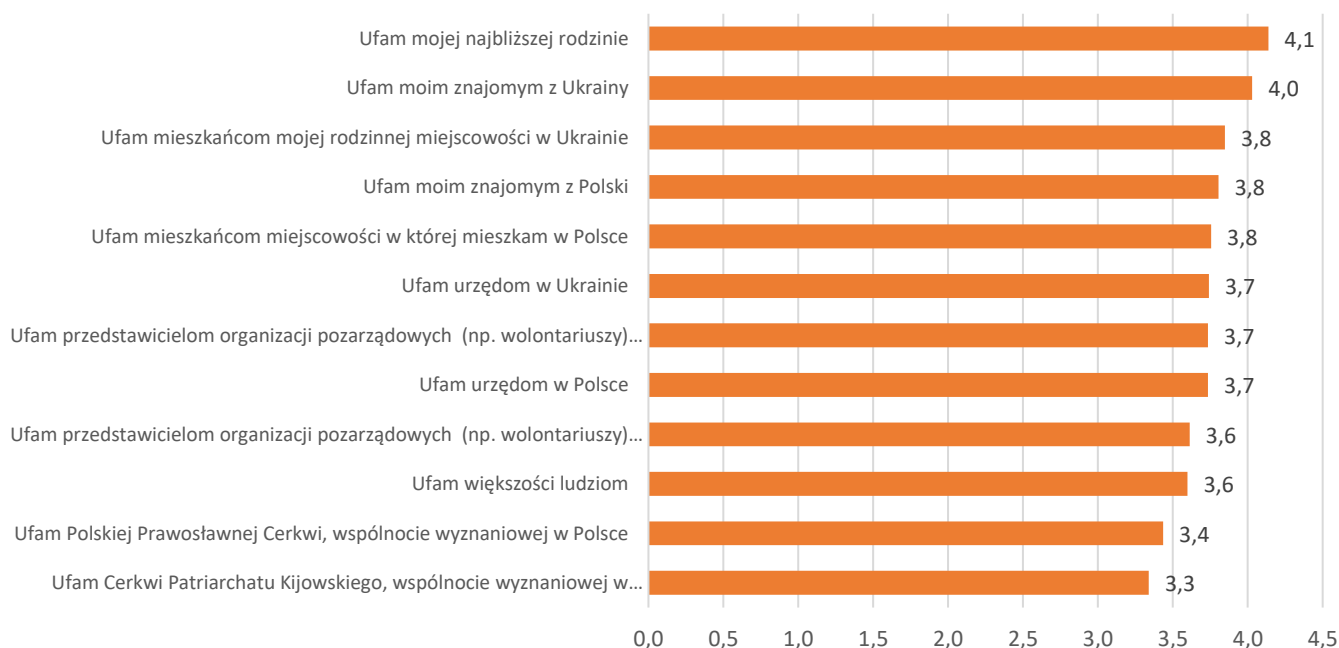
Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

4.4 Zaufanie do innych osób oraz instytucji społecznych

Zaufanie do osób i instytucji stanowi jeden z podstawowych elementów kapitału społecznego. Badani oceniali poszczególne kategorie zaufania na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie nie ufam, a 5 zdecydowanie ufam. Najwyżej ocenili kategorie przynależące do zaufania klasyfikowanego jako „osobiste”. Znalazły się więc tutaj takie kategorie jak: rodzina (średnia ocen 4,1), znajomi z Ukrainy (4,0). Najniżej oceniane były kategorie zaufania publicznego. Najniższe oceny otrzymały instytucje kościelne (Cerkiew Patriarchatu Kijowskiego (3,3) oraz Polska Prawosławna Cerkiew (3,4)).

Wykres 12 Stopień zaufania do osób i instytucji (średnia ocen)

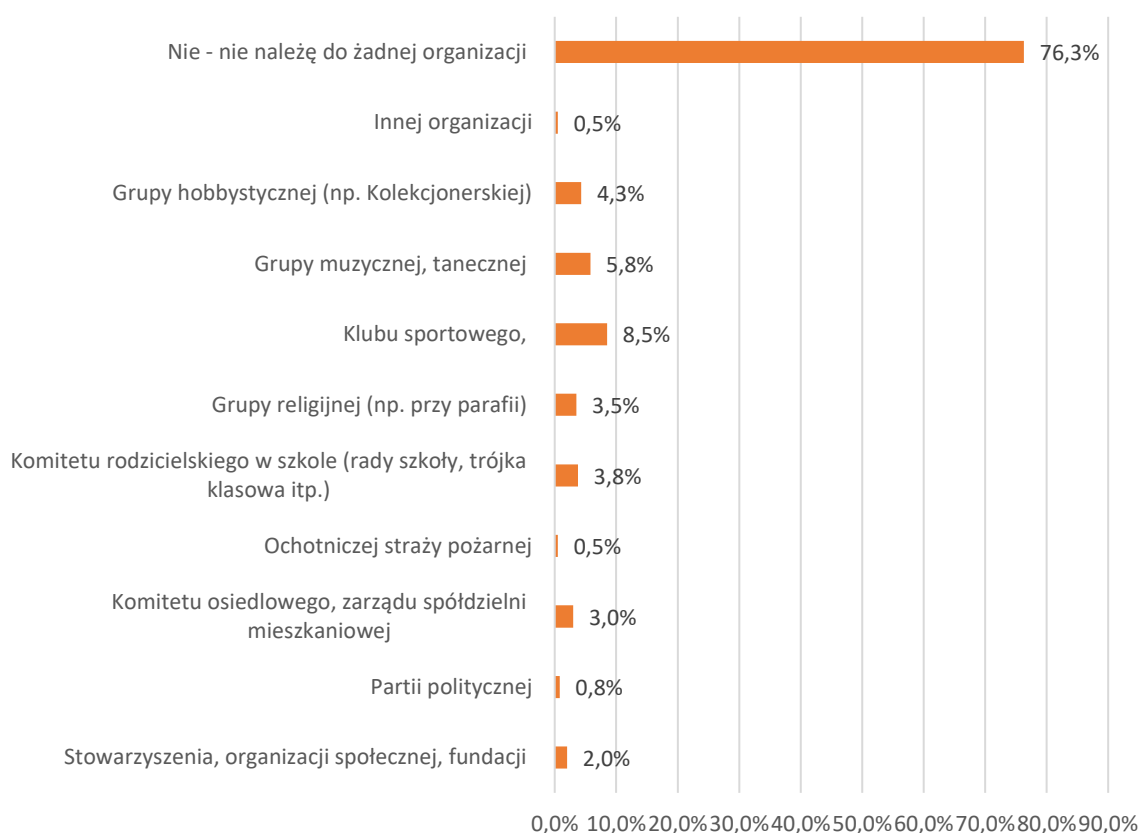
W jakim stopniu darzy Pan(i) zaufaniem niżej wymienione kategorie osób i instytucji? (proszę zaznaczyć odpowiedź w skali od 1 zdecydowanie nie ufam do 5 zdecydowanie ufam, 3 oznacza ani się zgadzam, ani się nie zgadzam)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

4.5 Uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym

Wykres 13 Czy na Ukrainie do 24.02.2022 r. należał(a) Pan(i) do:

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Jednym z ważnych komponentów kapitału społecznego jest uczestnictwo w życiu społecznym. Jak pokazują badania uchodźców, w jakimkolwiek typie działalności klasyfikowanej jako uczestnictwo w życiu społecznym udział zadeklarowała jedna trzecia badanych. Zdecydowana większość badanych, bo blisko trzy czwarte, nie deklarowała uczestnictwa. Najwięcej wskazań dotyczyło uczestnictwo w pracach Klubu sportowego (8,5%), grupy muzycznej, tanecznej (5,8%), grupy hobbystycznej (np. kolekcjonerskiej) 4,3%, grupy religijnej 3,5% oraz komitetu osiedlowego, zarządu spółki mieszkaniowej (3,5%). Pozostałe typy uczestnictwa w życiu społecznym uzyskały mniej niż 3 proc. odpowiedzi.

Tabela 16 Uczestnictwo w życiu społecznym

Czy na Ukrainie do 24.02.2022 r. należał(a) Pan(i) do:	N=
Stowarzyszenia, organizacji społecznej, fundacji	8
Partii politycznej	3
Komitetu osiedlowego, zarządu spółdzielni mieszkaniowej	12
Ochotniczej straży pożarnej	2

Czy na Ukrainie do 24.02.2022 r. należał Pan(i) do:	N=
Komitetu rodzicielskiego w szkole (rady szkoły, trójka klasowa itp.)	15
Grupy religijnej (np. przy parafii)	14
Klubu sportowego	34
Grupy muzycznej, tanecznej	23
Grupy hobbystycznej (np. Kolekcjonerskiej)	17
Innej organizacji	2
Nie – nie należę do żadnej organizacji	305

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Kapitał kulturowy łączony jest z kapitałem społecznym. Czasem jest on traktowany jako jeden z rodzajów kapitałów (kapitał kulturowy w sposób powszechnie uznany, pozwala na awans społeczny). Rozpatrując trzy wskaźniki odnoszące się do tej sfery badań, tj.: odwiedzanie instytucji kultury (kina, teatr, muzeum), czytelnictwo książek oraz uczestnictwo w dyskusjach, których wiodącym wątkiem była kultura, zauważyć należy, że badani deklarowali raczej wysoki stopień zaangażowania w kwestie uczestnictwa w kulturze. Wysoki odsetek ocen (suma ocen raczej się zgadzam i całkowicie się zgadzam) uzyskał wskaźnik „Często rozmawiałem z przyjaciółmi o wydarzeniach kulturalnych (był to jeden z głównych tematów naszych rozmów)” – 50,1% oraz „Czytam dużo książek (ponad 3 rocznie)” - 46,3%. Najmniej wyborów pozytywnych uzyskała odpowiedź: „Często (przynajmniej raz w miesiącu) chodziłem do kina, teatru, na koncerty, odwiedzałem(a)m wystawy, galerie sztuki” - 38,1%.

Tabela 17 Uczestnictwo w kulturze przed przekroczeniem granicy Polski

Zgodził(a)bym się:	Zupełnie się nie zgadam	Raczej się nie zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się zgadzam	Całkowicie się zgadzam
Często (przynajmniej raz w miesiącu) chodziłem(am) do kina, teatru, na koncerty, odwiedzałem(a)m wystawy, galerie sztuki	14,0%	20,8%	27,3%	29,3%	8,8%
Czytam dużo książek (ponad 3 rocznie)	10,8%	16,5%	26,5%	30,5%	15,8%
Często rozmawiałem(am) z przyjaciółmi o wydarzeniach kulturalnych (był to jeden z głównych tematów naszych rozmów)	4,3%	20,3%	25,5%	33,3%	16,8%

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

4.6 Czytelnictwo

Kapitał kulturowy jest zwykle badany poprzez zestaw zmiennych informujących o posiadaniu domowego księgozbioru oraz jego wielkości.¹ Badania wykazały, że nieco więcej niż połowa respondentów deklaruowała fakt posiadania w domu rodzinnym biblioteki.

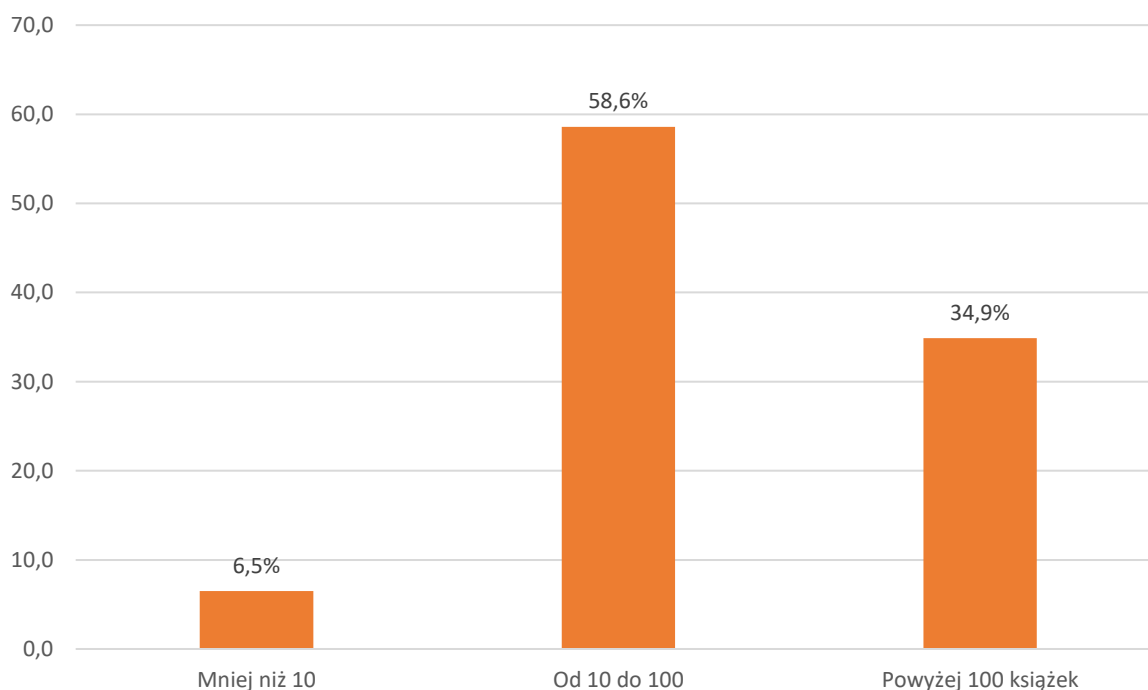
Tabela 18 Posiadanie biblioteki w domu rodzinnym respondenta

Czy w domu rodzinnym znajdowała się biblioteka?	N=	%
Tak	215	53,8
Nie	185	46,3

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Najwięcej spośród badanych osób posiadało księgozbiór obejmujący od 10 do 100 książek. Respondenci tacy stanowili blisko 60 proc. spośród badanych deklarujących posiadanie biblioteki. Co trzeci spośród wyróżnionej subpopulacji posiadał księgozbiór składający się z ponad stu książek, a nieco częściej niż co dwudziesty posiadał księgozbiór złożony z co najwyżej dziewięciu książek.

Wykres 14 Liczebność księgozbioru w domu rodzinnym respondenta (N=215)

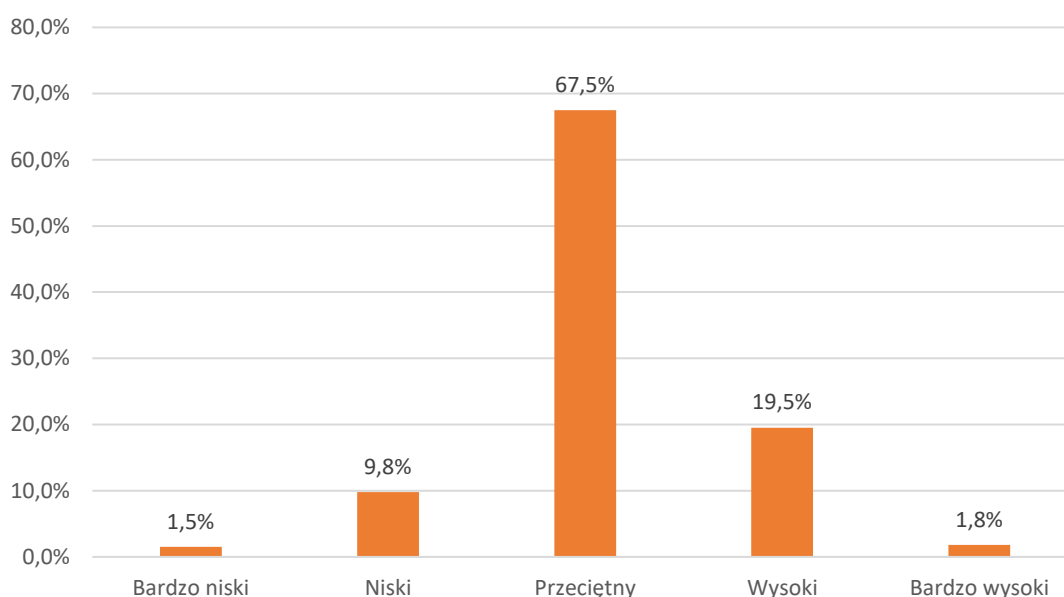

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

¹ Por. J. Fałkowski, B. Łopaciuk-Goncaryk, *Kapitał społeczny a dobrobyt materialny jednostki w Polsce – głos w dyskusji*, Zarządzenie Publiczne Nr 4(14)/2010, s. 64, J. Czapiński, *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a dobrobyt materialny. Polski paradoks*, Zarządzenie Publiczne Nr 2(4)/2008, s. 7.

4.7 Ocena poziomu życia przed opuszczeniem Ukrainy

Wykres 15 Proszę ocenić na skali od 1 do 5 poziom życia Pana(i) i Pana(i) rodziny przed emigracją, gdzie jeden oznacza bardzo niski a 5 bardzo wysoki

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Poziom życia jednostki i rodziny pozytywnie wpływają na jakość i potencjał kapitału społecznego. Badanych poproszono o to, by dokonali oceny poziomu życia rodziny przed emigracją. Zdecydowana większość badanych (67,5 proc.) określiło ten poziom jako przeciętny. Co piąty badany uznał ten poziom za wysoki, co dziesiąty za niski. Stosunkowo niski odsetek respondentów deklarował bardzo wysoki poziom życia (1,8 proc.) i bardzo niski (1,5 proc.).

Tabela 19 Ocena poziomu życia rodziny respondenta przed emigracją

Proszę ocenić na skali od 1 do 5 poziom życia Pan(i) i Pana(i) rodziny przed emigracją	N=	%
Bardzo niski	6	1,5
Niski	39	9,8
Przeciętny	270	67,5
Wysoki	78	19,5
Bardzo wysoki	7	1,8

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

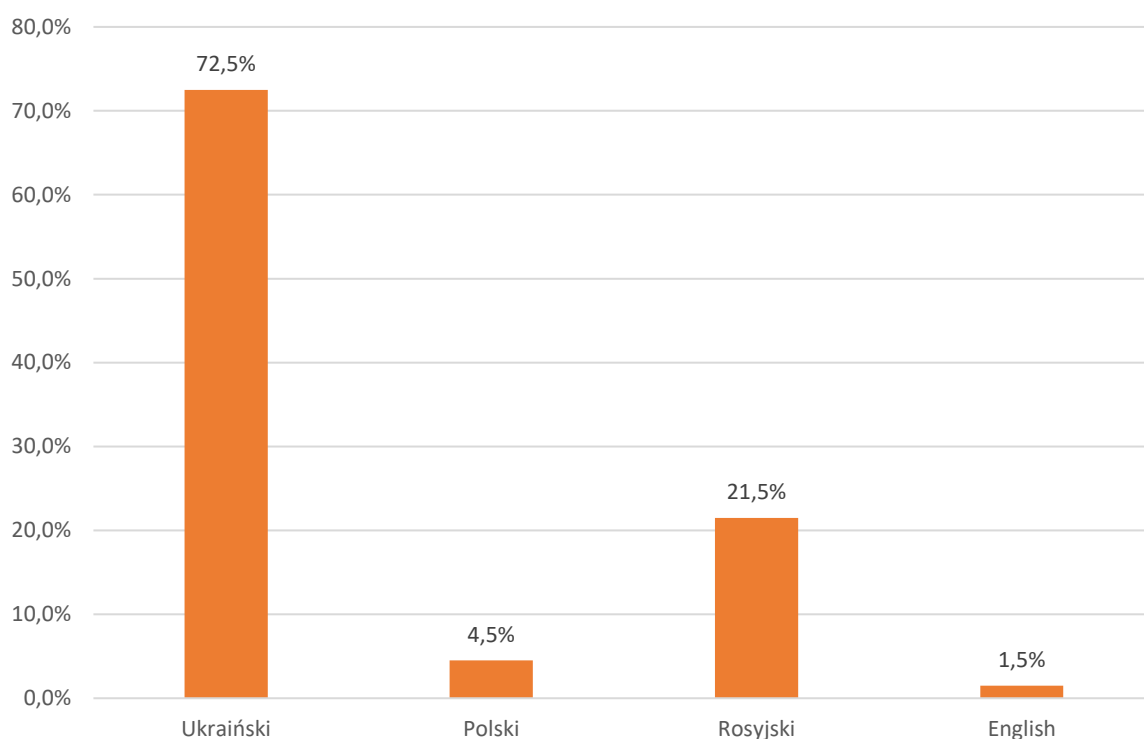
5. Grupa zmiennych: kapitał indywidualny

Aspekt odnoszący się do kapitału indywidualnego badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- znajomość języków obcych,
- dodatkowe kwalifikacje,
- źródła utrzymania na Ukrainie i w Polsce.

5.1 Znajomość języków obcych

Wykres 16 Proszę (wskazać) język, którym posługuje się Pan(i) na co dzień w domu (język rodzimy)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

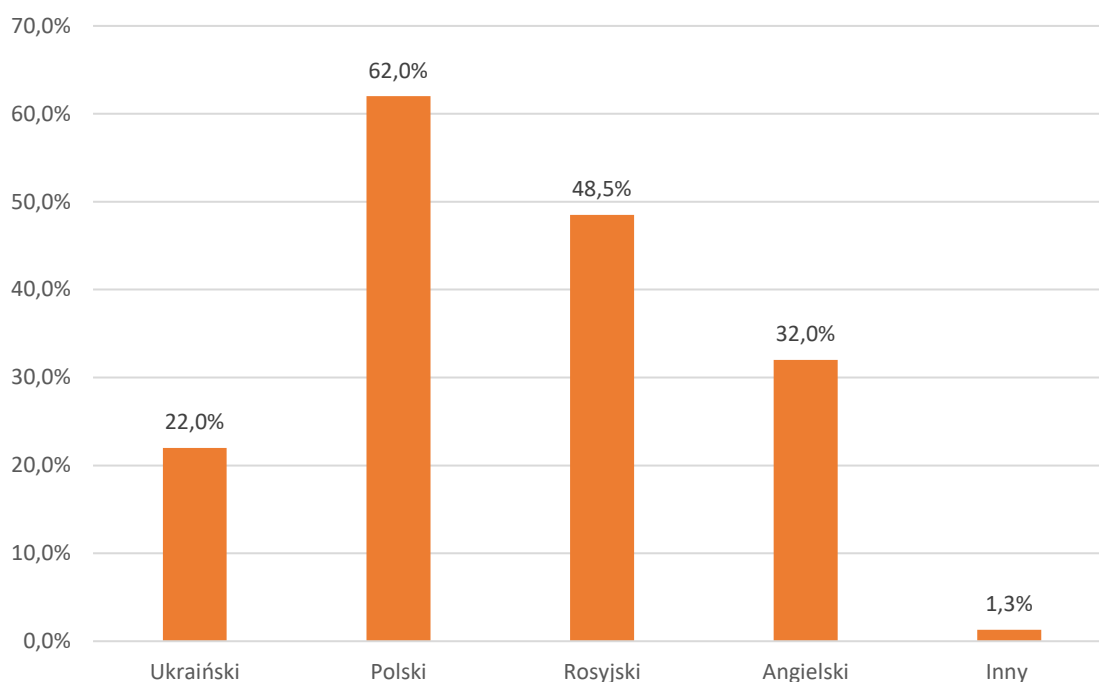
Trzy czwarte badanych posługiwało się językiem ukraińskim, jedna piąta rosyjskim. Co dwudziesta osoba posługiwała się na co dzień językiem polskim.

Tabela 20 Język, którym respondent posługuje się na co dzień w domu

Proszę (wskazać) język, którym posługuje się Pan(i) na co dzień w domu (język rodzimy)	N=	%
Ukraiński	290	72,5
Polski	18	4,5
Rosyjski	86	21,5
Angielski	6	1,5

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 17 Jakie zna Pan(i) języki obce?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Jeśli chodzi o znajomość języków obcych, to prawie co drugi badany deklaruje znajomość języka rosyjskiego, jedna trzecia angielskiego. Co warto podkreślić: aż 62 proc. badanych deklaruje znajomość języka polskiego. Należy pamiętać, że dla co piątego badanego język ukraiński stanowił język obcy.

Tabela 21 Znajomość języków obcych

Jakie zna Pan(i) języki obce?	N=	%
Ukraiński	88	22%
Polski	248	62,0
Rosyjski	194	48,5
Angielski	128	32,0
Inny	5	1,3

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Inne wskazane języki to: niemiecki i węgierski.

Istotna jest nie tylko deklaracja co do znajomości języka, ale i poziom jego opanowania. Badanych poproszono wobec tego, aby wskazali stopień znajomości języków obcych (od 1 do 5, gdzie 1 = bardzo słaba; 5 = bardzo dobra). Z podanych przez respondentów ocen, wyliczono średnią arytmetyczną. Oceniano umiejętność czytania, mówienia i pisania w języku obcym.

Najlepiej opanowanym przez respondentów jest język ukraiński i rosyjski. Świadczą o tym wysokie średnie ocen w trzech kategoriach oceny. Znajomość języka angielskiego oceniana jest wyżej niż języka polskiego.

Tabela 22 Średnia ocen dla poszczególnych kategorii oceny języka

Język	Czytanie	Mowa	Pismo
Ukraiński	4,5	4,4	4,3
Polski	3,1	3,4	2,9
Rosyjski	4,3	4,4	4,2
Angielski	3,6	3,6	3,5
Inny	4,0	4,0	3,8

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

5.2 Dodatkowe kwalifikacje

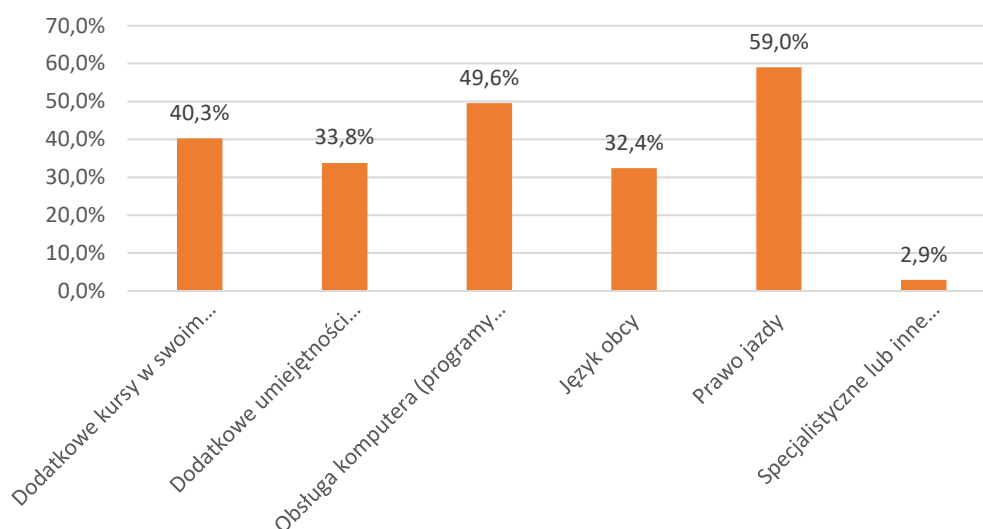
Co trzeci badany pozytywnie odpowiedział na pytanie o to, czy posiada dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie.

Tabela 23 Dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie

Czy posiada Pan(i) dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie?	N=	%
Tak	139	34,8
Nie	261	65,3

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 18 Jakie Pan(i) posiada dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Najwięcej wskazań dotyczących dodatkowych kwalifikacji, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie dotyczyło: prawa jazdy (59,0 proc.), obsługi komputera (programy komputerowe) (co drugi badany), dodatkowych kursów w swoim

zawodzie (40,3 proc.), dodatkowych umiejętności praktycznych nie potwierdzonych dyplomem związanym z pracą w zawodzie (33,8 proc.) oraz języka obcego (co trzeci badany).

Tabela 24 Typy dodatkowych kwalifikacji, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie

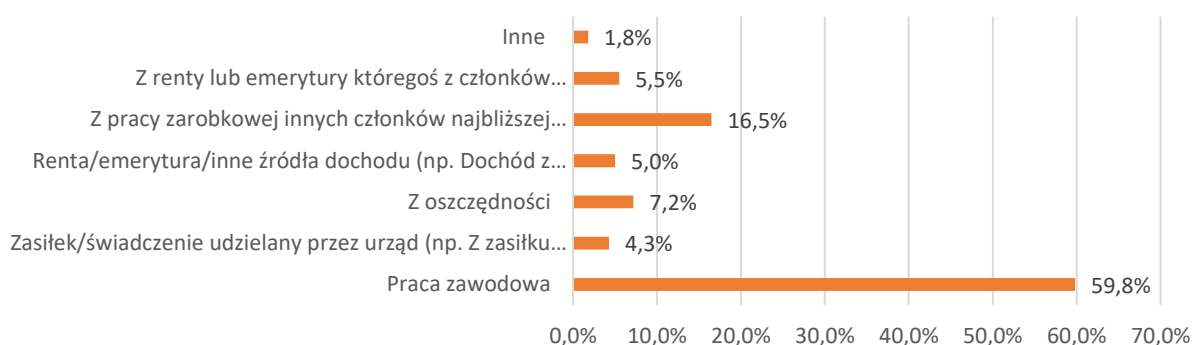
Jeśli tak, to jakie?	N=
Dodatkowe kursy w swoim zawodzie	56
Dodatkowe umiejętności praktyczne nie potwierdzone dyplomem	47
Obsługa komputera (programy komputerowe)	69
Język obcy	45
Prawo jazdy	82
Specjalistyczne lub inne uprawnienia lub umiejętności	4

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

5.3 Źródła utrzymania na Ukrainie

Wykres 19 Co było Pana(i) podstawą utrzymania się na Ukrainie?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Największy odsetek emigrantów do Polski jako podstawowe źródło utrzymania deklarował własną pracę zawodową (59,8%) oraz pracę zarobkową innych członków najbliższej rodziny/partnera/partnerki jako podstawę utrzymania na Ukrainie (16,5%).

Tabela 25 Podstawowe źródło utrzymania respondenta na Ukrainie

Co było Pana(i) podstawą utrzymania się na Ukrainie?	N=
Praca zawodowa	239
Zasiłek/świadczenie udzielany przez urząd (np. z zasiłku z pomocy społecznej)	17
Z oszczędności	29
Renta/emerytura/inne źródła dochodu (np. z wynajmu nieruchomości,...)	20
Z pracy zarobkowej innych członków najbliższej rodziny/partnera/partnerki	66
Z renty lub emerytury któregoś z członków rodziny/partnera/partnerki	22
Inne	7

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

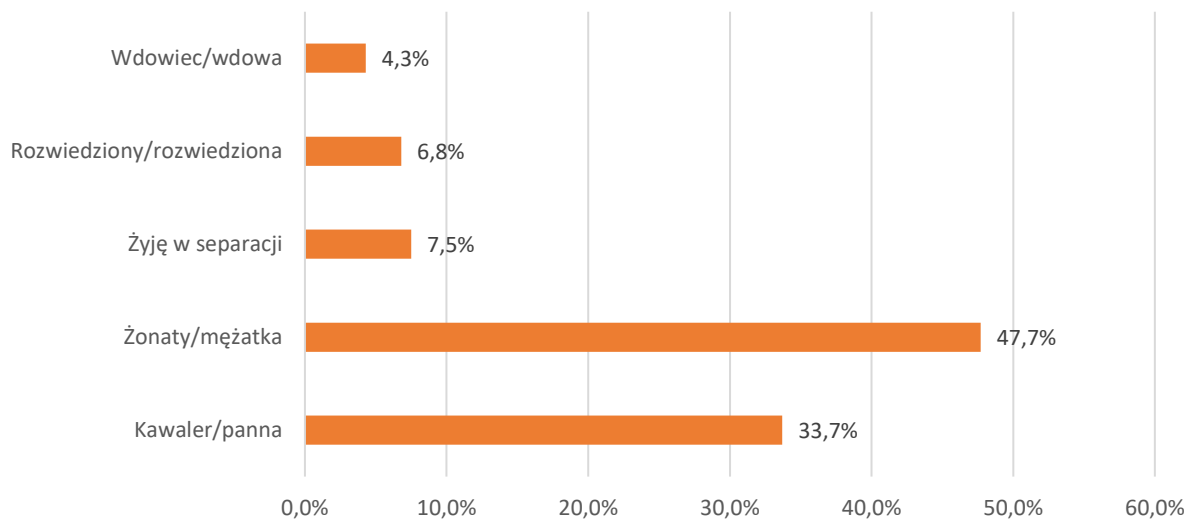
6. Grupa zmiennych: sytuacja rodzinna i zdrowotna

Aspekt odnoszący się do sytuacji rodzinnej i zdrowotnej badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- stan cywilny,
- stan rodziny (dzieci, wiek dzieci),
- niepełnosprawność,
- potrzeby w zakresie pomocy medycznej, fizjoterapeutycznej i psychologicznej,
- osoby przebywające obecnie pod opieką respondenta (zależne).

6.1 Stan cywilny

Wykres 20 Jaki jest Pana(i) stan cywilny?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wśród uchodźców dominowały osoby w związkach małżeńskich (około połowy badanych) oraz kawalerowie i panny (około jednej trzeciej). Udział osób rozwiedzionych lub w separacji kształtował się podobnie (po ok. 7 proc.). Osoby w stanie wdowim stanowiły 4,3 proc. badanej próby.

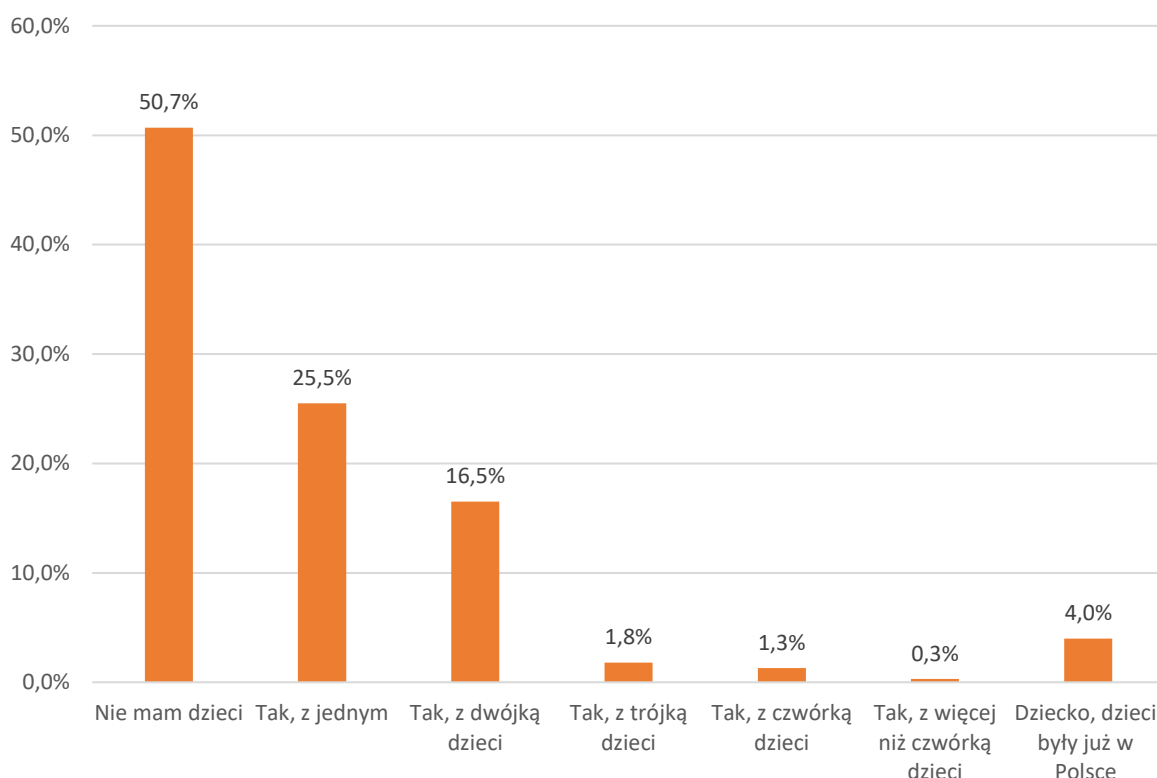
Tabela 26 Stan cywilny uchodźcy

Jaki jest Pana(i) stan cywilny?	N=
Kawaler/panna	135
Żonaty/mężatka	191
Żyję w separacji	30
Rozwiedziony/rozwiedziona	27
Wdowiec/wdowa	17
Ogółem	400

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

6.2 Stan rodziny (dzieci, wiek dzieci)

Wykres 21 Czy przyjechał(a) Pan/Pani do obecnego kraju pobytu z dziećmi?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Połowa badanych uchodźców nie posiadała dzieci. Jedna czwarta badanych przyjechała do Polski z jednym dzieckiem. Z dwójką dzieci przybyło do Polski 16,5 proc. Stosunkowo niewielki odsetek uchodźców przybyło do Polski z większą liczbą niż dwójka dzieci: 1,8 proc., z trójką 1,3 proc., z czwórką, zaś 0,3 proc. z większą liczbą niż czwórką dzieci. Niewielka część badanych (4,0 proc.) zadeklarowała, że dziecko/dzieci przebywały już w Polsce.

Tabela 27 Liczba dzieci

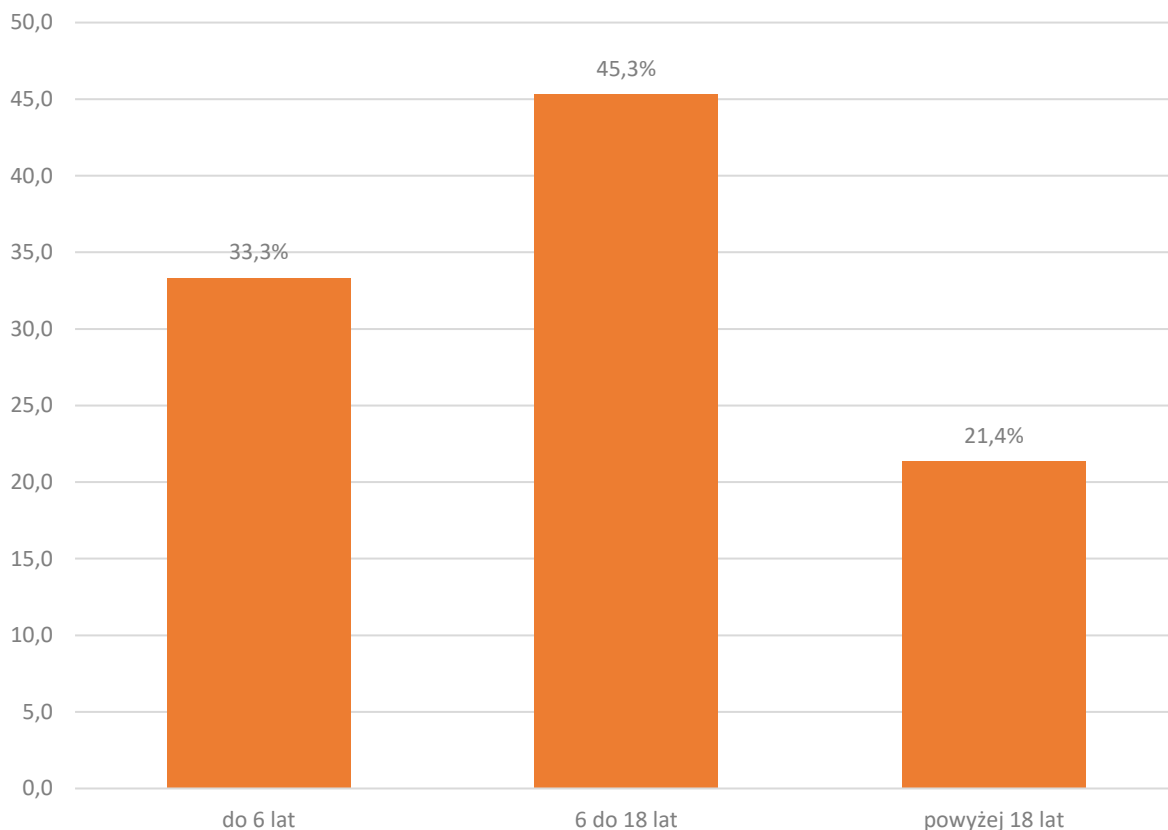
Czy przyjechał(a) Pan/Pani do obecnego kraju pobytu z dziećmi?	N=
Nie mam dzieci	203
Tak, z jednym	102
Tak, z dwójką dzieci	66
Tak, z trójką dzieci	7
Tak, z czwórką dzieci	5
Tak, z więcej niż czwórką dzieci	1
Dziecko, dzieci były już w Polsce	16
Ogółem	400

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Łącznie, badanym 400 osobom towarzyszyło 309 dzieci. Blisko ich połowa była w wieku między 6 do 18 lat. Co trzecie dziecko było w wieku do 6 lat, a co piąte powyżej 18 roku

życia. Struktura wieku dzieci respondentów pokazuje skalę potrzeb edukacyjnych, jakie zapewnić powinno państwo przyjmujące uchodźców. Co trzecie dziecko respondentów było w wieku przedszkolnym, zaś co drugie w wieku szkolnym.

Wykres 22 *Struktura wiekowa dzieci (w %), N=309*

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

6.3 Niepełnosprawność

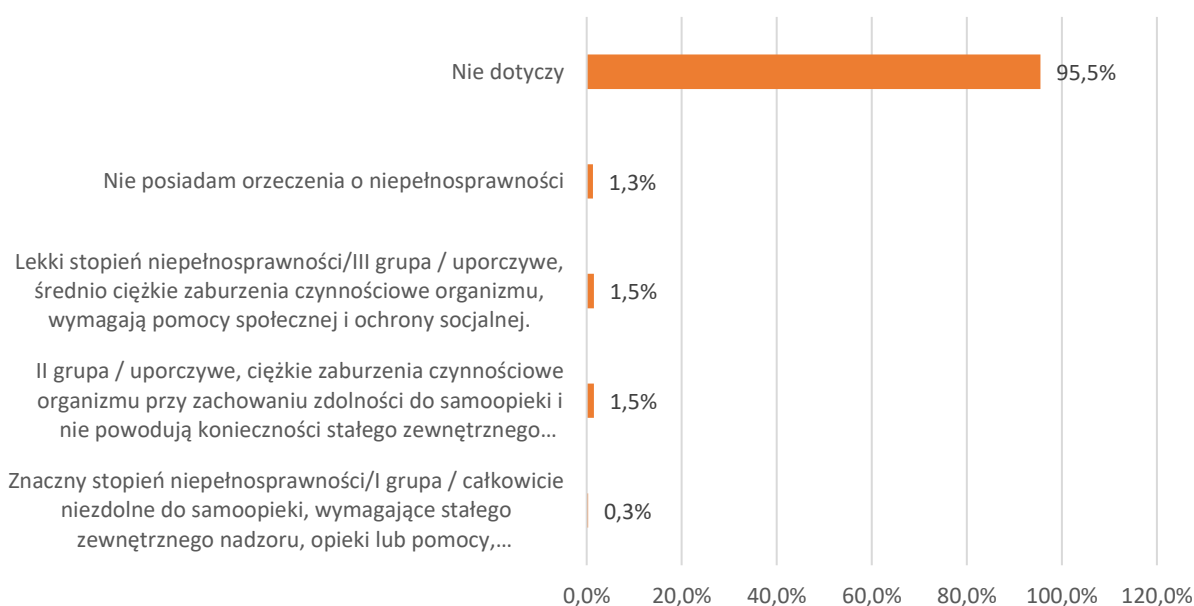
Kolejną badaną kwestią było zagadnienie niepełnosprawności wśród uchodźców. Jedynie 4,6 proc. badanych zadeklarowało niepełnosprawność.

Tabela 28 *Niepełnosprawność wśród uchodźców*

Czy jest Pan(i) osobą niepełnosprawną?	N	%
Tak	18	4,6
Nie	382	95,5
Ogółem	400	100,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 23 Jeśli jest Pan(i) osobą niepełnosprawną, to posiada Pan(i):

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wśród respondentów deklarujących niepełnosprawność, najwięcej było osób, które wskazały posiadanie tzw. II (uporczywe, ciężkie zaburzenia czynnościowe organizmu przy zachowaniu zdolności do samoopieki i nie powodują konieczności stałego zewnętrznego nadzoru, opieki czy pomocy) oraz III grupy niepełnosprawności (lekki stopień niepełnosprawności, uporczywe, średnio ciężkie zaburzenia czynnościowe organizmu, wymagają pomocy społecznej i ochrony socjalnej) (po 6 wskazań²). Nie posiadało orzeczenia o niepełnosprawności 5 osób, zaś 1 deklarowała przynależność do I grupy (znacznym stopień niepełnosprawności, całkowicie niezdolne do samoopieki, wymagające stałego zewnętrznego nadzoru, opieki lub pomocy, umiarkowany stopień niepełnosprawności).

Tabela 29 Typy niepełnosprawności wśród uchodźców

Jeśli jest Pan(i) osobą niepełnosprawną, to posiada Pan(i):	N=
Znaczny stopień niepełnosprawności / I grupa / całkowicie niezdolne do samoopieki, wymagające stałego zewnętrznego nadzoru, opieki lub pomocy, umiarkowany stopień niepełnosprawności	1
II grupa / uporczywe, ciężkie zaburzenia czynnościowe organizmu przy zachowaniu zdolności do samoopieki i nie powodują konieczności stałego zewnętrznego nadzoru, opieki czy pomocy	6
Lekki stopień niepełnosprawności/ III grupa / uporczywe, średnio ciężkie zaburzenia czynnościowe organizmu, wymagają pomocy społecznej i ochrony socjalnej	6
Nie posiadam orzeczenia o niepełnosprawności	5
Nie dotyczy	382

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

² Ze względu na małą liczebność w próbie osób niepełnosprawnych w analizie uwzględniono liczebności zamiast procentów.

6.4 Potrzeby w zakresie pomocy medycznej, fizjoterapeutycznej i psychologicznej

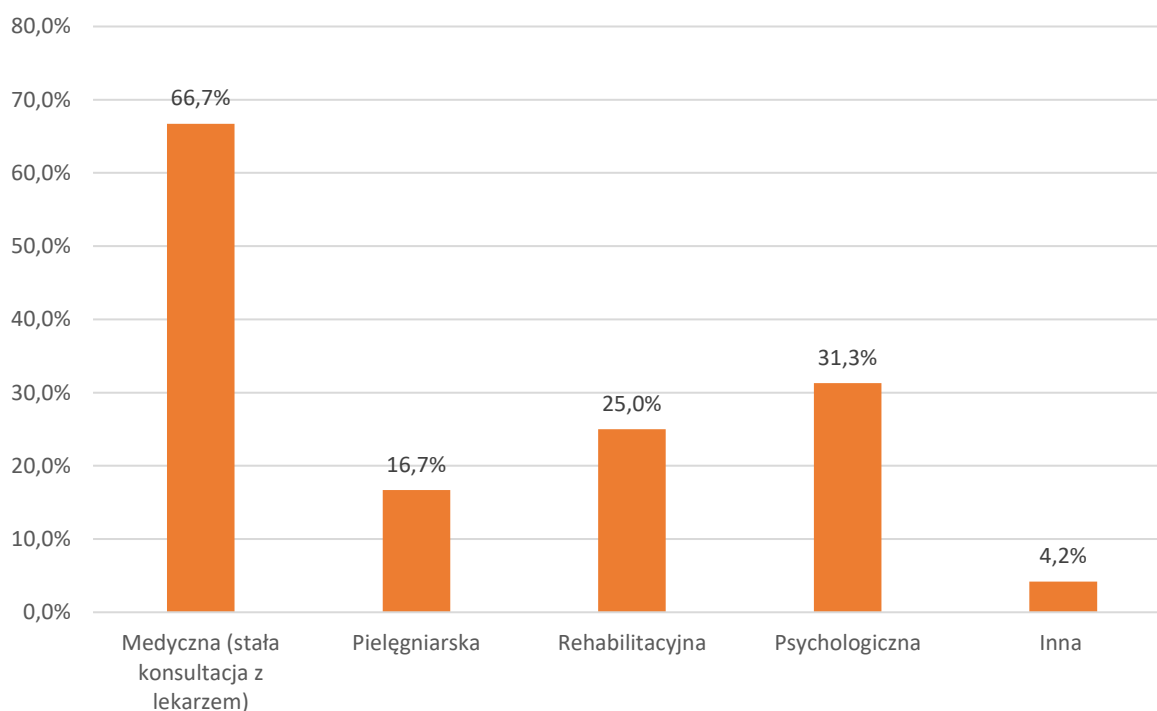
Badanych respondentów zapytano również o to, czy wymagają stałej pomocy, której mogłyby dostarczyć osoby bądź instytucje z zewnątrz (np. opieka lekarska, pielęgnarska, rehabilitant, psycholog). Pozytywnej odpowiedzi udzielił nieco częściej niż co dziesiąty respondent.

Tabela 30 Potrzeby uchodźców związane z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)

Czy Pan(i) wymaga stałej pomocy, którą mogą dostarczyć osoby/instytucje z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)?	N	%
Tak	48	12,0
Nie	352	88,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 24 Rodzaj potrzeb uchodźców związanych z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Kolejnym pytaniem zadany respondentom było pytanie o rodzaj potrzeb. Badani mogli tu wskazać dowolną liczbę odpowiedzi. Najwięcej potrzeb respondenci zgłaszali w zakresie pomocy medycznej (66,7 proc.), psychologicznej (31,3 proc.) oraz rehabilitacyjnej (25,0 proc.). Pomocy pielęgnarskiej potrzebowało 16,7 proc. respondentów, a innej 4,2 proc.

Tabela 31 Rodzaj potrzeb uchodźców, związanych z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)

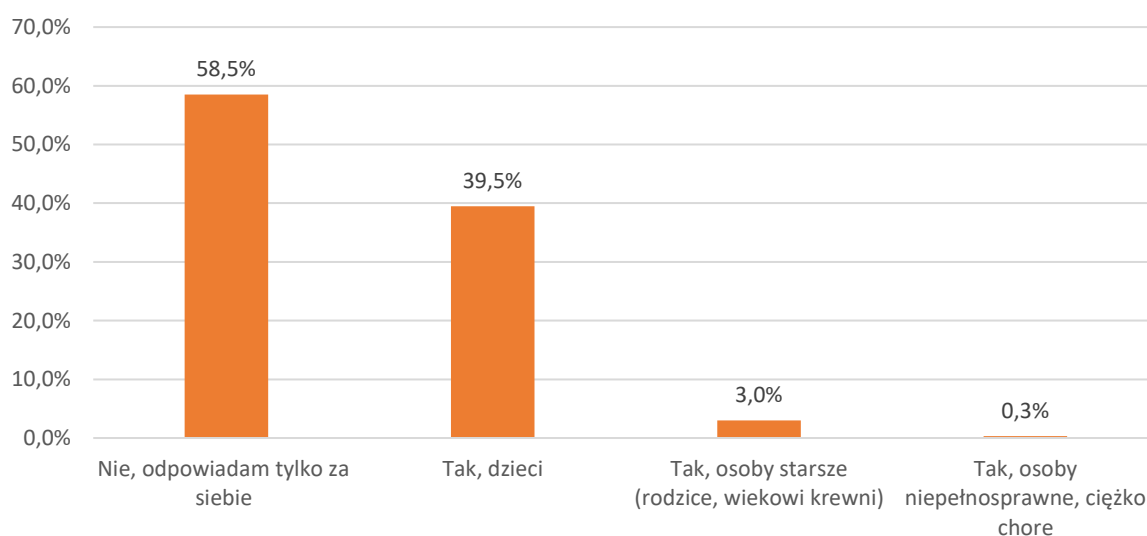
Jeśli tak, to proszę wskazać rodzaj tej pomocy:	N=
Medyczna (stała konsultacja z lekarzem)	32
Pielęgniarska	8
Rehabilitacyjna	12
Psychologiczna	15
Inna	2
Ogółem	69

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

6.5 Osoby przebywające obecnie pod opieką respondenta (zależne)

Wykres 25 Czy obecnie ma Pan(i) pod opieką osoby zależne?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Inną, ważną kwestią określającą sytuację uchodźców w Polsce była opieka nad osobami zależnymi. W badanej próbie, osoby takie stanowiły ok. 43 proc. ogółu. Zdecydowana większość opiekowała się dziećmi (39,5 proc.). Stosunkowo niewielki odsetek respondentów opiekował się osobami starszymi (3,0 proc.) oraz osobami niepełnosprawnymi, ciężko chorymi (0,3 proc.).

Tabela 32 Osoby zależne od uchodźców

Czy obecnie ma Pan(i) pod opieką osoby zależne?	N=
Nie, odpowiadam tylko za siebie	234
Tak, dzieci	158
Tak, osoby starsze (rodzice, wiekowi krewni)	12
Tak, osoby niepełnosprawne, ciężko chore	1

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

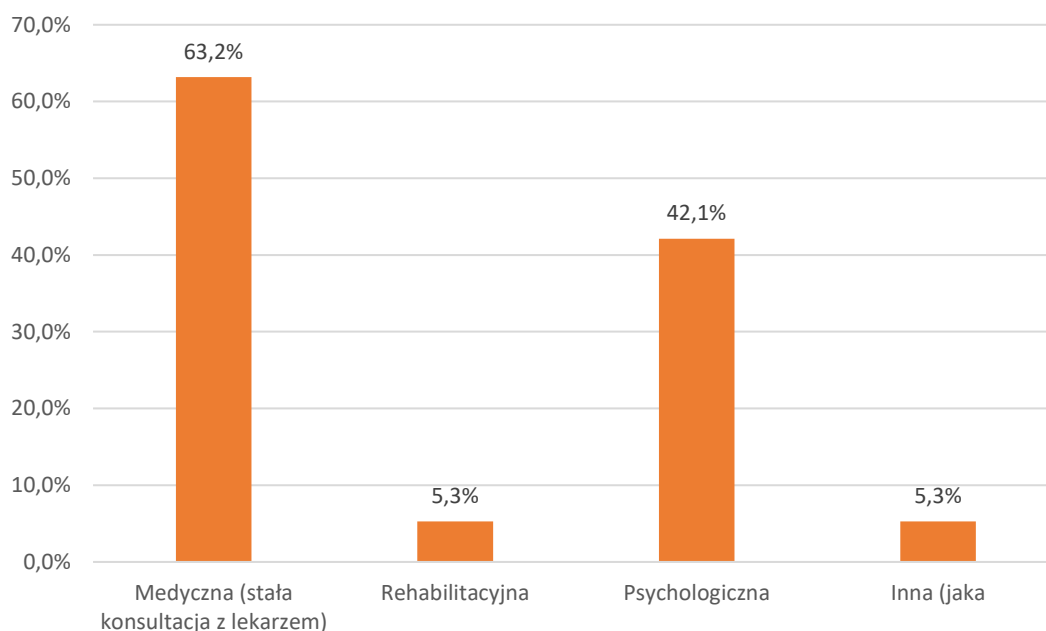
Część spośród osób zależnych potrzebowało pomocy, którą mogły dostarczyć osoby/instytucje z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.). Osoby te stanowiły 4,8 proc. ogółu całej badanej zbiorowości.

Tabela 33 Potrzeby osób zależnych od uchodźców

Jeśli opiekuje się Pan(i) osobą (osobami) zależną(y), to czy ta lub te osoby wymagają stałej pomocy, którą mogą dostarczyć osoby/instytucje z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)?	N	%
Tak	19	4,8
Nie	147	36,8
Nie dotyczy	234	58,5

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 26 Rodzaj potrzeby dla osób zależnych od uchodźców

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Osoby te potrzebowały głównie pomocy medycznej (stała konsultacja z lekarzem) 63,2% wskazań (spośród osób wcześniej deklarujących chęć korzystania z takiej pomocy), psychologicznej (42,1 proc.) oraz rehabilitacyjnej i innej (po 5,3 proc.).

Tabela 34 Rodzaj potrzeby dla osób zależnych od uchodźców

Jeśli tak, to proszę wskazać rodzaj tej pomocy:	N=
Medyczna (stała konsultacja z lekarzem)	12
Rehabilitacyjna	1
Psychologiczna	8
Inna (jaka)	1
Ogółem	22

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

7. Grupa zmiennych: mobilność przestrzenna i zawodowa

Ruchliwość przestrzenną i zawodową badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- gotowość do podjęcia działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia (chęć uczestnictwa w kursach, szkoleniach),
- plany dotyczące pozostawania w Polsce lub dalszej migracji,
- zamierzenia na najbliższą przyszłość dotyczące pracy,
- miejsce poszukiwania pracy,
- gotowość do podjęcia pracy pomimo trudności i wyrzeczeń z nią związanych.

7.1 Gotowość do podjęcia działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia (chęć uczestnictwa w kursach, szkoleniach)

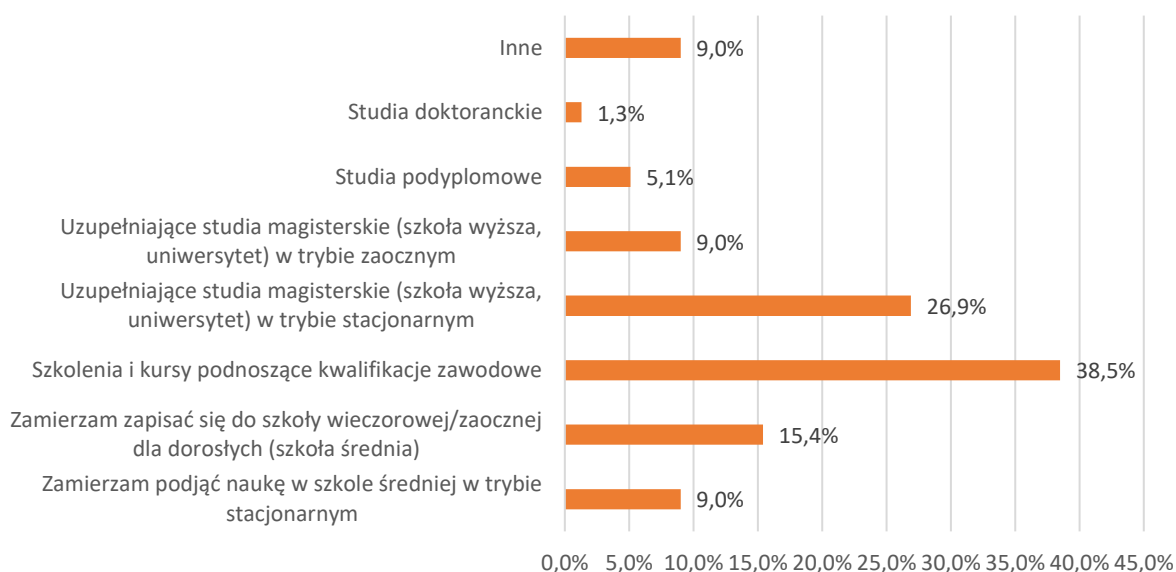
Z badań wynikało, że co piąty respondent zamierzał w najbliższej przyszłości podjąć edukację lub proces szkolenia. Pozostali respondenci (tj. ok. 80 proc.) nie mieli takiego zamiaru.

Tabela 35 Zamiar podjęcia edukacji lub procesu szkolenia

Czy zamierza Pan(i) w najbliższej przyszłości podjąć edukację lub proces szkolenia?	N=	%
Tak	78	19,5
Nie	322	80,5

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 27 Jeśli tak, to jakiego rodzaju aktywność (edukacyjną) zamierza Pan(i) podjąć?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Osoby, które deklarowały zamiar podjęcia edukacji, najczęściej wskazywały na szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (38,5 proc.), uzupełniające studia magisterskie (szkoła wyższa, uniwersytet) w trybie stacjonarnym (26,9 proc.) oraz szkoły wieczorowe/zaoczne dla dorosłych (szkoła średnia) (15,4 proc.). Badani wskazali w opcji „inne możliwości” chęć uczestnictwa w kursach języka polskiego.

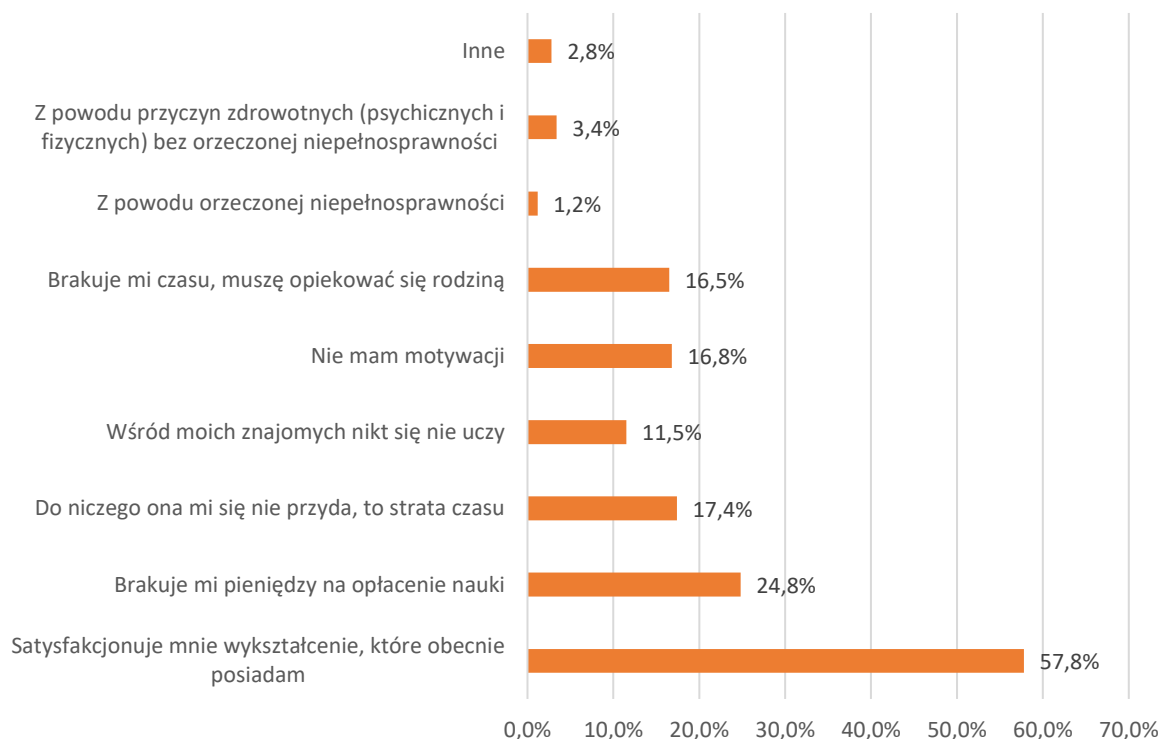
Tabela 36 Rodzaj aktywności edukacyjnej

Jeśli tak, to jakiego rodzaju działalność zamierza Pan(i) podjąć?	N=
Zamierzam podjąć naukę w szkole średniej w trybie stacjonarnym	7
Zamierzam zapisać się do szkoły wieczorowej/zaocznej dla dorosłych (szkoła średnia)	12
Szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe	30
Uzupełniające studia magisterskie (szkoła wyższa, uniwersytet) w trybie stacjonarnym	21
Uzupełniające studia magisterskie (szkoła wyższa, uniwersytet) w trybie zaocznym	7
Studia podyplomowe	4
Studia doktoranckie	1
Inne	7
Ogółem	89

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 28 Z jakich przyczyn nie zamierza Pan(i) podejmować aktywności edukacyjnej?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Jako, że większość badanych osób nie była zainteresowana podjęciem edukacji lub procesem szkolenia, interesującym było zapytać je, co było powodem braku tego zainteresowania.

Większość odpowiedzi dotycząca pytania o przyczyny niepodejmowania aktywności edukacyjnej była związana z satysfakcją z wykształcenia, które obecnie posiadał respondent. Tego typu odpowiedzi udzieliło 57,8 proc. respondentów. Co czwarty respondent nie podejmie aktywności edukacyjnej z powodu braku pieniędzy na opłacenie nauki. Stosunkowo wiele wypowiedzi dotyczyło faktu, że wykształcenie do niczego się nie przyda i jest to strata czasu. Tego typu stwierdzeń udzielił blisko co piąty badany. Inne częstsze wypowiedzi dotyczyły braku motywacji (16,8 proc.) oraz brak czasu z powodu sprawowania opieki nad rodziną (16,5 proc.).

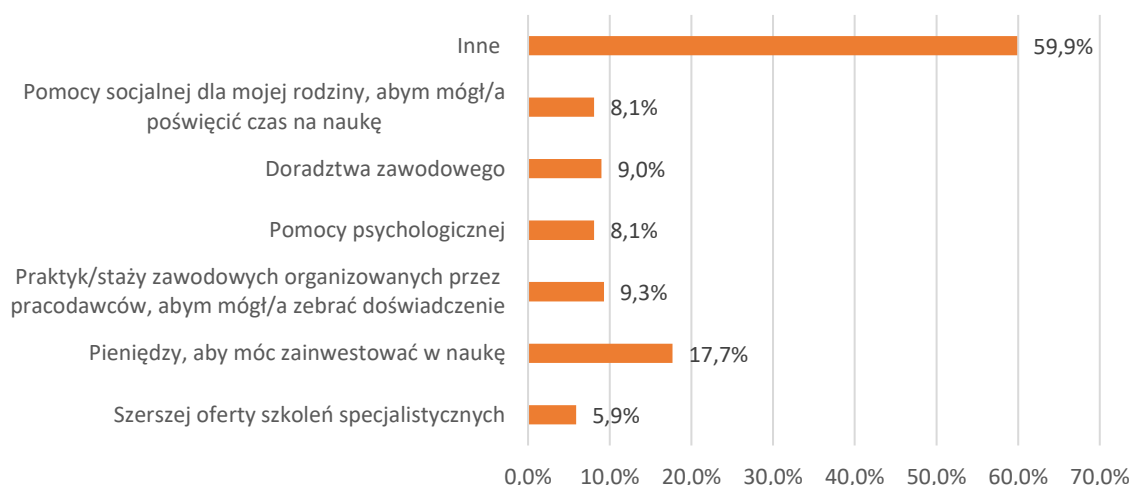
Tabela 37 Powody niepodejmowania aktywności edukacyjnej

Z jakich przyczyn nie zamierza Pan(i) podejmować aktywności edukacyjnej?	N=	%
Satysfakcjonuje mnie wykształcenie, które obecnie posiadam	186	57,8
Brakuje mi pieniędzy na opłacenie nauki	80	24,8
Do niczego ona mi się nie przyda, to strata czasu	56	17,4
Wśród moich znajomych nikt się nie uczy	37	11,5
Nie mam motywacji	54	16,8
Brakuje mi czasu, muszę opiekować się rodziną	53	16,5
Z powodu orzeczonej niepełnosprawności	4	1,2
Z powodu przyczyn zdrowotnych (psychicznych i fizycznych) bez orzeczonej niepełnosprawności	11	3,4
Inne	9	2,8

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 29 Czego Pan(i) potrzebuje, aby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Badani wskazali potrzeby, których realizacja pomogłaby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje. Mogąc udzielić kilku odpowiedzi, respondenci najczęściej wskazywali na aspekt finansowy (pieniądze, które mogliby zainwestować w naukę). Wypowiedzi takiej udzielił prawie co piąty badany. Prawie co dziesiąty badany potrzebowałby praktyk/staży zawodowych organizowanych przez pracodawców, aby móc zebrać doświadczenie. Pozostałe stosunkowo liczne zgłaszane potrzeby to: doradztwo zawodowe (9,0 proc.), pomoc psychologiczna oraz pomoc socjalna dla rodziny, aby móc poświęcić czas na naukę (po 8,1 proc.).

Tabela 38 *Potrzeby respondenta, których realizacja pomogłaby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje*

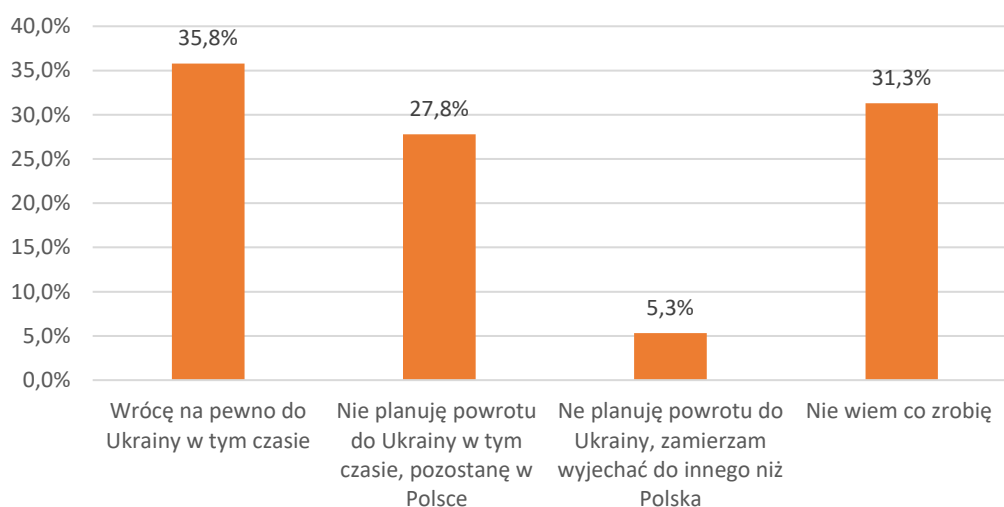
Czego Pan(i) potrzebuje, aby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje?	N=
Szerszej oferty szkoleń specjalistycznych	19
Pieniędzy, aby móc zainwestować w naukę	57
Praktyk/staży zawodowych organizowanych przez pracodawców, abym mógł/mogła zebrać doświadczenie	30
Pomocy psychologicznej	26
Doradztwa zawodowego	29
Pomocy socjalnej dla mojej rodziny, abym mógł/mogła poświęcić czas na naukę	26
Inne	193

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

7.2 Plany dotyczące pozostawania w Polsce lub dalszej migracji

Wykres 30 *Biorąc pod uwagę najbliższe 12 miesięcy, jakie są Pana(i) plany odnośnie do powrotu do kraju?*

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Biorąc pod uwagę najbliższe 12 miesięcy, badani zostali zapytani o plany odnośnie do powrotu do kraju. Jedna trzecia badanych deklarowała definitywny powrót na Ukrainę w tym czasie. Nieco mniejszy odsetek (31,3%) deklarował brak pewności co do dalszych kroków.

Tabela 39 Plany dotyczące pozostawania w Polsce lub dalszej migracji

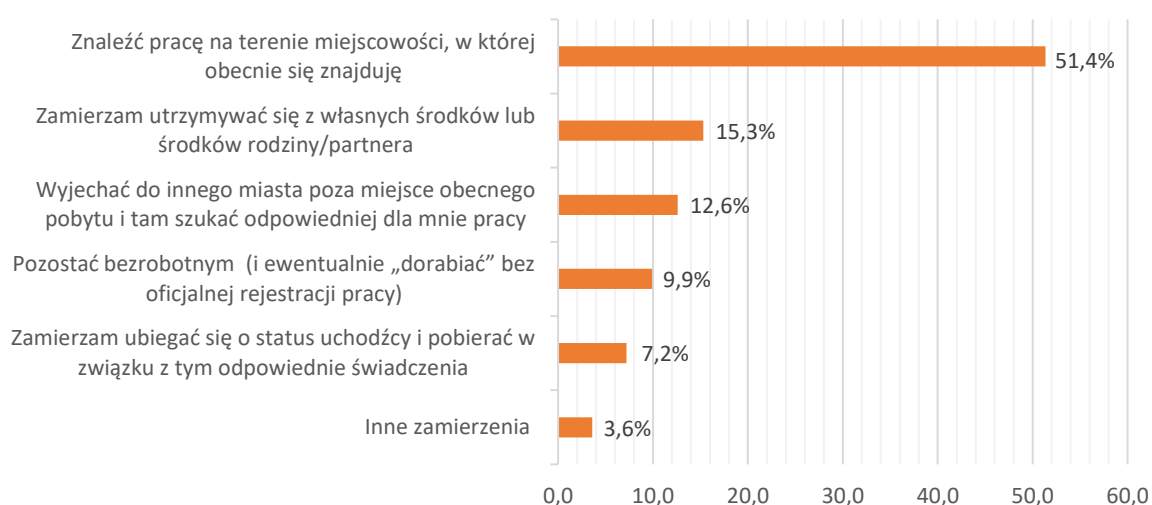
Biorąc pod uwagę najbliższe 12 miesięcy, jakie są Pana(i) plany odnośnie powrotu do kraju?	N=	%
Wrócę na pewno na Ukrainę w tym czasie	143	35,8
Nie planuję powrotu na Ukrainę w tym czasie, pozostanę w Polsce	111	27,8
Ne planuję powrotu na Ukrainę, zamierzam wyjechać do innego niż Polska	21	5,3
Nie wiem co zrobię	125	31,3
Ogółem	400	100,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

7.3 Zamierzenia na najbliższą przyszłość dotyczące pracy

Rozpatrując zbiorowość uchodźców, którzy rozważają pozostanie w Polsce (N=111), połowa badanych chciałaby znaleźć pracę na terenie miejscowości, w której obecnie się znajduje. Nieco częściej niż co dziesiąty tej zbiorowości chce wyjechać do innego miasta - poza miejsce obecnego pobytu i tam szukać odpowiedniej pracy. Co dziesiąty badany omawianej zbiorowości chciałby pozostać bezrobotnym (i ewentualnie „dorabiać” bez oficjalnej rejestracji pracy). Znaczący odsetek analizowanej zbiorowości (15,3 proc.) zamierzało utrzymywać się z własnych środków lub środków rodziny/partnera. Inne zamierzenia, które zostały wymienione przez respondentów dotyczyły kontynuacji pracy, którą w chwili badania wykonywali.

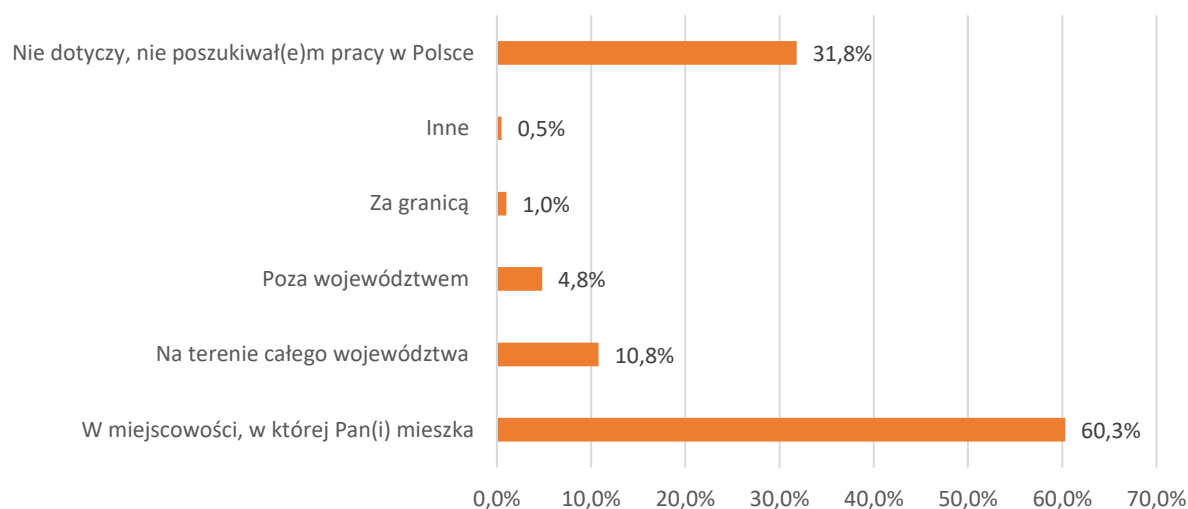
Wykres 31 Plany na najbliższy rok w Polsce wśród osób, które zadeklarowały pozostanie w Polsce (N=111) (w%)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

7.4 Miejsce poszukiwania pracy

Wykres 32 Gdzie dotychczas poszukiwał(a) Pan(i) pracy w Polsce?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Respondenci poszukiwali pracy przede wszystkim w miejscowości, w której mieszkali (60,3 proc.) oraz na terenie całego województwa (10,8 proc.). Nieliczni poszukiwali pracy poza województwem (4,8 proc.) lub za granicą (1,0 proc.).

Tabela 40 Miejsce poszukiwania pracy

Gdzie dotychczas poszukiwał(a) Pan(i) pracy w Polsce?	N=
W miejscowości, w której Pan(i) mieszka	241
Na terenie całego województwa	43
Poza województwem	19
Za granicą	4
Inne	2
Nie dotyczy, nie poszukiwał(e)m pracy w Polsce	127

*Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

7.5 Gotowość do podjęcia pracy pomimo trudności i wyrzeczeń z nią związanych

Inspirując się literaturą oraz istniejącymi wynikami badań przyjęto, że mobilność zawodowo-edukacyjna uchodźców może być rozumiana jako umiejętność dostosowania się do wymogów rynku pracy poprzez gotowość do swoistych „poświęceń”. W badaniach uchodźców zapytano więc respondentów do jakich „poświęceń” i w jakim stopniu skłonni

byliby przystać, aby uzyskać satysfakcjonującą pracę. Analizowano sumę odpowiedzi negatywnych (zupełnie się nie zgadzam oraz raczej się nie zgadzam) i pozytywnych (raczej się zgadzam oraz całkowicie się zgadzam) na stwierdzenia opisujące warunki pracy. Największy odsetek ocen negatywnych uzyskały następujące stwierdzenia: dyspozycyjność 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu (58,8%), praca w bardzo niedogodnym czasie (56,3%), dodatkowe szkolenia na własny koszt (54,0%). Z kolei najczęściej wyborów pozytywnych uzyskały odpowiedzi: praca w sobotę i niedzielę (31,30%), przeprowadzenie się do innego miasta (24,1%), przeprowadzenie się za granicę (23,8%).

Tabela 41 Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Na co by się Pan(i) zgodził(a), aby otrzymać satysfakcjonującą Pana(i) pracę?*

Zgodził(a)bym się:	Zupełnie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się zgadzam	Całkowicie się zgadzam
Pracować w bardzo niedogodnym czasie	28,0%	28,3%	25,0%	12,3%	6,5%
Przeprowadzić się do innego miasta	24,0%	22,8%	29,3%	17,8%	6,3%
Przeprowadzić się za granicę	28,5%	21,0%	26,8%	15,0%	8,8%
Pracować w sobotę i niedzielę	23,0%	19,8%	26,0%	20,5%	10,8%
Służbowe wyjazdy co najmniej raz w tygodniu	27,8%	25,3%	26,5%	16,5%	4,0%
Dyspozycyjność 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu	37,0%	21,8%	25,8%	12,0%	3,5%
Dodatkowe szkolenia na własny koszt	28,5%	25,5%	26,5%	14,3%	5,3%
Codziennie, ponad godzinę dojeżdżać do pracy	28,3%	21,8%	29,8%	14,8%	5,5%

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

8. Grupa zmiennych: zachowanie na rynku pracy

Zachowania na rynku pracy badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- praca respondentów od momentu przekroczenia granicy w 2022 r.,
- praca i zamiary osób w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania.

8.1 Praca respondentów od momentu przekroczenia granicy w 2022 r.

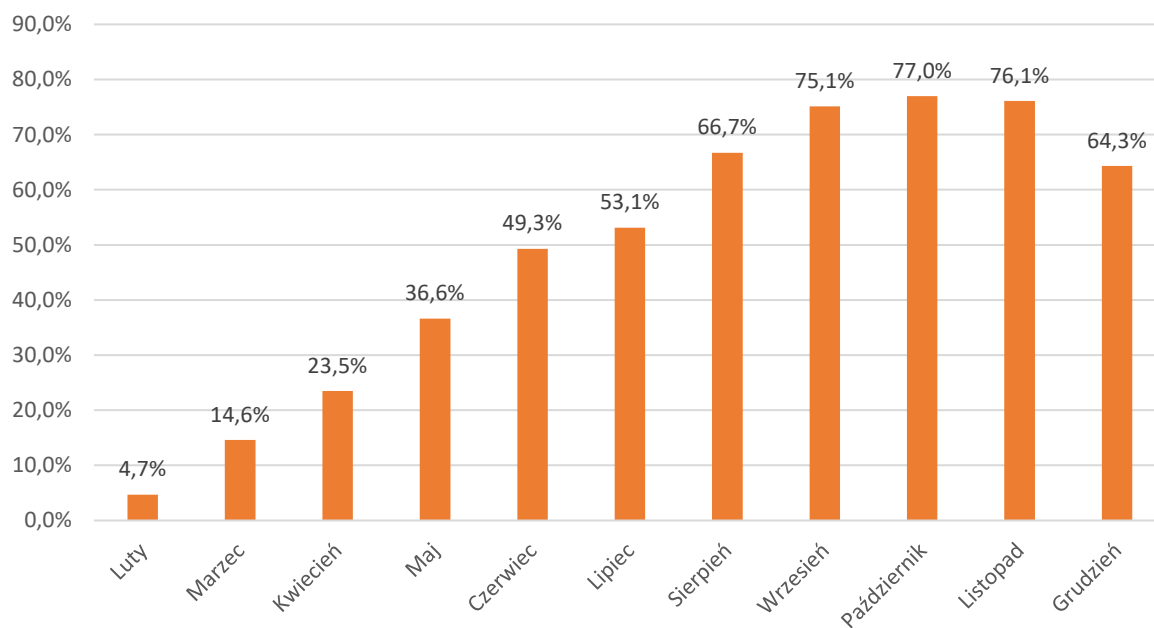
Wyniki z badań ankietowych wskazują, że uchodźcy (licząc od daty przybycia do Polski) wykazywali dużą aktywność na rynku pracy. Nieco więcej niż połowa badanej zbiorowości, licząc od momentu pierwszego przekroczenia granicy w roku 2022, pracowało. Nie pracowało we wspomnianym czasie 46,8 proc. badanych.

Tabela 42 Praca respondentów w Polsce od momentu przekroczenia granicy w 2022 r.

Czy od momentu pierwszego przekroczenia granicy w roku 2022 pracował(a) Pan(i)?	N	%
Tak	213	53,3
Nie	187	46,8

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 33 Jeśli pracował(a) Pan(i) (niezależnie od formy i rodzaju pracy), to proszę zaznaczyć miesiące, w których Pan(i) praca miała miejsce w 2022 r.

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Najmniej podjęć pracy odnotowano w lutym i marcu 2022 roku, przy czym każdy kolejny miesiąc przynosił wzrost zatrudnienia wśród uchodźców z Ukrainy. Miesiące, w których pracowało najwięcej badanych to miesiące: czerwiec-grudzień.

Tabela 43 Praca w Polsce według miesięcy

Jeśli pracował(a) Pan(i) (niezależnie od formy i rodzaju pracy), to proszę zaznaczyć miesiące, w których Pan(i) praca miała miejsce w 2022 r.	N=
Luty	10
Marzec	31
Kwiecień	50
Maj	78
Czerwiec	105
Lipiec	113
Sierpień	142
Wrzesień	160
Październik	164
Listopad	162
Grudzień	137

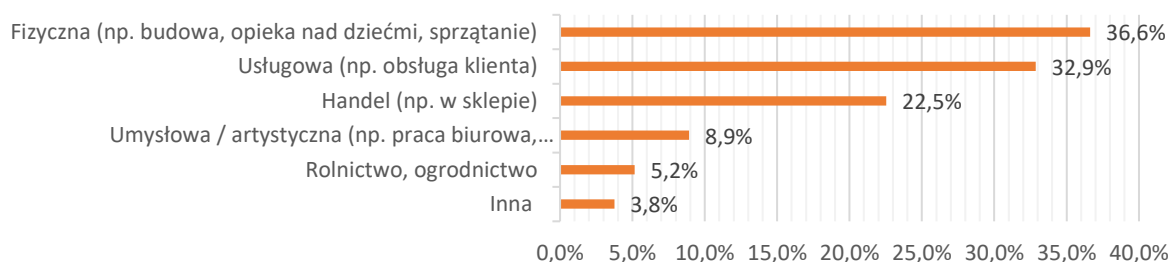
* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Pierwszym krokiem do dokonania analizy aktywności zawodowej było określenie kategorii wykonywanej przez badanych pracy. Ze względu na mnogość występujących w literaturze klasyfikacji prac i zawodów (ze względów praktycznych zastosowano w badaniach „Klasyfikację zawodów i specjalności” GUS) do celów badawczych ograniczono się do pięciu kategorii prac z możliwością dodania przez respondenta innej (jeśli nie mógł przyporządkować swojej pracy do pozycji z kafeterii). Badani wskazywali każdy rodzaj wykonywanych prac w okresie od przyjazdu do Polski. Mogli więc wykonywać kilka rodzajów prac, w związku z czym procenty nie będą się tu sumować do 100.

Badania wykazały, że osoby pracujące od chwili przyjazdu, najczęściej wykonywały pracę określaną jako fizyczną (36,6 proc.), usługową (32,9 proc.) oraz w handlu (22,5 proc.).

Wykres 34 Klasyfikacja kategorii wykonywanych prac przez uchodźców po przekroczeniu granicy z Polską (N=213) (w%)

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną kategorię pracy.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Obserwując tabele kontyngencji zaobserwować można, że mężczyźni podejmowali przede wszystkim prace fizyczne oraz prace w usługach. Kobiety w równym stopniu zatrudniały się w pracach wymagających pracy fizycznej jak i usługach. Popularne było też zatrudnianie się w handlu przez kobiety.

Tabela 44 *Podjęwane prace według sektorów i płci*

	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	N=	%	N=	%	N=	%
Fizyczna (np. budowa, opieka nad dziećmi, sprząatanie)	78	36,6	61	32,8	17	63,0
Usługowa (np. obsługa klienta)	70	32,9	61	32,8	9	33,3
Handel (np. w sklepie)	48	22,5	45	24,2	3	11,1
Rolnictwo, ogrodnictwo	11	5,2	11	5,9	-	-
Umysłowa / artystyczna (np. praca biurowa, tłumaczenia)	19	8,9	18	9,7	1	3,7
Inna	8	3,8	7	3,8	1	3,7
Ogółem	213	100,00	186	100,00	27	100,00

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

8.2 Praca i zamiary w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania

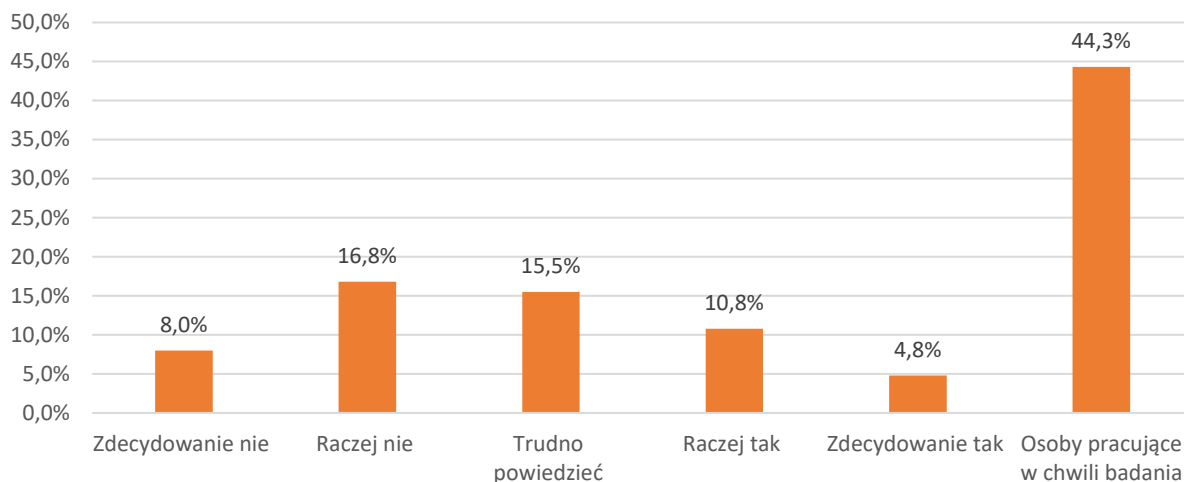
W trakcie realizacji badania (listopad-grudzień 2022 r.) pracowało 44,3 proc. respondentów.

Tabela 45 *Praca respondentów w okresie realizacji badania*

Czy obecnie (tj. w chwili badania) Pan(i) pracuje zawodowo?	N	%
Tak	177	44,3
Nie	223	55,8

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wykres 35 Jeśli Pan(i) nie pracuje, to czy zamierza Pan(i) poszukiwać pracy w najbliższych 12 miesiącach?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wziąwszy pod uwagę fakt, że badani w dużej części opiekowali się towarzyszącymi im osobami zależnymi, dane ankietowe wskazują, że uchodźcy deklarowali relatywnie wysokie zainteresowanie aktywnością na rynku pracy przejawiającą się m. in. zamiarem poszukiwania pracy w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Wśród 400 badanych osób w chwili badania pracy nie wykonywało 223 co stanowiło 55,8 proc. tejże zbiorowości.

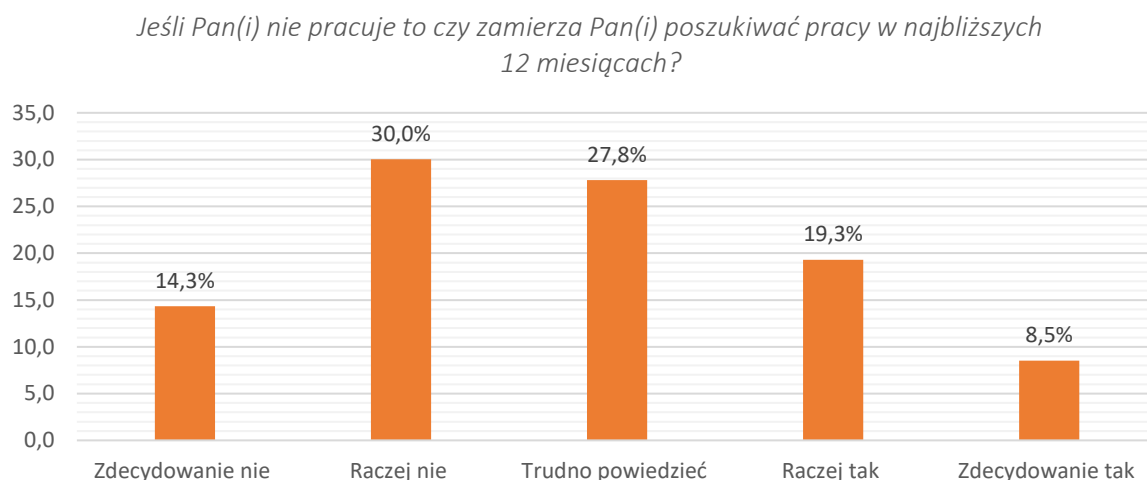
Tabela 46 Zamiary w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania

Jeśli Pan(i) nie pracuje to czy zamierza Pan(i) poszukiwać pracy w najbliższych 12 miesiącach?	%
Zdecydowanie nie	8,0
Raczej nie	16,8
Trudno powiedzieć	15,5
Raczej tak	10,8
Zdecydowanie tak	4,8
Osoby pracujące w chwili badania	44,3

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Wśród osób, które nie pracowały w chwili badania 44,3 proc. zdecydowanie nie lub nie zamierzało poszukiwać pracy w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Blisko jedna trzecia nie miała zdania. Podobny odsetek był zdania, że będzie poszukiwać pracy (odpowiedzi: raczej tak i zdecydowanie tak).

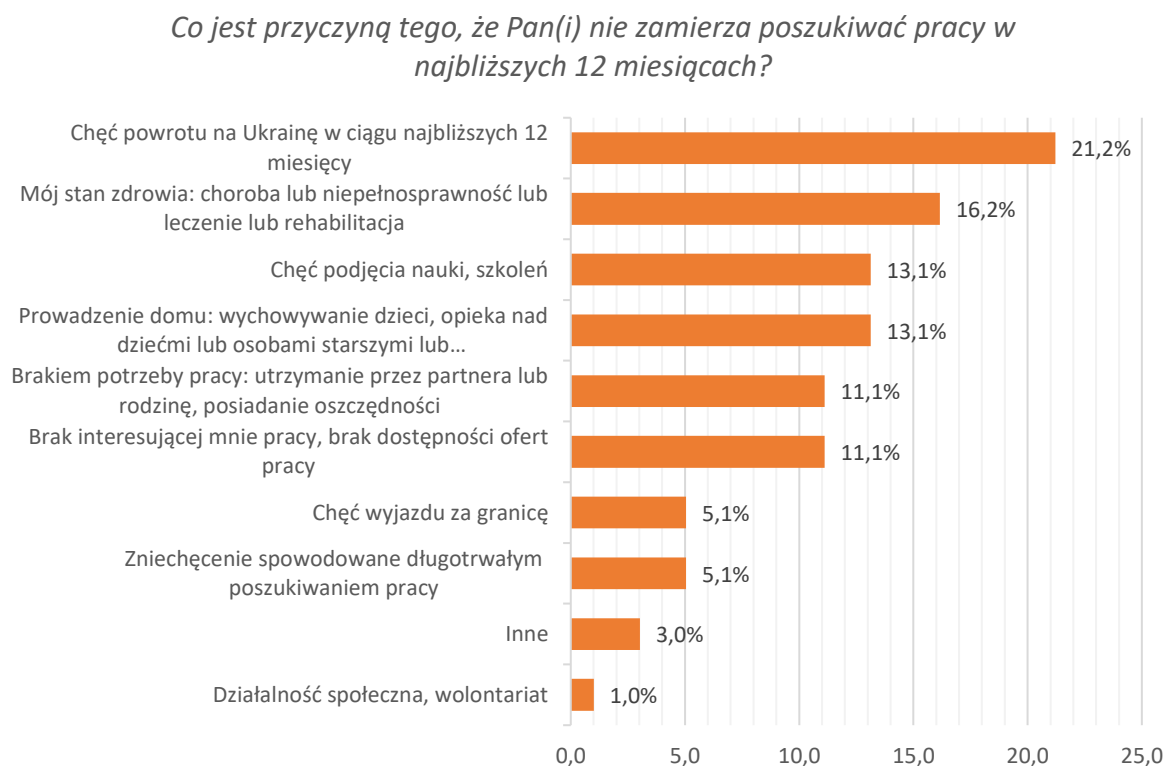
Wykres 36 Zamiaty w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania (N=223) (w%)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Do najczęściej wymienianych przyczyn nieposzukiwania pracy w najbliższych 12 miesiącach należała: chęć powrotu na Ukrainę, stan zdrowia (choroba lub niepełnosprawność lub rehabilitacja), prowadzenie domu (wychowywanie dzieci, opieka nad dziećmi lub osobami starszymi lub niepełnosprawnymi, inne przyczyny rodzinne) oraz chęć podjęcia nauki, szkoleń.

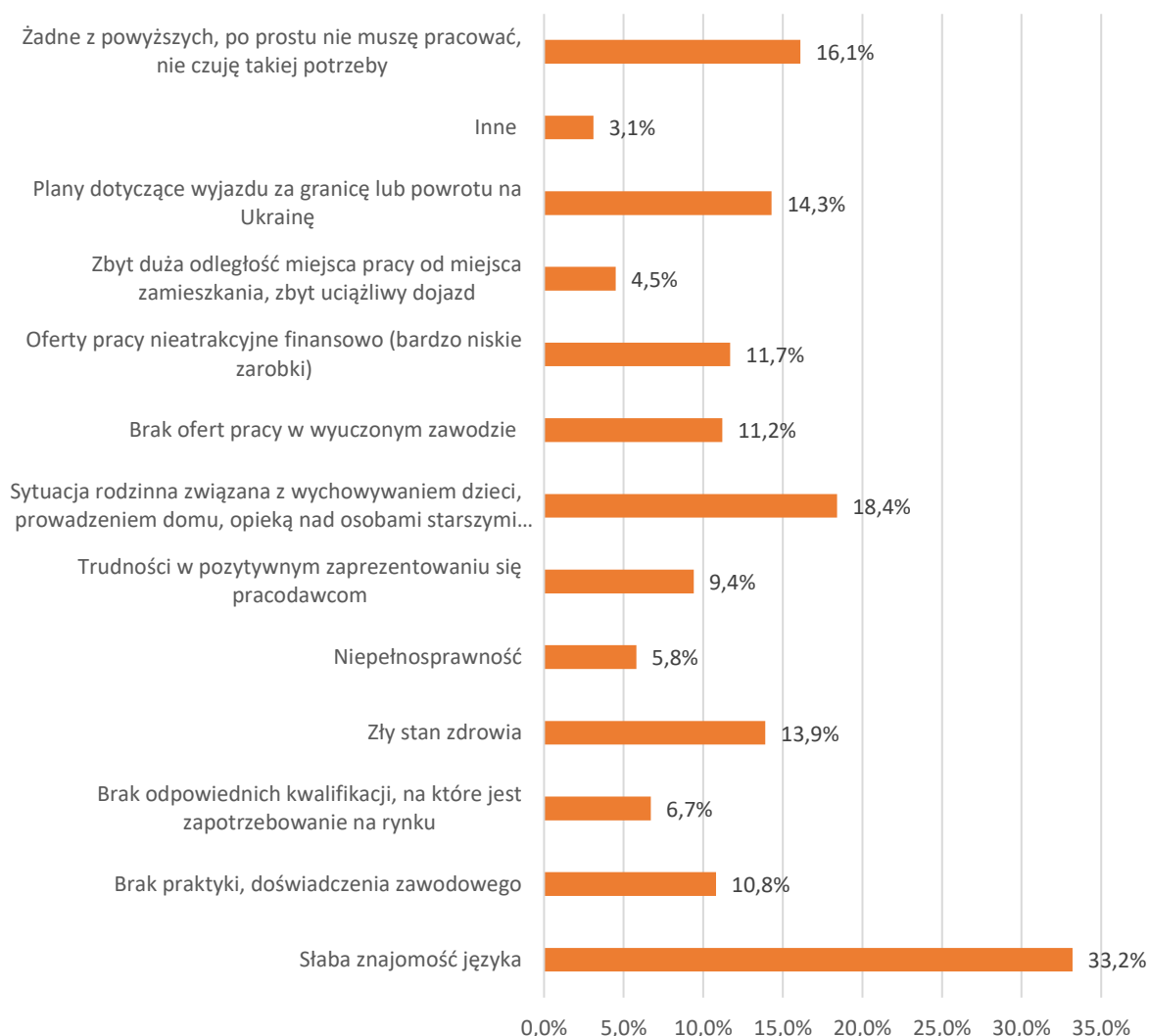
Wykres 37 Przyczyny nieposzukiwania pracy w najbliższych 12 miesiącach (N=99) (w%)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

8.3 Największe utrudnienie lub przeszkoda w znalezieniu przez respondenta satysfakcjonującej pracy

Wykres 38 Co w chwili obecnej stanowi największe utrudnienie lub przeszkodę w znalezieniu przez Pana(nią) satysfakcjonującej pracy?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Za największe utrudnienie lub przeszkodę w znalezieniu satysfakcjonującej pracy, respondenci uznali w kolejności: słabą znajomość języka (33,2 proc.), sytuację rodzinną związaną z wychowywaniem dzieci, prowadzeniem domu, opieką nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi (18,4 proc.), zły stan zdrowia (13,9 proc.), plany dotyczące wyjazdu za granicę lub powrotu na Ukrainę (14,3 proc.). Część badanych (16,1 proc.) wybrało odpowiedź „Żadne z powyższych, po prostu nie muszą pracować, nie czują takiej potrzeby”. Inne utrudnienia to: nieodpowiedni wiek, nauka, nieznanostwo prawa w Polsce, twierdzenie, że dyplom respondenta jest w Polsce nieuznawany.

Tabela 47 Największe utrudnienie lub przeszkoda w znalezieniu przez respondenta satysfakcjonującej pracy

Co w chwili obecnej stanowi największe utrudnienie lub przeszkodę w znalezieniu przez Pana(nia) satysfakcjonującej pracy?	N=
Słaba znajomość języka	74
Brak praktyki, doświadczenia zawodowego	24
Brak odpowiednich kwalifikacji, na które jest zapotrzebowanie na rynku	15
Zły stan zdrowia	31
Niepełnosprawność	13
Trudności w pozytywnym zaprezentowaniu się pracodawcom	21
Sytuacja rodzinna związana z wychowywaniem dzieci, prowadzeniem domu, opieką nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	41
Brak ofert pracy w wyuczonym zawodzie	25
Oferty pracy nieatrakcyjne finansowo (bardzo niskie zarobki)	26
Zbyt duża odległość miejsca pracy od miejsca zamieszkania, zbyt uciążliwy dojazd	10
Plany dotyczące wyjazdu za granicę lub powrotu na Ukrainę	32
Inne	7
Żadne z powyższych, po prostu nie muszą pracować, nie czują takiej potrzeby	36

* Respondenci mogli udzielić nie więcej niż trzy odpowiedzi.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

9. Grupa zmiennych: oczekiwania, percepcja i ocena własnej sytuacji

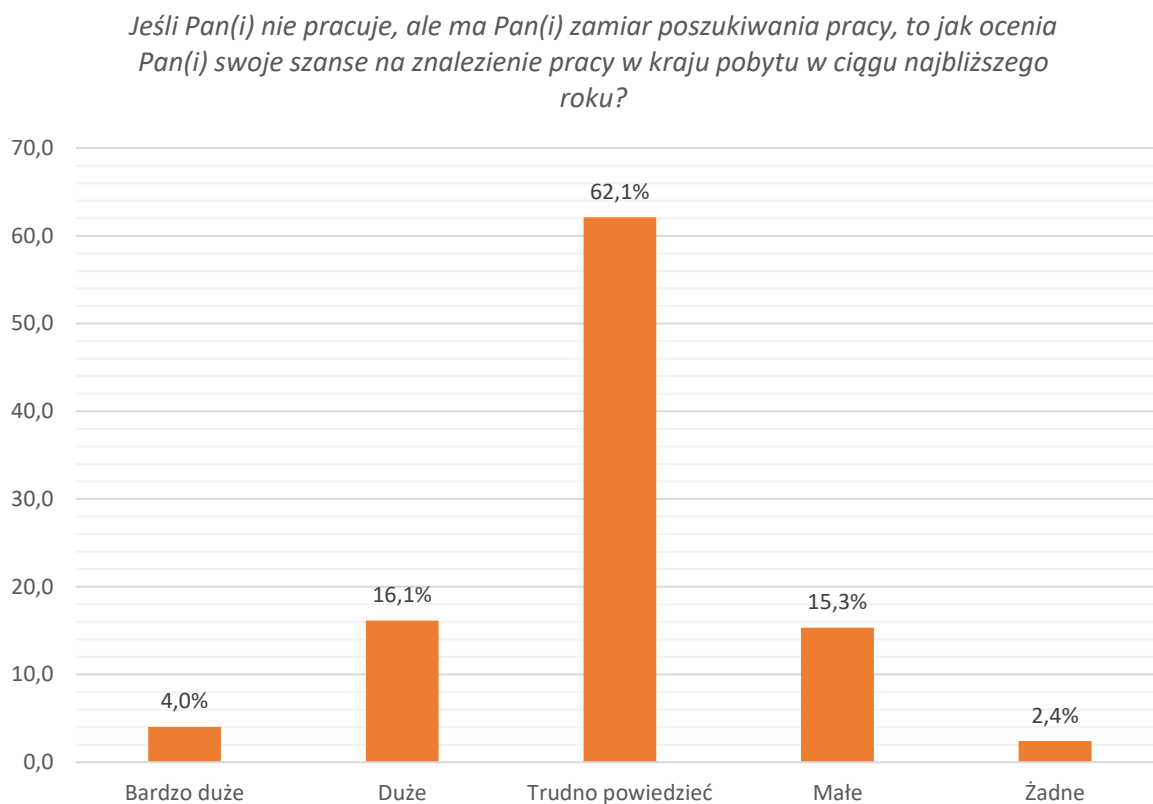
Oczekiwania i potrzeby związane z bieżącą sytuacją badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- ocena szans na znalezienie pracy w Polsce w ciągu najbliższego roku,
- wynagrodzenie za pracę w kraju osiedlenia,
- akceptacja dla pracy w szarej strefie oraz wiedza o instytucjach rynku pracy.

9.1 Ocena szans na znalezienie pracy w Polsce w ciągu najbliższego roku

Osoby, które nie posiadały pracy, ale mają zamiar jej poszukiwać (N=124) w większości nie mają zdania na temat szansy jej znalezienia. Osoby takie stanowiły 62,1 proc. omawianej subpopulacji. Co piąty respondent omawianej kategorii uważał, że szanse na znalezienie pracy w ciągu najbliższego roku ma bardzo duże i duże. Nieco rzadziej niż co piąty respondent spośród omawianej subpopulacji określił te szanse jako małe bądź żadne.

Wykres 39 Ocena szans na znalezienie pracy w Polsce w ciągu najbliższego roku (N=124) (w%)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

9.2 Wynagrodzenie za pracę w kraju osiedlenia

Badając oczekiwania respondentów, zapytano ich o wynagrodzenie minimalne netto w Polsce, które zapewniłoby pożądaną przez nich poziom życia. Co czwarty badany był zdania, że takie wynagrodzenie powinno zawierać się w przedziale między 3500 z 3999 PLN. Co piąty określił tę kwotę przedziałem 2500-3499 PLN.

Tabela 48 Wynagrodzenie minimalne netto w Polsce, które zapewniłoby pożądaną przez respondenta poziom życia

Jakie wynagrodzenie minimalne netto (na rękę) w Polsce uważa Pan(i) za takie, które zapewniłoby pożądaną przez Pana(i) poziom życia?	N=	%
Poniżej 1000 PLN	5	1,3
1000-1499 PLN	6	1,5
1500-1999 PLN	18	4,5
2000-2499 PLN	39	9,8
2500-3499 PLN	76	19,0
3500-3999 PLN	94	23,5
4000-4499 PLN	59	14,8
4500-5000 PLN	43	10,8
Powyżej 5000 PLN	60	15,0
Ogółem	400	100,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Zadano również pytanie dotyczące wynagrodzeń otrzymywanych za pracę w Polsce. Największy odsetek osób, które pracowało (255 osób), otrzymywało wynagrodzenie zawierające się w przedziale między 2500 a 2999 PLN. Co piąty określił tę kwotę przedziałem 2500-3499 PLN.

Tabela 49 Wynagrodzenia osób zatrudnionych w Polsce (N=255)

Jeśli Pan(i) pracuje, to w którym z przedziałów znajduje się Pana(i) wynagrodzenie netto (na rękę):	N=	%
Poniżej 1000 PLN	4	1,6
1000-1499 PLN	8	3,1
1500-1999 PLN	13	5,1
2000-2499 PLN	58	22,7
2500-3499 PLN	90	35,3
3500-3999 PLN	49	19,2
4000-4499 PLN	15	5,9
4500-5000 PLN	9	3,5
Powyżej 5000 PLN	9	3,5
Ogółem	255	100,0

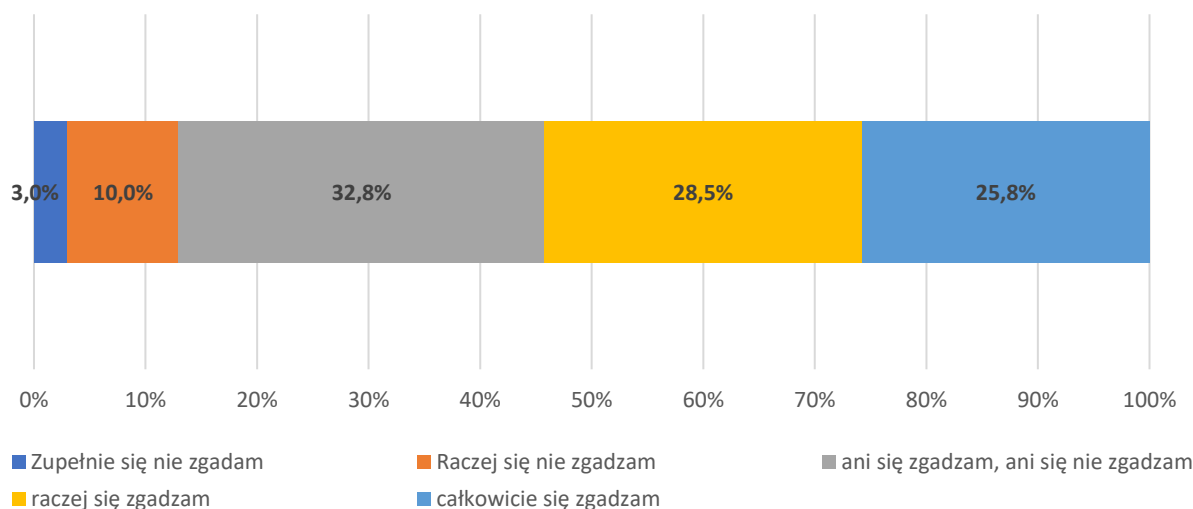
Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Bazując na rozkładach odpowiedzi na pytania dotyczące pożądanego poziomu zarobków oraz wysokości rzeczywistych zarobków otrzymywanych przez pracujących respondentów zauważalna jest duża dysproporcja.

9.3 Akceptacja dla pracy w szarej strefie oraz wiedza o instytucjach rynku pracy

Badanie wykazało, że większość badanych nie akceptowało pracy bez odpowiedniej umowy z pracodawcą. Świadczy o tym suma wyborów pozytywnych oceniające stwierdzenie: „Praca bez odpowiedniej umowy z pracodawcą jest dla mnie niedopuszczalna” (raczej się zgadzam i całkowicie się zgadzam), wynosząca 54,3 proc. przy 13,0 proc. będących sumą wyborów negatywnych (zupełnie się nie zgadzam i raczej się nie zgadzam).

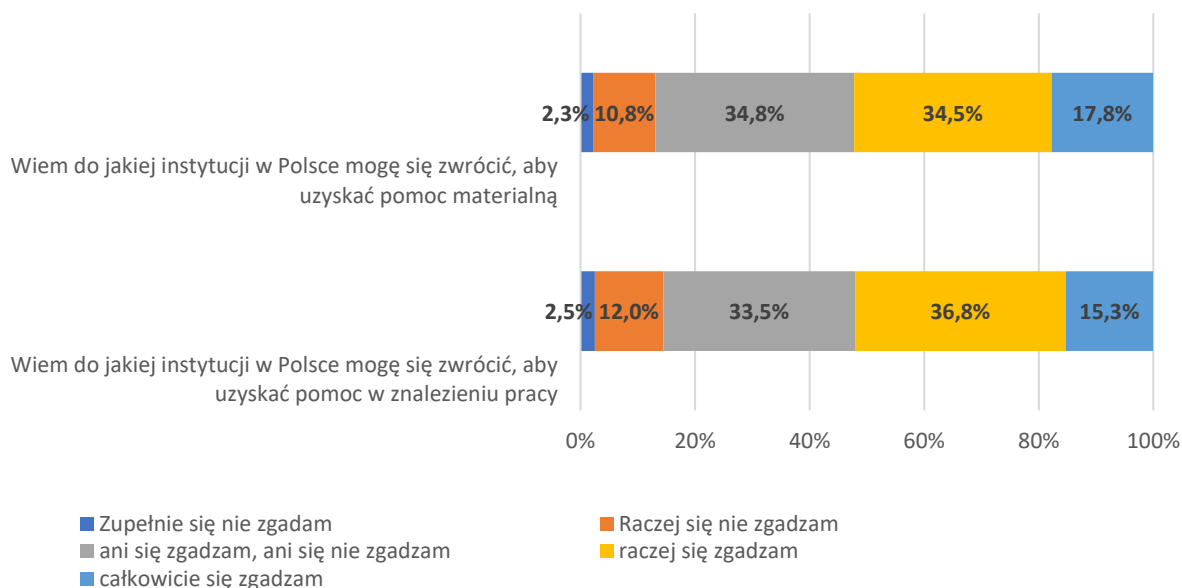
Wykres 40 Akceptacja pracy w szarej strefie zatrudnienia: Praca bez odpowiedniej umowy jest dla mnie niedopuszczalna

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Odnosząc się do komponentu poznawczego, który stanowi swoisty przedmiot postawy w badaniach, poruszono kwestię wiedzy o instytucjach rynku pracy. Badanych zapytano o ich stopień wiedzy odnośnie do możliwości uzyskania pomocy. Ocenie poddano instytucje, które mogą pomóc w znalezieniu pracy, uzyskaniu pomocy materialnej. Ocena polegała na ustosunkowaniu się na pięciostopniowej skali (od zupełnie się nie zgadzam do całkowicie się zgadzam) do dwóch stwierdzeń na temat wiedzy o instytucjach niosących pomoc w znalezieniu pracy i udzielających pomocy materialnej.

Wykres 41 W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi instytucji w Polsce:

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Rozpatrując sumę wyborów pozytywnych (raczej się zgadzam i całkowicie się zgadzam) oraz negatywnych (zupełnie się nie zgadzam i raczej się nie zgadzam) stwierdzić należy, że poziom wiedzy o nich jest podobny: ok. 52 proc. wyborów pozytywnych i 14,5 proc. wyborów negatywnych. Jedna trzecia badanych nie miała sprecyzowanego stanowiska w tej sprawie.

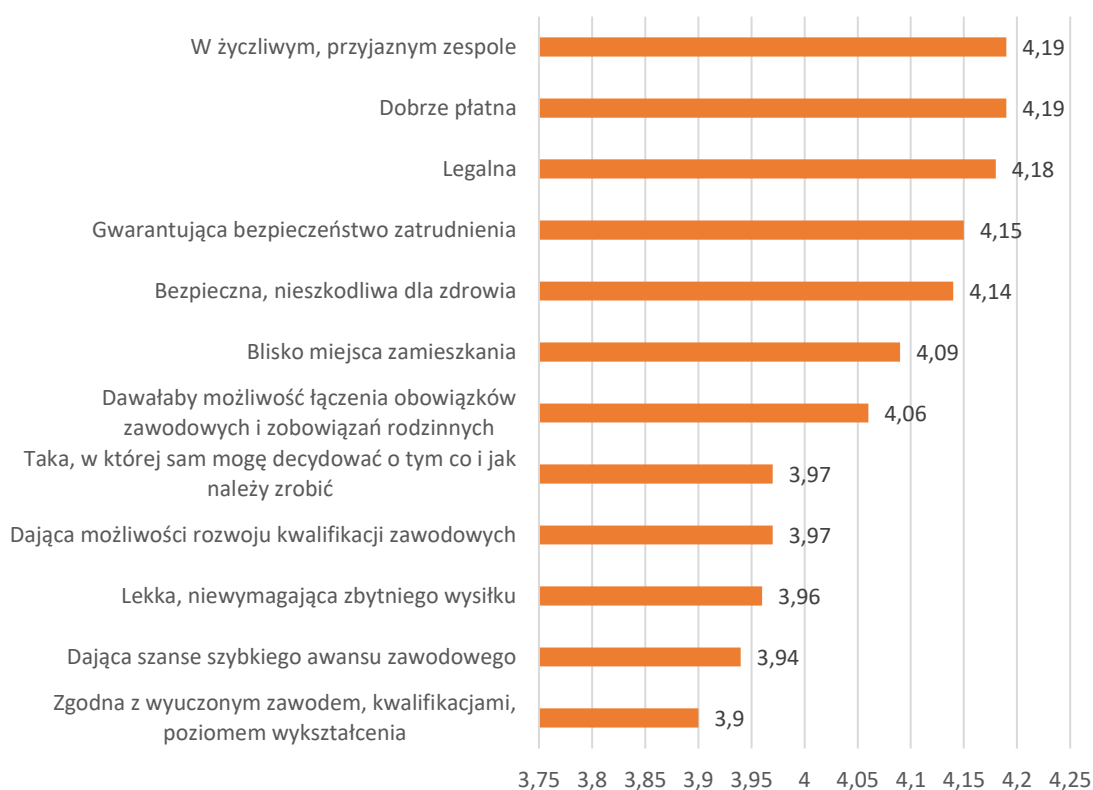
10. Grupa zmiennych: wartości i aspiracje związane ze sferą pracy

Oczekiwania i potrzeby związane z bieżącą sytuacją badanych scharakteryzowano przez pryzmat następujących zmiennych:

- cechy pracy,
- preferencje co do sektora zatrudnienia.

10.1 Ocena cech pracy

Wykres 42 W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi cech pracy? (średnia ocen)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Badanych uchodźców poproszono o to, by scharakteryzowali pracę, która spełnia ich oczekiwania. Z zebranych informacji wynika, że dla uchodźców ważne jest (średnia ocen), by praca przede wszystkim była: dobrze płatna (4,19 proc.), w życzliwym, przyjaznym zespole (4,19 proc.) oraz legalna (4,18 proc.). Najmniej ważne dla respondentów było, by praca: była zgodna z wyuczonym zawodem, kwalifikacjami, poziomem wykształcenia (3,9 proc.), dawała szansę szybkiego awansu zawodowego (3,94 proc.), lekka, niewymagająca zbytniego wysiłku (3,97 proc.).

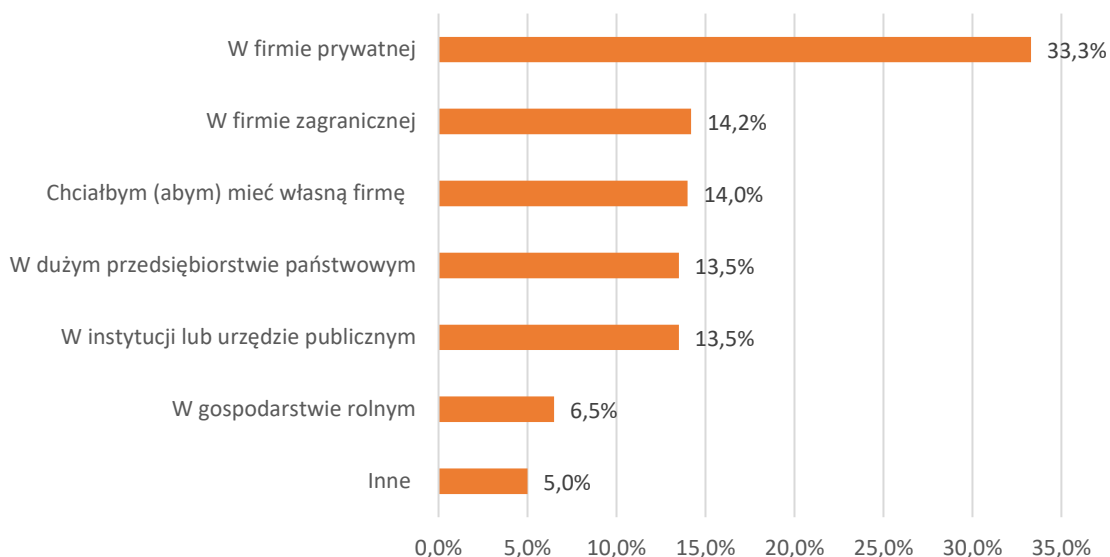
Tabela 50 Ocena aspektów pracy na skali 1- zupełnie nieistotne do 5 -bardzo istotne (średnia ocen)

	Średnia ocen
Legalna	4,18
Zgodna z wyuczonym zawodem, kwalifikacjami, poziomem wykształcenia	3,90
Gwarantująca bezpieczeństwo zatrudnienia	4,15
Dobrze płatna	4,19
Dająca możliwości rozwoju kwalifikacji zawodowych	3,97
Dająca szanse szybkiego awansu zawodowego	3,94
Bezpieczna, nieszkodliwa dla zdrowia	4,14
W życzliwym, przyjaznym zespole	4,19
Lekka, niewymagająca zbytniego wysiłku	3,96
Blisko miejsca zamieszkania	4,09
Taka, w której sam mogę decydować o tym co i jak należy zrobić	3,97
Dawałaby możliwość łączenia obowiązków zawodowych i zobowiązań rodzinnych	4,06

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

10.2 Preferencje dotyczące sektora zatrudnienia

Wykres 43 W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi preferowanego zakładu pracy? (średnia ocen)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Co trzeci respondent chciałby pracować w firmie prywatnej. W firmie zagranicznej – 14,0 proc., a w dużym przedsiębiorstwie państwowym – 13,5 proc. Taki sam odsetek chciałby pracować w instytucji lub urzędzie publicznym. Część respondentów (14,0 proc.) chciałoby mieć własną firmę.

Tabela 51 *Typ przedsiębiorstwa, w którym respondent chciałby pracować*

Jeśli będzie Pan(i) poszukiwać pracy w Polsce, to w jakim zakładzie pracy najchętniej chciał(a)by Pan(i) pracować?	N=
W instytucji lub urzędzie publicznym	54
W dużym przedsiębiorstwie państwowym	54
W firmie prywatnej	133
W firmie zagranicznej	57
Chciałbym (-abym) mieć własną firmę	56
W gospodarstwie rolnym	26
Inne	20

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

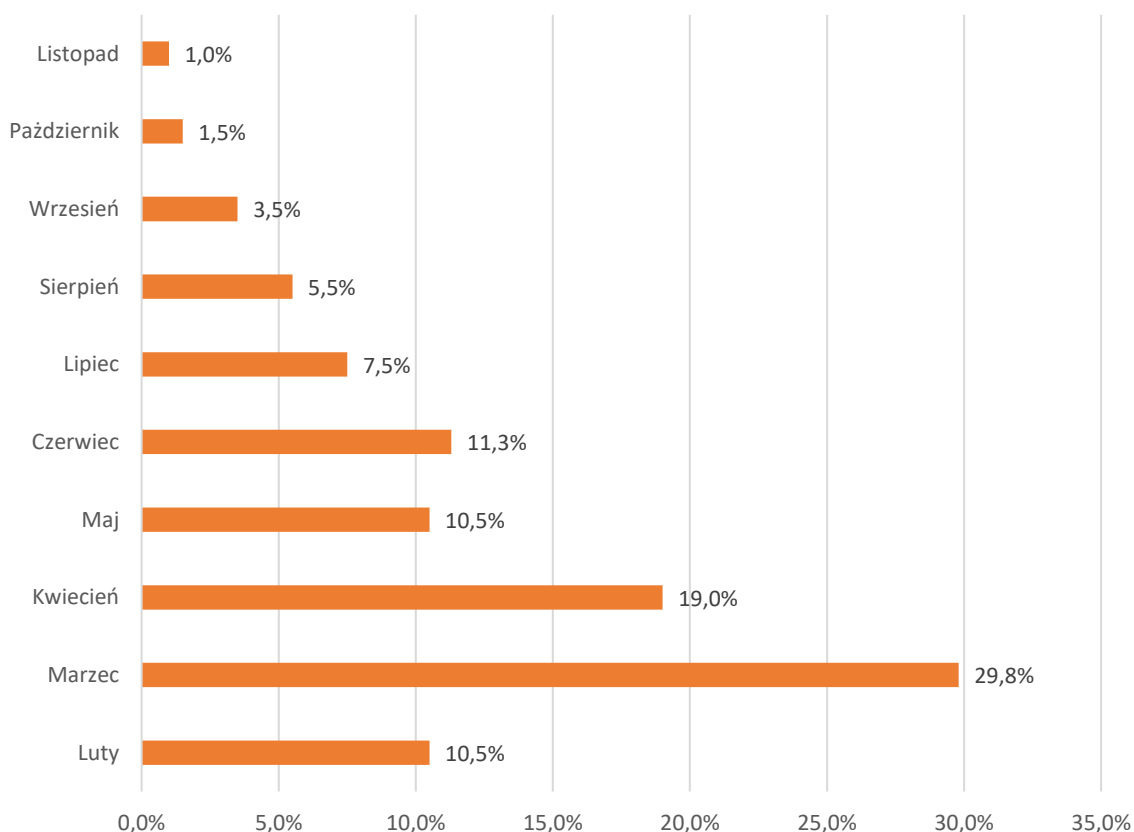
11. Grupa zmiennych: sytuacja życiowa i materialna na uchodźstwie

Sytuację bytowo-materialną zbiorowości scharakteryzowano przez pryzmat następujących cech:

- data przybycia do Polski oraz powroty na Ukrainę,
- miejsce zamieszkania (typ i wielkość miejscowości zamieszkania),
- województwo zamieszkania,
- rodzaj zakwaterowania,
- pochodzenie środków na utrzymanie,
- motywy wyboru kraju uchodźstwa.

11.1 Data przybycia do kraju pobytu oraz powroty na Ukrainę

Wykres 44 W jakim miesiącu 2022 r. po raz pierwszy po dniu 24.02.22 przekroczył(a) Pan(i) granicę Polski?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

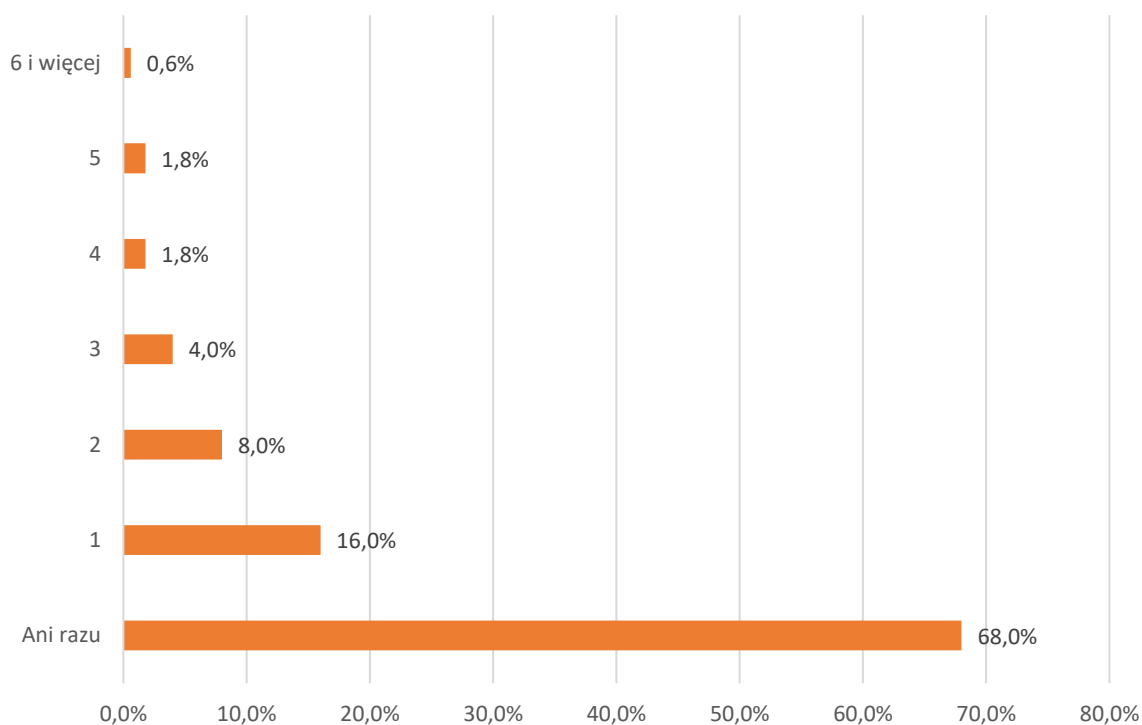
Charakterystykę sytuacji bytowo-materialnej rozpocząć warto od daty przybycia do Polski. Największe nasilenie przekroczenia granicy nastąpiło w miesiącach luty – czerwiec. Po raz pierwszy przekroczyło granicę Polski wówczas 81,0 proc. badanych uchodźców. Blisko jedna trzecia przekroczyła granicę w marcu. Spadek przekroczeń granicy następował systematycznie w późniejszych miesiącach.

Tabela 52 Miesiąc przybycia do Polski

W jakim miesiącu po raz pierwszy po dniu 24.02.22 przekroczył(a) Pan(i) granicę Polski?	N=	%
Luty	42	10,5
Marzec	119	29,8
Kwiecień	76	19,0
Maj	42	10,5
Czerwiec	45	11,3
Lipiec	30	7,5
Sierpień	22	5,5
Wrzesień	14	3,5
Październik	6	1,5
Listopad	4	1,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Wykres 45 Czy i ile razy odwiedził(a) Pan(i) Ukrainę od tego czasu?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Blisko 70 proc. badanych nie odwiedzało już Ukrainy od pierwszego przekroczenia granicy z Polską. Raz Ukrainę odwiedziło 16,0 proc. badanych, niespełna co dziesiąty zrobił to dwukrotnie, 4,0 proc. trzykrotnie. Większą liczbę razy Ukrainę odwiedzał znikomy odsetek respondentów (4,2 proc.).

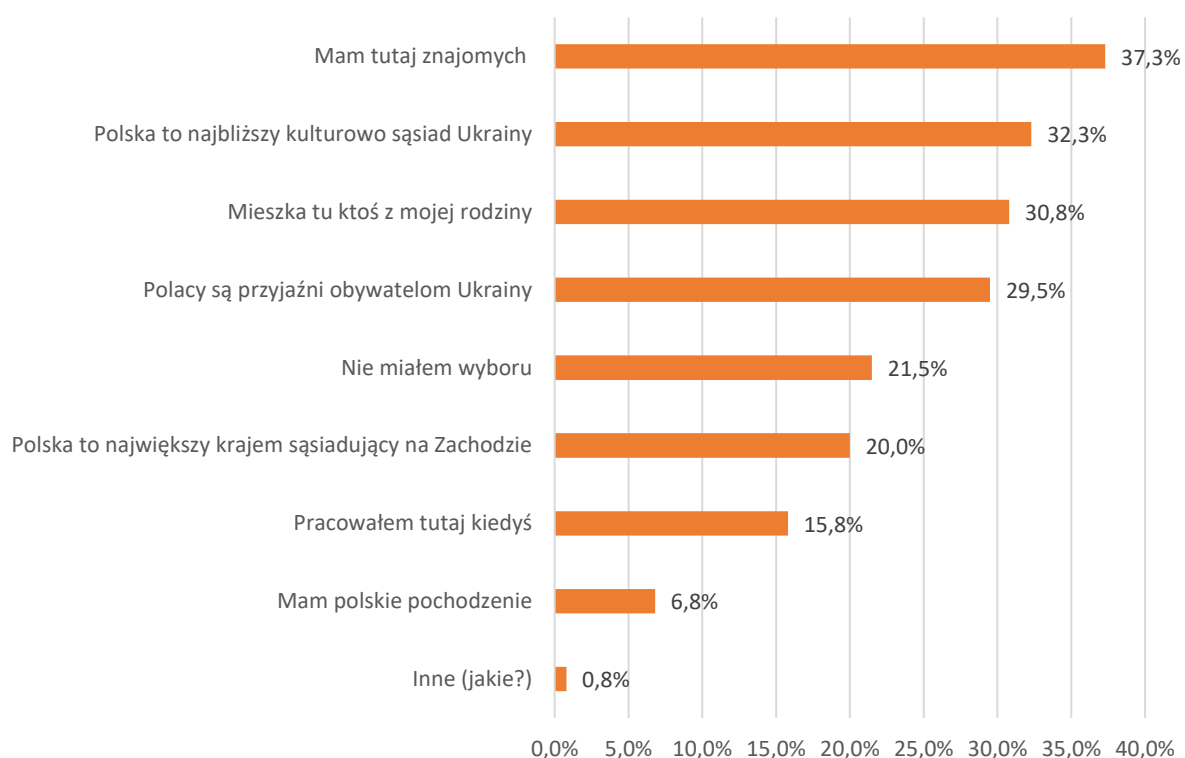
Tabela 53 Powroty na Ukrainę od chwili pierwszego przekroczenia granicy z Polską

Czy i ile razy odwiedził(a) Pan(i) Ukrainę od tego czasu?	N=
Ani razu	272
1	64
2	32
3	16
4	7
5	7
6 i więcej	2
Ogółem	400

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

11.2 Motywy wyboru kraju uchodźstwa

Wykres 46 Czym kierował(a) się Pan(i) decydując się pozostać w Polsce?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

W badaniu poproszono respondentów, by wskazali główne powody wyboru Polski, jako kraju uchodźstwa. Respondenci mogli wybrać dowolną liczbę stwierdzeń zawartych w kafeterii. Analiza wyników wykazała, że główne motywy były związane głównie z powodem posiadania w tym kraju znajomych (37,3 proc.) oraz kogoś z rodziny (30,8 proc.). Istotną przyczyną wyboru był również fakt, że Polska wskazywana była jako najbliższy kulturowo sąsiad Ukrainy (32,3 proc.) oraz to, że Polacy są przyjaźni obywatelom Ukrainy (29,5 proc.).

Tabela 54 Motyw wyboru Polski jako kraju docelowego uchodźstwa

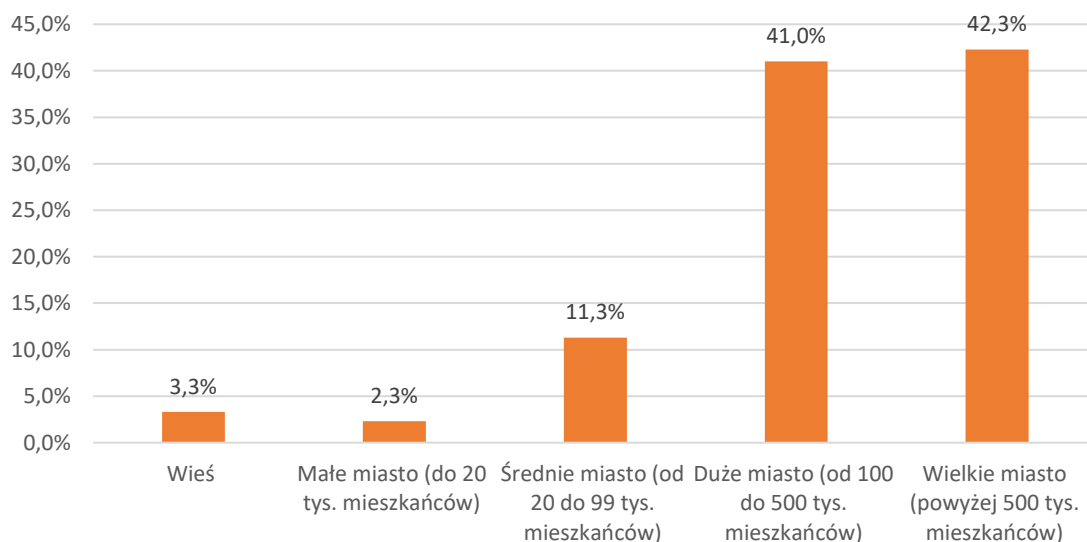
Czym kierował(a) się Pan(i) decydując się pozostać w Polsce?	N=
Mam polskie pochodzenie	27
Pracowałem tutaj kiedyś	63
Mieszka tu ktoś z mojej rodziny	123
Mam tutaj znajomych	149
Polska to najbliższy kulturowo sąsiad Ukrainy	129
Polska to największy krajem sąsiadujący na Zachodzie	80
Polacy są przyjaźni obywatelom Ukrainy	118
Nie miałem wyboru	86
Inne (jakie?)	3

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

11.3 Miejsce zamieszkania w Polsce (typ i wielkość miejscowości zamieszkania)

Wykres 47 Proszę wskazać wielkość miejscowości, w której Pan(i) mieszkał(a) obecnie w kraju pobytu

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Zdecydowana większość uchodźców (83,3 proc.) zamieszkiwała w chwili badania w dużych (do 20 tys. mieszkańców) oraz wielkich miastach (powyżej 500 tys. mieszkańców). Jedynie po kilka procent badanych zamieszkiwała wsie (3,3 proc.) oraz małe miasta tj. do 20 tys. mieszkańców (2,3 proc.).

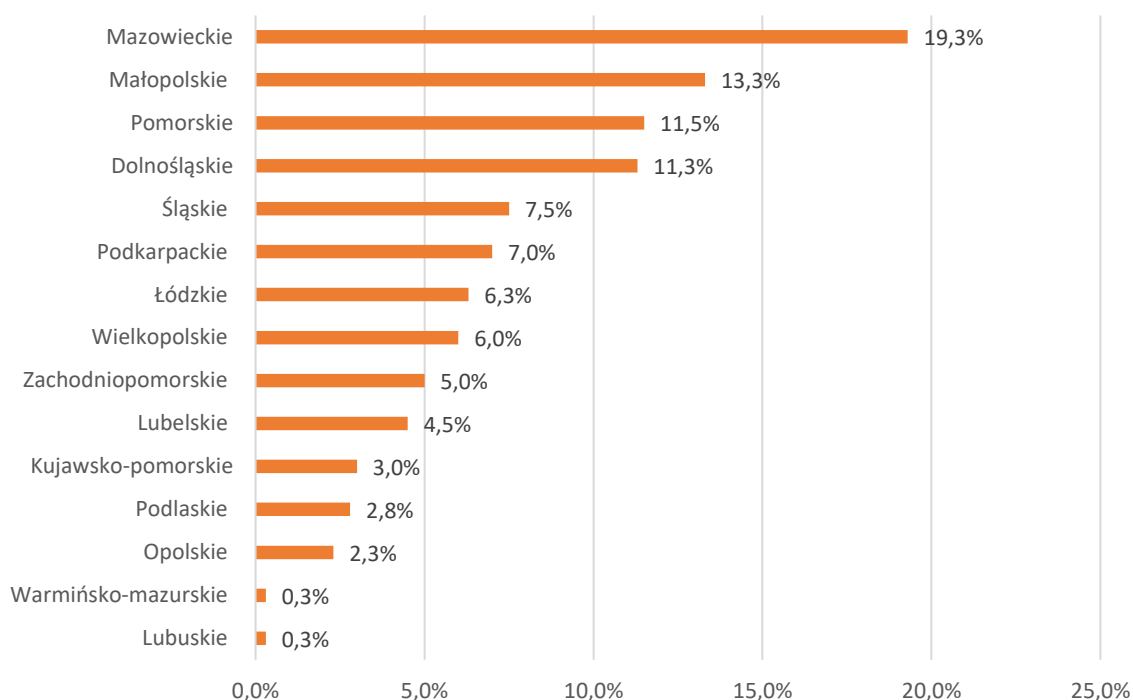
Tabela 55 Typ i wielkość miejscowości, w której uchodźca przebywał w Polsce

Proszę wskazać wielkość miejscowości, w której Pan(i) mieszkał(a) obecnie w kraju pobytu	N=
Wieś	13
Małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	9
Średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	45
Duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	164
Wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	169

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

11.4 Województwo zamieszkania

Wykres 48 Proszę wskazać województwo, w którym Pan(i) mieszkał(a) obecnie w kraju pobytu

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Najwięcej respondentów w chwili badania zamieszkiwało na terenie województw, w których znajdowały się największe miasta Polski. Były to więc województwa: mazowieckie (Warszawa) - 19,3 proc., małopolskie (Kraków) - 13,3 proc., pomorskie (Trójmiasto) - 11,5 proc., dolnośląskie (Wrocław) - 11,3 proc. Najmniej respondentów

zamieszkiwało województwa: lubuskie i warmińsko-mazurskie (po 0,3 proc.) oraz opolskie (2,3 proc.) i podlaskie (2,8 proc.).

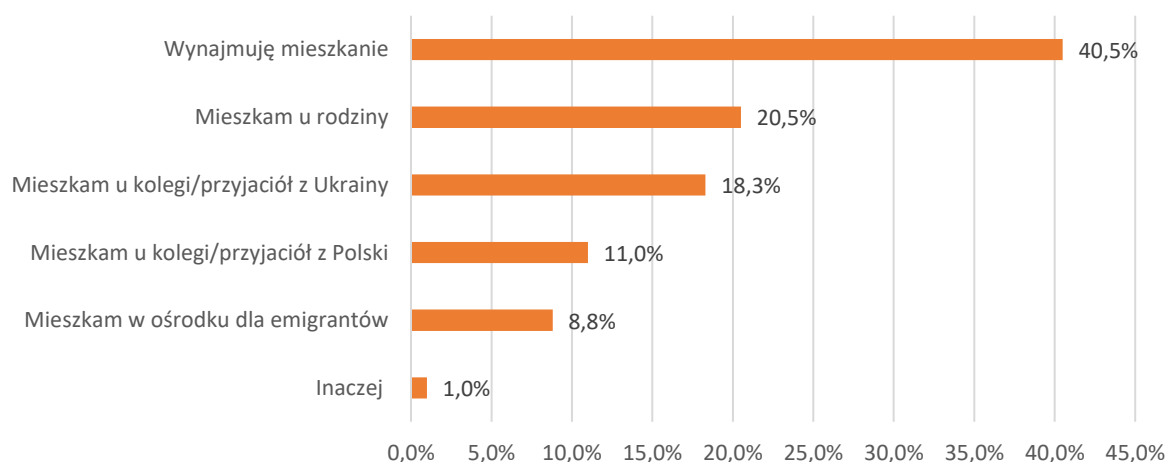
Tabela 56 Województwo, w którym uchodźca przebywał w Polsce

Proszę wskazać województwo:	N=
Dolnośląskie	45
Kujawsko-pomorskie	12
Lubelskie	18
Lubuskie	1
Łódzkie	25
Małopolskie	53
Mazowieckie	77
Opolskie	9
Podkarpackie	28
Podlaskie	11
Pomorskie	46
Śląskie	30
Warmińsko-mazurskie	1
Wielkopolskie	24
Zachodniopomorskie	20

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

11.5 Miejsce i rodzaj zakwaterowania w Polsce

Wykres 49 Gdzie obecnie Pan(i) mieszka?

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Zdecydowana większość uchodźców wynajmowała po przyjeździe do Polski mieszkanie (40,5 proc.). Co piąty respondent mieszkał u rodziny. Również blisko co piąty respondent mieszkał u kolegi/przyjaciół z Ukrainy. Co dziesiąty respondent mieszkał u kolegi/przyjaciół z Polski. Nieco rzadziej niż co dziesiąty badany mieszkał w ośrodku dla emigrantów.

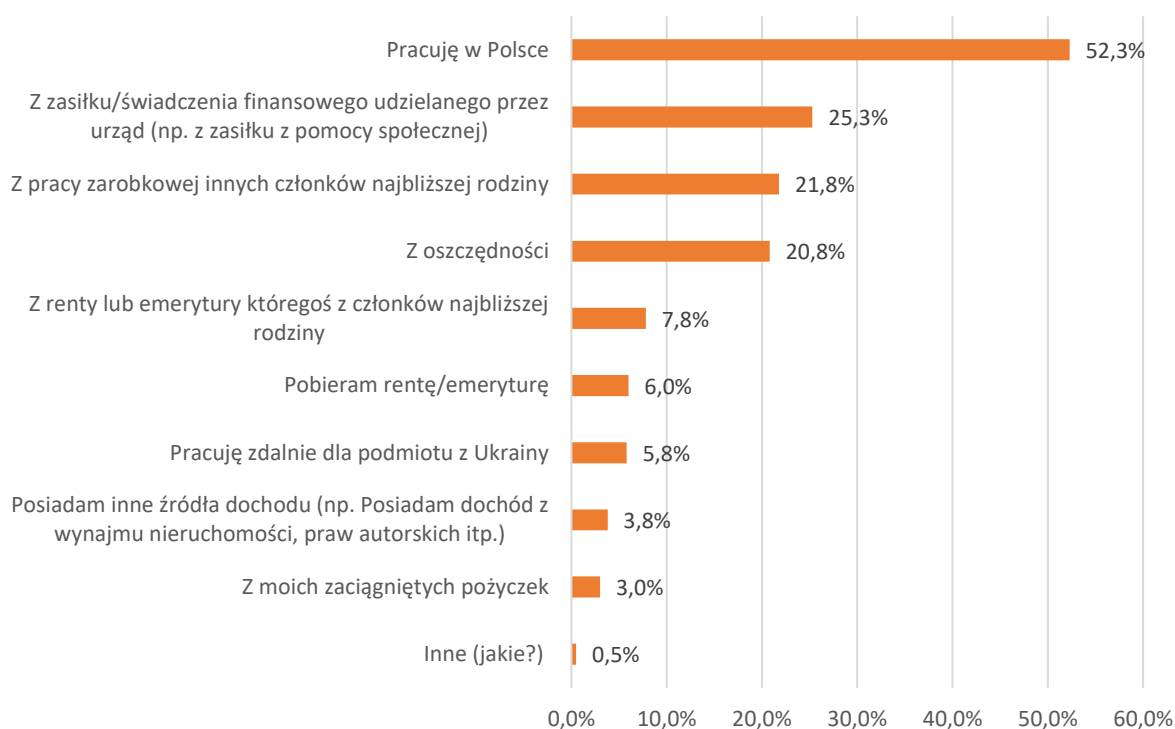
Tabela 57 Typ zakwaterowania uchodźcy

Gdzie obecnie Pan(i) mieszka?	N=	%
Wynajmuję mieszkanie	162	40,5
Mieszkam w ośrodku dla emigrantów	35	8,8
Mieszkam u rodziny	82	20,5
Mieszkam u kolegi/przyjaciół z Polski	44	11,0
Mieszkam u kolegi/przyjaciół z Ukrainy	73	18,3
Inaczej	4	1,0

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

11.6 Pochodzenie środków na utrzymanie

Wykres 50 Z jakiego źródła korzysta Pan(i) obecnie, aby się utrzymać?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Badanych zapytano o źródła utrzymania w Polsce. Respondenci mogli wskazać kilka odpowiedzi. Połowa udzielonych odpowiedzi dotyczyła pracy zarobkowej w Polsce. Jedna czwarta wypowiedzi dotyczyła korzystania z zasiłku/świadczenia finansowego udzielanego przez urząd (np. z zasiłku z pomocy społecznej). Podobny odsetek wypowiedzi dotyczył korzystania z pracy zarobkowej innych członków najbliższej rodziny. Co czwarty badany korzystał z oszczędności. Najrzadziej wskazywane źródła utrzymania to: pożyczki (3,0 proc.) oraz inne (niesklasyfikowane) 0,5 proc.

Tabela 58 Źródła utrzymania w Polsce uchodźców

Z jakiego źródła korzysta Pan(i) obecnie, aby się utrzymać?	N=
Z zasiłku/świadczenia finansowego udzielanego przez urząd (np. z zasiłku z pomocy społecznej)	101
Z oszczędności	83
Pracuję w Polsce	209
Pracuję zdalnie dla podmiotu z Ukrainy	23
Pobieram rentę/emeryturę	24
Posiadam inne źródła dochodu (np. posiadam dochód z wynajmu nieruchomości, praw autorskich itp.)	15
Z pracy zarobkowej innych członków najbliższej rodziny	87
Z renty lub emerytury kogoś z członków najbliższej rodziny	31
Z moich zaciągniętych pożyczek	12
Inne (jakie?)	2

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

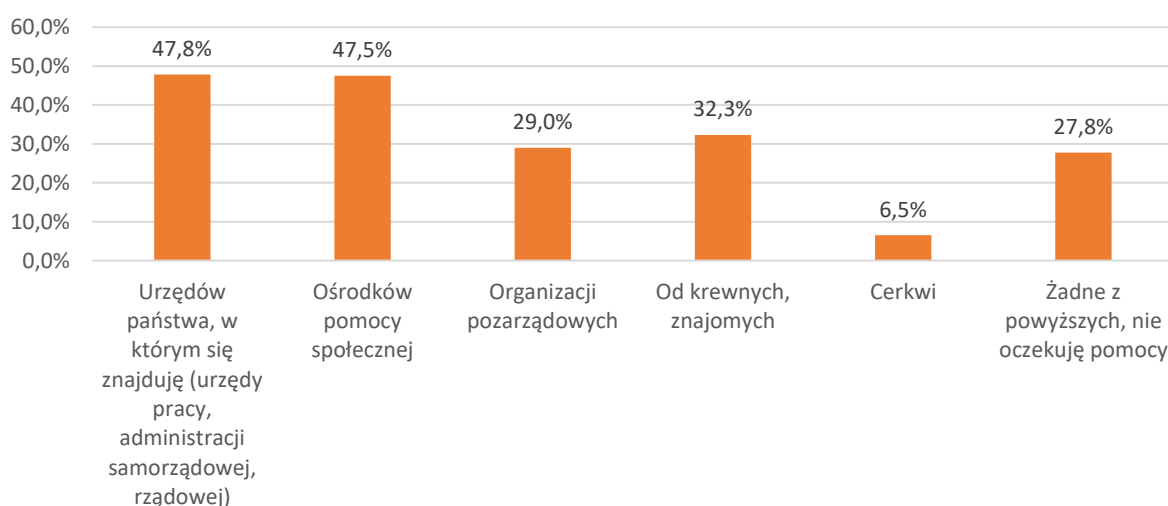
12. Grupa zmiennych: oczekiwania i potrzeby związane z aktualną sytuacją respondenta

Oczekiwania i potrzeby związane z aktualną sytuacją respondenta badano przez pryzmat następujących zmiennych szczegółowych:

- adresaci oczekiwań uchodźców w zakresie pomocy,
- formy wsparcia, które mogą pomóc respondentem w znalezieniu zatrudnienia w Polsce.

12.1 Adresaci oczekiwań uchodźców w zakresie pomocy

Wykres 51 Od kogo oczekuje Pan(i) pomocy w sytuacji pozostawania na uchodźstwie?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Badani oczekują na pomoc od ośrodków pomocy społecznej (47,5 proc.), urzędów państwa, w którym uchodźca się znajduje (urzędów pracy, administracji samorządowej, rządowej) (47,8 proc.), od krewnych, znajomych (32,3 proc.) oraz od organizacji pozarządowych (29,0 proc.). Żadnej pomocy nie oczekuje częściej niż co czwarty badany (27,8 proc.).

Tabela 59 Adresaci oczekiwań uchodźców w zakresie pomocy

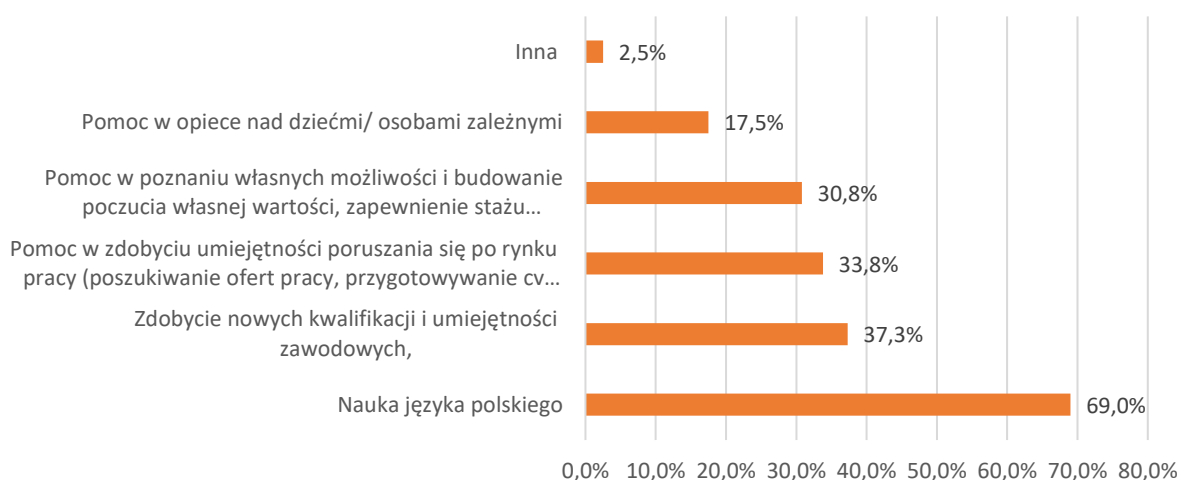
Od kogo oczekuje Pan(i) pomocy w sytuacji pozostawania na uchodźctwie?	N=
Urzędów państwa, w którym się znajduję (urzędy pracy, administracji samorządowej, rządowej)	191
Ośrodków pomocy społecznej	190
Organizacji pozarządowych	116
Od krewnych, znajomych	129
Cerkwi	26
Żadne z powyższych, nie oczekuję pomocy	111

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

12.2 Formy wsparcia, które mogą pomóc respondentom w znalezieniu zatrudnienia w Polsce

Wykres 52 Jakie formy wsparcia Pana/Pani zdaniem mogą pomóc w znalezieniu zatrudnienia w Polsce?

* Odpowiedzi nie sumują się do 100 procent, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

Badanych poproszono o to, by wskazali jakie formy pomocy mogą pomóc w znalezieniu zatrudnienia w Polsce. Prawie 70 proc. badanych odpowiedziało, że nauka języka polskiego. Co trzeci badany wskazał na pomoc przy zdobyciu nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych. Pozostałe często pojawiające się odpowiedzi dotyczyły: pomocy w zdobyciu umiejętności poruszania się po rynku pracy (poszukiwanie ofert pracy, przygotowywanie CV i listu motywacyjnego, rozmowa z pracodawcą, pomoc w planowaniu działań związanych z poszukiwaniem pracy) – 33,8 proc. oraz pomocy w poznaniu własnych możliwości i budowaniu poczucia własnej wartości, zapewnienia stażu umożliwiającego zdobycie doświadczenia zawodowego – 30,8 proc.

Tabela 60 Formy wsparcia, które mogą pomóc respondentom w znalezieniu zatrudnienia w Polsce

Jakie formy wsparcia Pana/Pani zdaniem mogą pomóc w znalezieniu zatrudnienia w Polsce?	N=
Nauka języka polskiego	276
Zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych	149
Pomoc w zdobyciu umiejętności poruszania się po rynku pracy (poszukiwanie ofert pracy, przygotowywanie cv i listu motywacyjnego, rozmowa z pracodawcą, pomoc w planowaniu działań związanych z poszukiwaniem pracy)	135

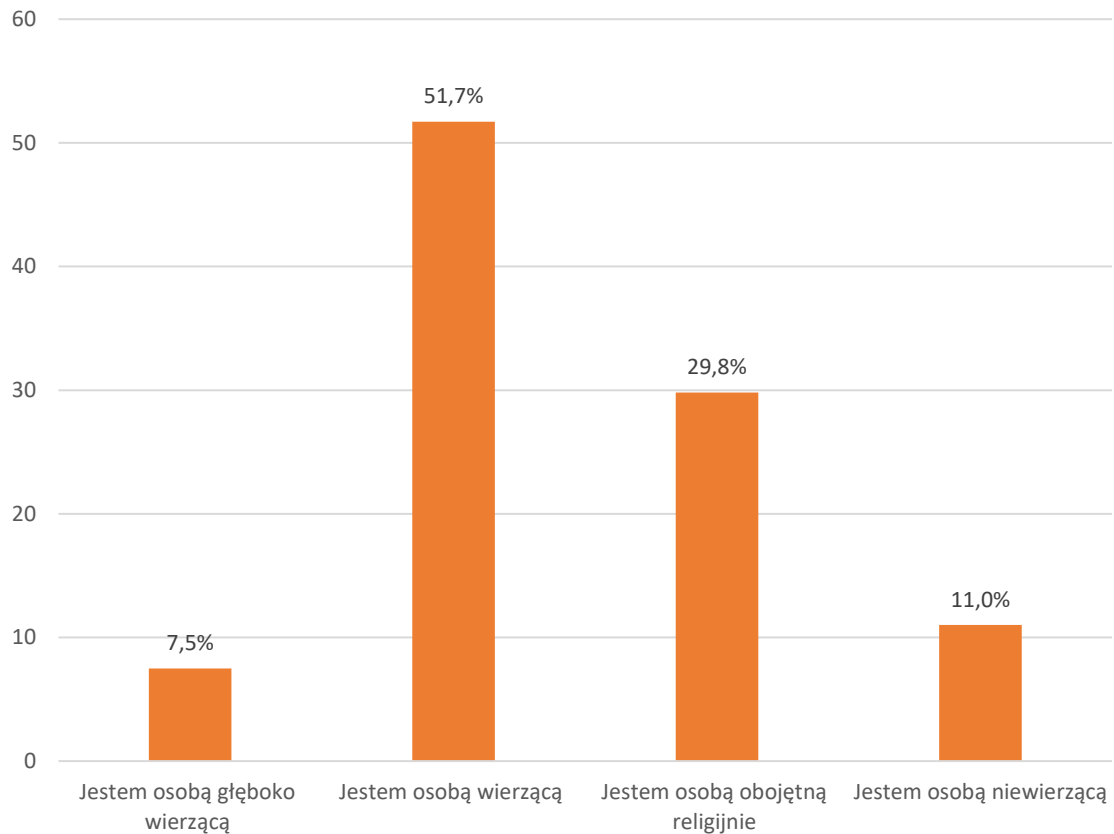
Jakie formy wsparcia Pana/Pani zdaniem mogą pomóc w znalezieniu zatrudnienia w Polsce?	N=
Pomoc w poznaniu własnych możliwości i budowanie poczucia własnej wartości, zapewnienie stażu umożliwiającego zdobycie doświadczenia zawodowego	123
Pomoc w opiece nad dziećmi/ osobami zależnymi	70
Inna	10

* Respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022, (N=400).

13. Religijność

Wykres 53 Stosunek do wiary (w %)

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Większość uchodźców deklaruwała się jako osoby wierzące (51,7%). Blisko jedna trzecia badanych osób deklaruwała się jako obojętne religijnie. Co dziesiąta osoba określiła się jako niewierząca.

Tabela 61 Stosunek do wiary

Które sformułowanie najlepiej charakteryzuje Pana(i) stosunek do wiary?	N=
Jestem osobą głęboko wierzącą	30
Jestem osobą wierzącą	207
Jestem osobą obojętną religijnie	119
Jestem osobą niewierzącą	44

Źródło: Opracowanie własne, FATE 2022.

Podsumowanie

Próba była mocna sfeminizowana. Jedynie co dziesiąty badany był mężczyzną. Rozkład zmiennej „płeć” koresponduje z innymi reprezentatywnymi badaniami uchodźców z Ukrainy prowadzonych w podobnym czasie w Polsce. Przeciętny wiek respondentów wynosił 37 lat, zaś mediana wieku (wiek środkowy) była o dwa lata niższa. Najwięcej było osób w wieku 40 lat. Najmłodsze osoby miały 18 lat, a najstarsze 65. Struktury wiekowe próby wedle płci były podobne. Z badań wynika, że uchodźcy, którzy przybyli do Polski pochodzili ze wszystkich regionów Ukrainy. Najczęściej zamieszkiwali oni obszary, na których toczyły się walki (głównie Kijów i okolice) oraz z terenów sąsiadujących z Polską (Ukraina Zachodnia). Jeżeli chodzi o wielkość miejscowości zamieszkania migrantów przed przyjazdem do Polski, to znaczny udział mieli migranci pochodzący z miast różnej wielkości, w tym przede wszystkim ze średnich (od 20 do 99 tys. mieszkańców), wielkich (powyżej 500 tys. mieszkańców) i dużych (od 100 do 500 tys. mieszkańców). Nieco częściej niż co dziesiąty respondent pochodził ze wsi.

Bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski najwięcej osób nie uczyło się/nie studiowało/nie szkoliło się i pracowało. Takie osoby stanowiły połowę badanej zbiorowości.

Badani w zdecydowanej większości posiadają staż pracy. Jedynie rzadziej niż co piąty respondent nigdy nie pracował lub pracował nie dłużej niż 1 rok. Najwięcej respondentów posiadało staż od 6 do 10 lat (co czwarty respondent).

Co czwarty respondent swoje miejsce pracy przed przyjazdem do Polski przypisał do grupy zawodów „pracownicy usług i sprzedawcy”. Drugą grupę zawodową stanowili „pracownicy biurowi”. Co dziesiąty respondent określił się jako specjalista.

Blisko 60 procent badanych pracowało w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do Polski nieprzerwanie. Co piąty badany nie pracował w ciągu wspomnianego okresu. Badani, którzy mieli przerwę w ciągłości pracy wynoszącą łącznie mniej niż 6 miesięcy stanowili 8,5 proc.

Najczęstszym wskazywanym przez respondentów powodem przerw w ciągłości pracy było prowadzenie domu, tj. wychowywanie dzieci, opieka nad dziećmi lub osobami starszymi lub niepełnosprawnymi, inne przyczyny rodzinne (wskazał tak co czwarty respondent). Następne w kolejności były: nauka, szkolenie, udział w kursach (nieco częściej niż co piąty respondent) oraz brak potrzeby pracy - utrzymanie przez partnera lub rodzinę, posiadanie oszczędności (prawie co piąty respondent).

Badana zbiorowość była stosunkowo dobrze wykształcona. Świadczy o tym z jednej strony stosunkowo wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym (18,5 proc. wyższe pełne, 8,3 proc. podstawowe wyższe) oraz niski odsetek osób o najniższym wykształceniu (początkowa lub niepełna szkoła ogólna średnia - 7,8 proc.).

Co trzeci z ojców lub opiekunów prawnych respondentów legitymował się wykształceniem średnim. Poziomowi temu w ukraińskim systemie odpowiadają następujące typy ukończonych szkół: pełna szkoła ogólna średnia, podstawowe zawodowe I poziomu, zawodowe techniczne II poziomu. Z kolei co piąty z ojców lub

opiekunów prawnych uchodźców uzyskał wykształcenie wyższe (licencjackie, [młodszy specjalista], podstawowe wykształcenie wyższe, pełne wykształcenie wyższe, stopień naukowy).

Podobną strukturę wykształcenia prezentowały matki lub opiekunki prawne respondentów. Największy odsetek spośród nich legitymowało się wykształceniem średnim (co trzecia respondentka). Odsetek ten był nieco wyższy niż w przypadku ojców lub opiekunów prawnych badanych. Odsetek matek, opiekunek prawnych uchodźców z wykształceniem wyższym wynosił 19,2 proc. Podobny odsetek stanowili uchodźcy, których matki lub opiekunki prawne posiadały wykształcenie podstawowe. Niższy był tu odsetek osób z wykształceniem zawodowym niż w grupie ojców i opiekunów prawnych.

Badania prowadzone wśród uchodźców pokazują wysoki stopień częstości kontaktów społecznych o czym świadczy wysoki odsetek kategorii odpowiedzi „raz lub kilka razy w tygodniu” oraz „raz lub kilka razy w miesiącu” na pytanie dotyczące spotkań z członkami rodziny spoza swego gospodarstwa domowego oraz z przyjaciółmi i dobrymi znajomymi.

Zaufanie do osób i instytucji stanowi jeden z podstawowych elementów kapitału społecznego. Badani największym zaufaniem darzą: rodzinę oraz znajomych z Ukrainy. Najniżej oceniane były kategorie zaufania publicznego: instytucje kościelne (Cerkiew Patriarchatu Kijowskiego oraz Polska Prawosławna Cerkiew).

Jak pokazują to badania uchodźców w jakiegokolwiek działalności klasyfikowanej jako uczestnictwo w życiu społecznym zadeklarowała jedna trzecia badanych. Zdecydowana większość badanych, bo blisko trzy czwarte, nie deklarowała uczestnictwa. Najwięcej wskazań dotyczyło uczestnictwo w pracach klubu sportowego, grupy muzycznej, tanecznej, grupy hobbystycznej (np. kolekcjonerskiej), grupy religijnej oraz komitetu osiedlowego, zarządu spółki mieszkaniowej.

Badania wykazały, że nieco więcej niż połowa respondentów deklarowała fakt posiadania w domu rodzinnym biblioteki. Najwięcej spośród badanych osób, posiadało księgozbiór obejmujący od 10 do 100 książek. Respondenci tacy stanowili blisko 60 proc. spośród badanych deklarujących posiadanie biblioteki.

Zdecydowana większość badanych (67,5 proc.) określiło poziom życia przed emigracją jako przeciętny. Co piąty badany uznał ten poziom za wysoki, co dziesiąty za niski.

Główne motywy, które skłoniły Ukraińców do wyboru Polski jako kraju uchodźstwa, to: posiadanie w tym kraju znajomych oraz kogoś z rodziny. Ważnym jest również fakt, że Polska wskazywana była jako najbliższy kulturowo sąsiad Ukrainy oraz to, że Polacy są przyjaźni obywatelom Ukrainy.

Trzy czwarte badanych posługiwało się językiem ukraiński, a jedna piąta rosyjskim. Co dwudziesta osoba posługiwała się na co dzień językiem polskim. Jeśli chodzi o znajomość języków obcych, to prawie co drugi badany deklarował znajomość języka rosyjskiego, jedna trzecia angielskiego. Co warto podkreślić: aż 60 proc. badanych deklarowała znajomość języka polskiego.

Najlepiej opanowanym przez respondentów jest język ukraiński i rosyjski. Świadczą o tym wysokie średnie ocen w trzech kategoriach oceny. Znajomość języka angielskiego oceniana jest wyżej niż języka polskiego.

Co trzeci badany pozytywnie odpowiedział na pytanie o to, czy posiada dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie.

Najwięcej wskazań dotyczących dodatkowych kwalifikacji, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie dotyczyło: prawa jazdy, obsługi komputera (programy komputerowe), dodatkowych kursów w swoim zawodzie, dodatkowych umiejętności praktycznych nie potwierdzonych dyplomem związanych z pracą w zawodzie oraz język obcy.

Największy odsetek emigrantów do Polski jako podstawowe źródło utrzymania deklarował własną pracę zawodową oraz pracę zarobkową innych członków najbliższej rodziny/partnera/partnerki jako podstawę utrzymania na Ukrainie.

Wśród uchodźców dominowały osoby w związkach małżeńskich (około połowy badanych) oraz kawalerowie i panny (około jednej trzeciej).

Połowa badanych uchodźców nie posiadała dzieci. Jedna czwarta badanych przyjechała do Polski z jednym dzieckiem. Z dwójką dzieci przybyło do Polski 16,5 proc.

Łącznie badanym 400 osobom towarzyszyło 309 dzieci. Blisko ich połowa była w wieku między 6 do 18 lat. Co trzecie dziecko było w wieku do 6 lat, a co piąte powyżej 18 roku życia.

Wśród osób deklarujących niepełnosprawność, najwięcej było osób, które deklarowały posiadanie tzw. II oraz III grupy niepełnosprawności.

Badanych respondentów zapytano również o to, czy wymagają stałej pomocy, której mogłyby dostarczyć osoby bądź instytucje z zewnątrz (np. opieka lekarska, pielęgnarska, rehabilitant, psycholog). Pozytywnej odpowiedzi udzielił nieco częściej niż co dziesiąty respondent.

Najwięcej potrzeb respondenci zgłaszali w zakresie pomocy medycznej, psychologicznej oraz rehabilitacyjnej.

W badanej próbie osoby, które opiekowały się osobami zależnymi stanowiły ok. 43 proc. ogółu. Zdecydowana większość opiekowała się dziećmi.

Część spośród osób zależnych potrzebowało pomocy, którą mogły dostarczyć osoby/instytucje z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.).

Osoby te potrzebowały głównie pomocy medycznej (stałej konsultacji z lekarzem), psychologicznej oraz rehabilitacyjnej i innej.

Z badań wynikało, że co piąty respondent zamierzał w najbliższej przyszłości podjąć edukację lub proces szkolenia. Pozostali respondenci (tj. ok. 80 proc.) nie mieli takiego zamiaru.

Osoby, które zapewniały, że podejmą dalszą edukację, najczęściej zainteresowane były szkoleniami i kursami podnoszącymi kwalifikacje zawodowe (niewiele ponad jedna trzecia), natomiast około jedna czwarta uzupełniającymi studiami magisterskimi (szkoła

wyższa, uniwersytet) w trybie stacjonarnym. Warto zauważyć, iż badani wskazali w opcji „inne możliwości” także chęć uczestnictwa w kursach języka polskiego.

Wśród osób, które nie były zainteresowane podjęciem dalszej edukacji lub procesem szkolenia w odpowiedzi o powód, ponad połowa respondentów uznała, iż jest usatysfakcjonowana z wykształcenia, które posiada. Z kolei co czwarty respondent nie podejmie aktywności edukacyjnej z powodu braku pieniędzy na opłacenie nauki. Stosunkowo wiele wypowiedzi dotyczyło faktu, że wykształcenie do niczego się nie przyda i jest to strata czasu. Tego typu stwierdzeń udzielił blisko co piąty badany. Inne częstsze wypowiedzi dotyczyły braku motywacji czy też braku czasu z powodu konieczności opieki nad rodziną.

Badani zapytani o potrzeby, których realizacja pomogłaby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje, najczęściej wskazywali na aspekt finansowy (pieniądze, które mogliby zainwestować w naukę). Wypowiedzi takiej udzielił prawie co piąty badany. Prawie co dziesiąty badany potrzebowałby praktyk/staży zawodowych organizowanych przez pracodawców, aby móc zebrać doświadczenie. Pozostałe relatywnie liczne zgłaszane potrzeby to: doradztwo zawodowe, pomoc psychologiczna, a także pomoc socjalna dla rodziny, aby móc poświęcić czas na naukę.

Jedna trzecia respondentów zapytanych o plany co do powrotu do kraju w ciągu najbliższych 12 miesięcy deklarowała kategoryczny powrót na Ukrainę, natomiast nieco mniejszy odsetek (niespełna jedna trzecia) nie miała pewności odnośnie do dalszych zamiarów.

Rozpatrując społeczność uchodźców, którzy rozważają pozostanie w Polsce (N=111), jedna druga badanych chciałaby znaleźć pracę na terenie miejscowości, w której obecnie się znajduje. Nieco częściej niż co dziesiąty tej zbiorowości zamierza wyjechać poza miejsce obecnego pobytu i tam szukać stosownej pracy. Pozostać bezrobotnym chciałby co dziesiąty badany. Pozostałe zamysły, na które również warto zwrócić uwagę dotyczyły utrzymania się przez respondentów z własnych oszczędności lub środków rodziny/partnera oraz kontynuacji pracy, którą w chwili badania świadczyli.

Ponad połowa respondentów poszukiwała pracy przede wszystkim w miejscowości, w której mieszkała, co dziesiąta osoba na terenie całego województwa, natomiast nieliczni poszukiwali pracy poza województwem czy też za granicą.

Biorąc pod uwagę literaturę i dotychczasowe wyniki badań zakłada się, że mobilność zawodową i edukacyjną uchodźców można rozumieć jako ich zdolność do przystosowania się do wymagań rynku pracy poprzez gotowość do pewnych „poświęceń”. Zapytano więc respondentów, jakie „poświęcenia” są gotowi ponieść i w jakim stopniu, aby zdobyć satysfakcjonującą pracę. Po przeanalizowaniu odpowiedzi ponad połowa respondentów przypisała ocenę negatywną stwierdzeniom: dyspozycyjność 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu, praca w bardzo niedogodnym czasie oraz dodatkowe szkolenia na własny koszt. Z kolei najbardziej pozytywne decyzje zapadły w wyniku następujących odpowiedzi: praca w sobotę i niedzielę, przeprowadzenie się do innego miasta lub za granicę.

Wyniki badań pokazują dużą aktywność uchodźców na rynku pracy od daty ich przybycia do Polski. Zdecydowana większość podjęła pracę od chwili pierwszego przekroczenia granicy (2022 rok), pozostała część nie podjęła żadnego zatrudnienia.

Wskaźnik zatrudnienia rósł wraz z upływającymi miesiącami. W lutym i marcu 2022 roku był najniższy, natomiast w okresie czerwiec – grudzień pracowało najwięcej uchodźców. W trakcie realizacji badania, tj. w listopadzie i grudniu 2022 roku zatrudniona była nieco mniej niż połowa respondentów.

Analizując aktywność zawodową zredukowano opis do pięciu kategorii prac, z możliwością dodania jeszcze jednej w przypadku braku przyporządkowania swojej pracy do zaproponowanych pozycji. Ankietowani wskazali rodzaj pracy, którą wykonywali od momentu przyjazdu do Polski. Niewiele ponad jedna trzecia osób wykonywała prace fizyczne, prawie jedna trzecia usługowe, najmniej badanych pracowało w handlu. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazywać więcej niż jeden rodzaj pracy.

Rozpatrując tabelę pod kątem podziału ze względu na płeć można zauważyć, iż mężczyźni byli głównie zaangażowani w pracę fizyczną i działalność w sektorze usług, natomiast kobiety były w równym stopniu zatrudnione przy pracach fizycznych i pracach wymagających usług, choć nie wykluczony został także handel.

Wziąwszy pod uwagę fakt, że badani w dużej części opiekowali się towarzyszącymi im dziećmi, dane ankietowe wskazują, że uchodźcy deklarowali relatywnie wysokie zainteresowanie aktywnością na rynku pracy przejawiającą się m.in. zamiarem poszukiwania pracy w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Wśród 400 badanych osób pracy nie wykonywało 223, co stanowiło zdecydowaną większość badanej społeczności.

Wśród osób, które nie pracowały w chwili badania ponad czterdzieści procent nie zamierzało poszukiwać pracy w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Blisko jedna trzecia nie miała zdania. Podobny odsetek był zdania, że będzie poszukiwać pracy (udzielili odpowiedzi: „raczej tak” i „zdecydowanie tak”).

Najczęstszymi powodami nieszukania pracy w ciągu najbliższych 12 miesięcy są: chęć powrotu na Ukrainę, stan zdrowia (choroba, niepełnosprawność, rehabilitacja), obowiązki domowe (opieka nad dziećmi, osobami starszymi, niepełnosprawnymi lub inne względy rodzinne), chęć podjęcia nauki czy szkolenia.

Jedna trzecia respondentów jako największe przeszkody lub bariery w znalezieniu satysfakcjonującej pracy wymieniła słabą znajomość języka, niespełna jedna piąta sytuację rodzinną związaną z wychowywaniem dzieci, prowadzeniem domu, opieką nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi, a tylko co dziesiąty badany - plany dotyczące wyjazdu za granicę lub powrotu na Ukrainę.

Zdecydowana większość osób bezrobotnych (N=124) zamierzających zmienić swoją sytuację na rynku pracy nie miała zdania na temat swoich szans na znalezienie zatrudnienia. Jeden na pięciu respondentów w tej kategorii ocenił, że ma duże szanse na znalezienie pracy w ciągu najbliższego roku. Nieco mniej niż jeden na pięciu ankietowanych w omawianych subpopulacjach stwierdził, że możliwości te są niskie lub żadne.

Badając oczekiwania respondentów, zapytano ich o minimalną pensję netto w Polsce, która gwarantuje im pożądaną standard życia. Co czwarty badany był zdania, że takie wynagrodzenie powinno mieścić się w przedziale od 3500 do 3999 PLN. Jeden na pięciu oszacował tę kwotę w przedziale od 2500 do 3499 PLN.

Na uwagę zasługuje również odpowiednia umowa z pracodawcą, bez której większa część ankietowanych nie świadczyłaby pracy.

W kolejnych pytaniach poruszono kwestię wiedzy ankietowanych o instytucjach rynku pracy i jej stopień co do możliwości uzyskania od tych instytucji pomocy materialnej oraz pomocy w znalezieniu pracy.

Rozpatrując sumę wyborów pozytywnych („raczej się zgadzam” i „całkowicie się zgadzam”) oraz negatywnych („zupełnie się nie zgadzam” i „raczej się nie zgadzam”) zdania rozkładają się dość proporcjonalnie: niewiele ponad połowa wie do jakiej instytucji w Polsce może się zwrócić, aby uzyskać pomoc w znalezieniu pracy oraz pomoc materialną, jedna osoba na dziesięć wybrała odpowiedź negatywną, natomiast jedna trzecia badanych nie miała sprecyzowanego stanowiska w tej sprawie.

Uchodźcy, z którymi przeprowadzono wywiady, zostali poproszeni o opisanie cech pracy, które pasowały do ich wyobrażeń. Z zebranych informacji wynika, że dla uchodźców w równym stopniu ważne jest, aby praca była dobrze płatna, w życzliwym i przyjaznym zespole oraz legalna. Mniejsze znaczenie miała zgodność z wyuczonym zawodem, kwalifikacjami i poziomie wykształcenia, możliwość szybkiego awansu czy też stopień trudności pracy.

Co trzeci respondent chciałby pracować w firmie prywatnej, a częściej niż co dziesiąty w firmie zagranicznej. Mniejsze znaczenie ma wielkość przedsiębiorstwa oraz czy jest to urząd czy instytucja publiczna.

Charakterystykę sytuacji bytowo-materialnej rozpocząć warto od charakterystyki życia i warunków materialnych z dnia przyjazdu uchodźców do Polski. Największe natężenie przejść granicznych miało miejsce od lutego do czerwca 2022 roku. W tym czasie 81 procent badanych mieszkańców Ukrainy po raz pierwszy przekroczyło polską granicę. Prawie jedna trzecia przekroczyła granicę w marcu, natomiast w kolejnych miesiącach można było zaobserwować spadek liczby przekroczeń granicy.

Od momentu emigracji ponad dwie trzecie badanych nie odwiedzało już kraju ojczystego. Raz Ukrainę odwiedziło 16 procent badanych, a niespełna co dziesiąty zrobił to dwukrotnie.

W badaniu tym poproszono respondentów o wskazanie głównych powodów wyboru Polski jako kraju uchodźczego. Analiza wyników wykazała, że ponad jedna trzecia motywacji była związana głównie z tym posiadaniem przyjaciół w tym kraju, a mniej niż jedna trzecia posiadaniem członków rodziny. Pozostałymi ważnymi powodami wyboru były bliskość kulturowa Polski jako sąsiada oraz przyjazne nastawienie Polaków do obywateli Ukrainy.

Zdecydowana większość uchodźców zamieszkiwała w chwili badania w dużych (do 20 tys. mieszkańców) oraz wielkich miastach (powyżej 500 tys. mieszkańców). Jedynie po kilka procent badanych zamieszkiwała wsie oraz małe miasta, tj. do 20 tys. mieszkańców.

Najwięcej respondentów w chwili badania zamieszkiwało największe miasta na terenie województwa mazowieckiego, małopolskiego oraz pomorskiego i dolnośląskiego.

Zdecydowana większość wynajmowała mieszkania, blisko co piąty mieszkał u kolegi/przyjaciela z Ukrainy, a co dziesiąty u polskiego przyjaciela, jednak zdarzały się osoby, które deklarowały zamieszkanie w ośrodku dla emigrantów.

Respondentów zapytano o źródła ich dochodów w Polsce. Respondenci mogli udzielić wielu odpowiedzi. Połowa odpowiedzi dotyczyła zatrudnienia w Polsce, jedna czwarta - korzystania ze świadczeń pieniężnych udzielanych przez rząd (np. dotacje z pomocy społecznej). Podobny odsetek odpowiedzi dotyczył zaangażowania w pracę zarobkową innych członków najbliższej rodziny. Z oszczędności korzystał co czwarty respondent.

Analizując rodzaj pomocy, na jaką badani uchodźcy liczyli, można dostrzec, iż blisko połowa z nich oczekiwała pomocy od ośrodków pomocy społecznej oraz urzędów państwa, w którym się znajdowała, natomiast około jedna trzecia od rodziny i przyjaciół. Więcej niż co czwarty respondent nie oczekiwał żadnej pomocy.

Prawie trzem czwartym badanym z pewnością nauka języka polskiego pomogłaby w znalezieniu zatrudnienia. Co trzeci badany wskazał na pomoc przy zdobyciu nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych. Pozostałe często pojawiające się odpowiedzi dotyczyły: pomocy w zdobyciu umiejętności poruszania się po rynku pracy oraz pomocy w poznaniu własnych możliwości i budowaniu poczucia własnej wartości, a także zapewnienia stażu umożliwiającego zdobycie doświadczenia zawodowego.

Większość uchodźców deklarowała się jako osoby wierzące. Blisko jedna trzecia badanych osób deklarowała się jako obojętnie religijna. Co dziesiąta osoba określiła się jako niewierząca.

Spis tabel

Tabela 1	Badani według płci.....	8
Tabela 2	Badani według wieku.....	9
Tabela 3	Podstawowe statystyki opisowe dla zmiennej „wiek uchodźców” (N=400).....	9
Tabela 4	Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy (obwód)	10
Tabela 5	Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy	11
Tabela 6	Status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski	13
Tabela 7	Doświadczenie zawodowe.....	14
Tabela 8	Ostatni wykonywany przez respondenta zawód przed przekroczeniem granicy Polski	15
Tabela 9	Ciągłość zatrudnienia respondentów w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do Polski.....	16
Tabela 10	Powody przerw w ciągłości pracy	17
Tabela 11	Najwyższe uzyskane wykształcenie	19
Tabela 12	Najwyższe uzyskane wykształcenie ojca lub opiekuna prawnego respondenta (N=309)	20
Tabela 13	Najwyższe uzyskane wykształcenie matki lub opiekunki prawnej respondenta (N=309)	21
Tabela 14	Wziąwszy pod uwagę ostatnie 2 lata sprzed przekroczenia granicy Polski, jak często spotykał(a) się Pan(i): z członkami rodziny spoza swego gospodarstwa domowego?.....	21
Tabela 15	Wziąwszy pod uwagę ostatnie 2 lata sprzed przekroczenia granicy Polski, jak często spotykał(a) się Pan(i): z przyjaciółmi i dobrymi znajomymi, z którymi Pan(i) dobrze się czuje, może porozmawiać o sprawach osobistych oraz poprosić o pomoc lub radę?.....	22
Tabela 16	Uczestnictwo w życiu społecznym	23
Tabela 17	Uczestnictwo w kulturze przed przekroczeniem granicy Polski	24
Tabela 18	Posiadanie biblioteki w domu rodzinnym respondenta.....	25
Tabela 19	Ocena poziomu życia rodziny respondenta przed emigracją.....	26
Tabela 20	Język, którym respondent posługuje się na co dzień w domu	27
Tabela 21	Znajomość języków obcych.....	28
Tabela 22	Średnia ocen dla poszczególnych kategorii oceny języka	29
Tabela 23	Dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie	29
Tabela 24	Typy dodatkowych kwalifikacji, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie.....	30
Tabela 25	Podstawowe źródło utrzymania respondenta na Ukrainie	30
Tabela 26	Stan cywilny uchodźcy	31
Tabela 27	Liczba dzieci	32
Tabela 28	Niepełnosprawność wśród uchodźców	33
Tabela 29	Typy niepełnosprawności wśród uchodźców	34
Tabela 30	Potrzeby uchodźców związane z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarsz, rehabilitant, psycholog, itp.).....	35
Tabela 31	Rodzaj potrzeb uchodźców, związanych z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarsz, rehabilitant, psycholog, itp.).....	36
Tabela 32	Osoby zależne od uchodźców	37
Tabela 33	Potrzeby osób zależnych od uchodźców.....	37
Tabela 34	Rodzaj potrzeby dla osób zależnych od uchodźców	38

Tabela 35	Zamiar podjęcia edukacji lub procesu szkolenia.....	39
Tabela 36	Rodzaj aktywności edukacyjnej.....	40
Tabela 37	Powody niepodjęcia aktywności edukacyjnej	41
Tabela 38	Potrzeby respondenta, których realizacja pomogłaby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje	42
Tabela 39	Plany dotyczące pozostawania w Polsce lub dalszej migracji.....	43
Tabela 40	Miejsce poszukiwania pracy	44
Tabela 41	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Na co by się Pan(i) zgodził(a), aby otrzymać satisfakcjonującą Pana(i) pracę?	45
Tabela 42	Praca respondentów w Polsce od momentu przekroczenia granicy w 2022 r.....	46
Tabela 43	Praca w Polsce według miesięcy	47
Tabela 44	Podjęte prace według sektorów i płci.....	48
Tabela 45	Praca respondentów w okresie realizacji badania.....	48
Tabela 46	Zamiary w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania	49
Tabela 47	Największe utrudnienie lub przeszkoda w znalezieniu przez respondenta satisfakcjonującej pracy	52
Tabela 48	Wynagrodzenie minimalne netto w Polsce, które zapewniłoby pożądaną przez respondenta poziom życia	54
Tabela 49	Wynagrodzenia osób zatrudnionych w Polsce (N=255)	54
Tabela 50	Ocena aspektów pracy na skali 1- zupełnie nieistotne do 5 -bardzo istotne (średnia ocen)	58
Tabela 51	Typ przedsiębiorstwa, w którym respondent chciałby pracować.....	59
Tabela 52	Miesiąc przybycia do Polski	61
Tabela 53	Powroty na Ukrainę od chwili pierwszego przekroczenia granicy z Polską.....	62
Tabela 54	Motyw wyboru Polski jako kraju docelowego uchodźstwa	63
Tabela 55	Typ i wielkość miejscowości, w której uchodźca przebywał w Polsce.....	64
Tabela 56	Województwo, w którym uchodźca przebywał w Polsce.....	65
Tabela 57	Typ zakwaterowania uchodźcy	66
Tabela 58	Źródła utrzymania w Polsce uchodźców	67
Tabela 59	Adresaci oczekiwań uchodźców w zakresie pomocy.....	68
Tabela 60	Formy wsparcia, które mogą pomóc respondentom w znalezieniu zatrudnienia w Polsce	69
Tabela 61	Stosunek do wiary.....	71

Spis wykresów

Wykres 1	Badani według wieku	8
Wykres 2	Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy wedle regionalnego podziału Ukrainy (w %)	10
Wykres 3	Miejsce zamieszkania przed przekroczeniem polskiej granicy	11
Wykres 4	Jaki był Pana(i) status zawodowy na rynku pracy bezpośrednio przed przekroczeniem granicy Polski?	13
Wykres 5	Jakie jest Pana(i) doświadczenie zawodowe?	14
Wykres 6	Ostatni wykonywany przez respondenta zawód przed przekroczeniem granicy Polski	15
Wykres 7	Czy w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających przyjazd do obecnego kraju pobytu pracował(a) Pan(i) nieprzerwanie?	16
Wykres 8	Czym były spowodowane te przerwy?	17
Wykres 9	Jakie jest Pana(i) najwyższe uzyskane wykształcenie?	18
Wykres 10	Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) ojca lub opiekuna prawnego?	19
Wykres 11	Jakie jest najwyższe uzyskane wykształcenie Pana(i) matki lub opiekunki prawnej?	20
Wykres 12	Stopień zaufania do osób i instytucji (średnia ocen)	22
Wykres 13	Czy na Ukrainie do 24.02.2022 r. należał(a) Pan(i) do:	23
Wykres 14	Liczebność księgozbioru w domu rodzinnym respondenta (N=215)	25
Wykres 15	Proszę ocenić na skali od 1 do 5 poziom życia Pana(i) i Pana(i) rodziny przed emigracją, gdzie jeden oznacza bardzo niski a 5 bardzo wysoki	26
Wykres 16	Proszę (wskazać) język, którym posługuje się Pan(i) na co dzień w domu (język rodzimy)	27
Wykres 17	Jakie zna Pan(i) języki obce?	28
Wykres 18	Jakie Pan(i) posiada dodatkowe kwalifikacje, umiejętności oprócz nabytych podczas nauki w szkole na Ukrainie?	29
Wykres 19	Co było Pana(i) podstawą utrzymania się na Ukrainie?	30
Wykres 20	Jaki jest Pana(i) stan cywilny?	31
Wykres 21	Czy przyjechał(a) Pan/Pani do obecnego kraju pobytu z dziećmi?	32
Wykres 22	Struktura wiekowa dzieci (w %), N=309	33
Wykres 23	Jeśli jest Pan(i) osobą niepełnosprawną, to posiada Pan(i):	34
Wykres 24	Rodzaj potrzeb uchodźców związanych z dostarczeniem stałej pomocy z zewnątrz (lekarz, pielęgniarz, rehabilitant, psycholog, itp.)	35
Wykres 25	Czy obecnie ma Pan(i) pod opieką osoby zależne?	36
Wykres 26	Rodzaj potrzeby dla osób zależnych od uchodźców	37
Wykres 27	Jeśli tak, to jakiego rodzaju aktywność (edukacyjną) zamierza Pan(i) podjąć?	39
Wykres 28	Z jakich przyczyn nie zamierza Pan(i) podejmować aktywności edukacyjnej?	40
Wykres 29	Czego Pan(i) potrzebuje, aby uzupełnić edukację lub/i rozwinąć kompetencje?	41
Wykres 30	Biorąc pod uwagę najbliższe 12 miesięcy, jakie są Pana(i) plany odnośnie do powrotu do kraju?	42
Wykres 31	Plany na najbliższy rok w Polsce wśród osób, które zadeklarowały pozostanie w Polsce (N=111) (w%)	43
Wykres 32	Gdzie dotychczas poszukiwał(a) Pan(i) pracy w Polsce?	44
Wykres 33	Jeśli pracował(a) Pan(i) (niezależnie od formy i rodzaju pracy), to proszę zaznaczyć miesiące, w których Pan(i) praca miała miejsce w 2022 r.	46

Wykres 34	Klasyfikacja kategorii wykonywanych prac przez uchodźców po przekroczeniu granicy z Polską (N=213) (w%).....	47
Wykres 35	Jeśli Pan(i) nie pracuje, to czy zamierza Pan(i) poszukiwać pracy w najbliższych 12 miesiącach?	49
Wykres 36	Zamiary w zakresie poszukiwania pracy wśród osób niepracujących w chwili badania (N=223) (w%).....	50
Wykres 37	Przyczyny nieposzukiwania pracy w najbliższych 12 miesiącach (N=99) (w%)....	50
Wykres 38	Co w chwili obecnej stanowi największe utrudnienie lub przeszkodę w znalezieniu przez Pana(nią) satysfakcjonującej pracy?	51
Wykres 39	Ocena szans na znalezienie pracy w Polsce w ciągu najbliższego roku (N=124) (w%).....	53
Wykres 40	Akceptacja pracy w szarej strefie zatrudnienia: Praca bez odpowiedniej umowy jest dla mnie niedopuszczalna.....	55
Wykres 41	W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi instytucji w Polsce:.....	56
Wykres 42	W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi cech pracy? (średnia ocen).....	57
Wykres 43	W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi preferowanego zakładu pracy? (średnia ocen).....	58
Wykres 44	W jakim miesiącu 2022 r. po raz pierwszy po dniu 24.02.22 przekroczył(a) Pan(i) granicę Polski?.....	60
Wykres 45	Czy i ile razy odwiedził(a) Pan(i) Ukrainę od tego czasu?	61
Wykres 46	Czym kierował(a) się Pan(i) decydując się pozostać w Polsce?	62
Wykres 47	Proszę wskazać wielkość miejscowości, w której Pan(i) mieszkał(a) obecnie w kraju pobytu.....	63
Wykres 48	Proszę wskazać województwo, w którym Pan(i) mieszkał(a) obecnie w kraju pobytu.....	64
Wykres 49	Gdzie obecnie Pan(i) mieszka?.....	65
Wykres 50	Z jakiego źródła korzysta Pan(i) obecnie, aby się utrzymać?	66
Wykres 51	Od kogo oczekuje Pan(i) pomocy w sytuacji pozostawania na uchodźstwie?.....	68
Wykres 52	Jakie formy wsparcia Pana/Pani zdaniem mogą pomóc w znalezieniu zatrudnienia w Polsce?	69
Wykres 53	Stosunek do wiary (w %)......	71

Słowniczek użytych skrótów i terminów

Odchylenie standardowe (SD) - klasyczna miara zmienności rozkładu cechy, im mniejsza wartość odchylenia tym obserwacje są bardziej skupione wokół średniej.

Współczynnik zmienności (V) - klasyczna miara zróżnicowania rozkładu cechy. Jest miarą względną (zależną od wielkości średniej arytmetycznej), zazwyczaj wyrażana w procentach.

Średnia arytmetyczna (M) - miara położenia rozkładu i jednocześnie miara tendencji centralnej. Jest to miara klasyczna (każda zmiana dowolnego elementu badanego zbioru pociąga za sobą zmianę wartości średniej).

Mediana (Me) - wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji.

Dominanta (Do) – jest to taka wartość cechy statystycznej, która w danym rozkładzie empirycznym występuje najczęściej.

Bibliografia

Babbie, E. (2004). *Badania Społeczne w praktyce*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Czapiński, J. (2008). Kapitał ludzki i kapitał społeczny a dobrobyt materialny. Polski paradoks. *Zarządzanie Publiczne* Nr 2(4).

Narodowy Banki Polski (2023). *Sytuacja życiowa i ekonomiczna uchodźców z Ukrainy w Polsce. Raport z badania ankietowego zrealizowanego przez OO NBP*. Dostęp: <https://www.nbp.pl/publikacje/migracyjne/sytuacja-uchodzcow-z-Ukrainy-w-Polsce.pdf> (data dostępu: 06.01.2023).

Fałkowski, J., Łopaciuk-Gonczaryk, B. (2010). Kapitał społeczny a dobrobyt materialny jednostki w Polsce – głos w dyskusji. *Zarządzanie Publiczne* Nr 4(14)